

POLSKA
bez barier

Przewodnik

STANISŁAW FRANCUZ – geograf, fotograf, filmowiec, wykładowca i ekspert d/s turystyki, instruktor przewodnictwa i ochrony przyrody PTTK. Autor licznych przewodników po Polsce dla osób niepełnosprawnych. Twórca i realizator wydawnictw multimedialnych na CD i DVD, serwisów WWW, folderów i książek o tematyce turystycznej. Przewodnik turystyczny po Dolnym Śląsku, Przewodnik Sudecki. Pilot wycieczek turystycznych. Doktorant na wydziale Pedagogiki DSW we Wrocławiu. Na filmowaniu, fotografii i podróżach w kraju i zagranicą spędza średnio 2/3 roku.

MARTA FRANCUZ – studentka V roku Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Pilotka wycieczek turystycznych. Autorka wielu opracowań promocyjnych dla Dolnego Śląska, Wielkopolski i Lubuskiego oraz Polski. Korektor tekstów do folderów i publikacji turystycznych m.in. Zima na Dolnym Śląsku, Dolny Śląsk dla dzieci i młodzieży, Atrakcje Dolnego Śląska i Dolny Śląsk z lotu ptaka, Wielkopolska bez barier, Pasjonatka gór, żagli, szymbowców, uczy dzieci gry na pianinie. Nie potrafi się nudzić – „Po co tracić czas, gdy mogę poznać świat i ludzi?”

MARCIN FRANCUZ – student Politechniki Wrocławskiej - Mechanika i Budowa Maszyn specjalność Inżynieria Lotnicza. Fotograf i filmowiec, wolontariusz w stowarzyszeniu PROGRES. W firmie Interior Multimedia i Wydawnictwa autor zdjęć, filmów (z lotu ptaka) i tekstów do opracowań, wydawnictw książkowych, filmowych, multimedialnych z zakresu turystyki i promocji regionów Polski. Żeglarz, motorowodnik, pasjonat turystyki, motocykli i gry na gitarze.

WIKTOR FRANCUZ – uczeń VI LO we Wrocławiu, wolontariusz, pasjonat wycieczek turystycznych i przyrody. Siermiąg jachtowy i motorowodnik. Z aparatem fotograficznym w rękach już od 10 roku życia. Autor wielu zdjęć do wydawnictw w firmie INTERIOR. Współautor fotografii i filmów do przewodnika turystycznego pt. „Dolny Śląsk – otwarty dla każdego – 100 tras turystycznych dla osób niepełnosprawnych”. Województwo Wielkopolskie bez barier 70 tras... Asystent w reportażach filmowych i transmisjach TVONLINE.

Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich
PROGRES

55-120 Oborniki Śląskie, ul. Dworcowa 44/4
www.progres.media.pl

Projekt współfinansowany ze środków PFRON

ISBN 978-83-930088-5-8

www.bezbarier.turystyka.pl, www.bezbarier.info.pl

POLSKA bez barier

Przewodnik

POLSKA
bez barier

500 tras turystycznych
dla osób niepełnosprawnych

Przewodnik

POLSKA *bez barier*

**500 tras turystycznych
dla osób niepełnosprawnych**

**Stanisław Francuz, Marta Francuz,
Wiktor Francuz, Marcin Francuz**

W przewodniku zaprezentowano trasy o trzech stopniach trudności¹:

- * (jedna gwiazdka) trasa łatwa, nizinna, bez większych przeszkód, dostępna w 100% dla wózkowiczów;
- ** (dwie gwiazdki) trasa o pewnym stopniu trudności, niewielkie podjazdy, długość do 7 km, utrudnienia w postaci nierówności na drodze lub trasy wodne;
- *** (trzy gwiazdki) trasa trudna, długa lub powyżej 7 km, o sporej ilości podjazdów (różne przeszkody na trasie, często wymagane wsparcie wózkowicza przez osoby trzecie), w tym trasy kajakowe, wodne wielodniowe.

¹ gwiazdki są podane zarówno w spisie treści przy tytule trasy, jak i przy tytule opisu trasy.

Projekt współfinansowany ze środków PFRON.

Przedstawione treści wyrażają poglądy realizatora projektu i nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska PFRON.

Autorzy: *Stanisław Francuz, Marta Francuz, Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Konsultacje wersji dla niewidomych: *Patryk Miś*

Na okładce: *Agata Rocznik*

Projekt i opracowanie graficzne: *Andrzej Duliba*

Wykonanie map: *Aleksandra Domeradźka, Andrzej Duliba, Robert Lachmann*

Foto: *Stanisław Francuz, Marcin Francuz, Wiktor Francuz, Marta Francuz,*

Andrzej Kopystyński, Anna Kopystyńska, Andrzej Duliba, Mirosław Karasiuk,

Cezary Kopczyński, Bartłomiej Karwacki, Piotr Żyła, Robert Lachmann,

Waldemar Brygier, Andrzej Wilk.

Recenzja: *Joanna Szczepankiewicz-Battek*

Korekta merytoryczna: *Marta Francuz, Grażyna Francuz, Wiktor Francuz,*

Edward Kaszuba, Joanna Szczepankiewicz-Battek, Marek Battek, Katarzyna Rebizant

Weryfikacja techniczna: *Andrzej Kopystyński, Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Obsługa informatyczna: *Andrzej Kopystyński*

Współpraca merytoryczna: LOTUR, WOT Poznań, PLOT Poznań, PROT Rzeszów

DTP: INTERIOR Multimedia i Wydawnictwa

Wydanie I, Wrocław 2016

© Copyright by:

Wydawca: INTERIOR Multimedia i Wydawnictwa

Stanisław Francuz, ul. Stabłowicka 72, 54-058 Wrocław,

www.interior.net.pl, www.tourist.net.pl

na zlecenie

Stowarzyszenia Inicjatyw Obywatelskich PROGRES

www.progres.media.pl

ISBN: 978-83-930088-5-8

Druk: Stolgraf oddział Świdnica, ul. M. Konopnickiej 13,

58-100 Świdnica, tel. 74 853 69 97, www.stolgraf.pl

Szanowni Państwo!

Pod względem turystycznym Polska jest jednym z najatrakcyjniejszych regionów w Europie. Wyjątkowe atuty sprawiają, że przybywa tu wielu gości z kraju i zagranicy. Wśród nich są również osoby z niepełnosprawnością. Starając się zaspokajać także ich potrzeby i oczekiwania, oddajemy do Państwa dyspozycji przewodnik pt. Polska bez barier - 500 tras turystycznych dla osób niepełnosprawnych. Poprzez to wielonarzędziowe wydawnictwo chcemy zaprosić Państwa do skorzystania z bogatej i różnorodnej oferty turystycznej, jaką ma nasz kraj. Wierzymy, że przewodnik ułatwi wszystkim gościom planowanie pobytu, pomoże uzyskać dostęp do niezbędnych informacji, a także przyczyni się do włączenia jak największej grupy osób z niepełnosprawnością do aktywnego uczestnictwa w turystyce.

Mamy ogromną nadzieję, że pobyt będzie dla Państwa na tyle ciekawy i inspirujący, że powrócicie tu jeszcze nie raz. Do zobaczenia na pozbawionych barier polskich szlakach turystycznych!

Z wyrazami szacunku

*Stanisław Francuz, Marta Francuz,
Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Polska położona jest w Europie Środkowej między Morzem Bałtyckim na północy a Sudetami i Karpatami na południu, w przeważającej części w dorzeczu Wisły i Odry.

Charakteryzuje się zmienną rzeźbą terenu – góry przeplatają się z nizinami i pojezierzami, klimat alpejski z takim, w którym dojrzewa winorośl. Ukryte górskie wodospady, rzeki oraz bagna są domem dla licznych ptactwa wodnego. To kraina dzięki wcióż przyrody licznych borów, jezior i rozwijającej się pośród niej cywilizacji. Liczne miasta takie jak Kalisz, Gniezno, Poznań, Kraków, Wrocław, Gdańsk, Szczecin szczycą się ponad tysiącletnią tradycją.

Polska to kraj o bogatym dziedzictwie kulturowym i historycznym a jednocześnie młody duchem licznych uczelni wyższych zasilanych przez młodzież z kraju i zza granicy.

Polska to kolebka kultury, znana na skalę międzynarodową z festiwali muzycznych, filmowych, teatralnych i wielu wydarzeń sportowych: (Wratislavia Cantans, Teatry Uliczne, Festiwal Chopinowski, Sopot Festival, Festiwal w Opolu).

Poszczególne krainy Polski mają swój odrębny, niepowtarzalny charakter, składają się nań zabytki, kulinaria, folklor, ciekawe imprezy kulturalne i sportowe.

Polska może poszczycić się bogactwem zamków, pałaców, klasztorów i kościołów. Takie ikon jak Malbork, Książ, Czochoa, Lubiąż, Krzeszów przyciągają co roku rzesze turystów.

Zabytki i miasta wpisane na listę UNESCO takie jak Kraków, Zamość, Toruń, Wieliczka, Kościoły Pokoju w Świdnicy i Jaworze, Warszawa oraz genialna Hala Stulecia zaprojektowana przez Maxa Berga we Wrocławiu, to gwarancja doświadczeń kulturowych i historycznych na najwyższym poziomie.

Dzieje Polski to także liczne związki z Niemcami, Austrią, Rosją, Litwą i Ukrainą oraz osiedlającymi się tu przez stulecia Żydami. W krajobrazie pozostały do dziś cerkwie, kościoły, meczety i synagogi.

Polska to kraina, która obfituje w wiele mrocznych legend i tajemnic, a podziemia, kopalnie, lochy i fortyfikacje pełne są szyfrów i zagadek czekających na swych odkrywców. Ziemia tu obfituje w liczne minerały oraz źródła mające dobroczynny wpływ na nasze zdrowie. Turystów i gości przyciągają uzdrowiska sudeckie i karpackie, w centralnej Polsce i nad Bałtykiem. Powietrze przesycone jest zapachem borów sosnowych, kwitnących wiosną rzepaków, akacji oraz lip. Pięknie jest tu o każdej porze roku – od zimy tatrzańskie poprzez pełną barw bukowych lasów jesień nad przełomem Dunajca. Na Wasze przybycie czekają liczne parki narodowe i krajobrazowe. Od gór przez wyżyny i pojezierza, aż do Bałtyku.

Na szczególną uwagę zasługują przedziwne grupy skalne w Sudetach: Szczeliniec Wielki, Błędné Skały i Szlak Skalnych Grzybów w Górach Stołowych.

Tysiące ścieżek górskich, przytulnych schronisk i znakomicie przygotowana baza turystyczna czekają na wędrowców. Znajdą tu coś dla siebie nawet najbardziej wymagający. W górach królują sporty zimowe, ale można uprawiać tu również, rafting, wspinaczkę, przeprawy przez mosty linowe, loty widokowe na parolotni i szybowcu. Niziny i pojezierza zaś kuszą licznymi szlakami rowerowymi, jazdą konną, kajakami oraz żeglarstwem.

Poszukującym kontaktu z naturą Polska oferuje agro oraz ekoturystykę. Malownicze, spokojne, otoczone nieskazitelną naturą gospodarstwa wiejskie są idealnym miejscem na odzyskanie sił witalnych, oderwanie się od codziennej gonitwy, wyciszenie oraz relaks. Zapraszamy do Polski bez barier!

ZPM

Zachodniopomorskie
str. 736-775

POM

Pomorskie
str. 480-531

W-M

Warmińsko-mazurskie
str. 612-651

K-P

Kujawsko-pomorskie
str. 100-139

PDL

Podlaskie
str. 446-479

LBU

Lubuskie
str. 182-219

WLP

Wielkopolskie
str. 652-735

MAZ

Mazowieckie
str. 304-365

ŁDZ

Łódzkie
str. 220-253

LBL

Lubelskie
str. 140-181

DŚL

Dolnośląskie
str. 10-99

OPO

Opolskie
str. 366-403

ŚL

Śląskie
str. 532-583

ŚW

Świętokrzyskie
str. 584-611

MŁP

Małopolskie
str. 254-303

PKR

Podkarpackie
str. 404-445

WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE

DŚL

WOJEWÓDZTWO

Wrocław

Dolny Śląsk położony jest w południowo-zachodniej części Polski, którą charakteryzuje zmienna rzeźba terenu: góry przeplatają się z nizinami, klimat alpejski z takim, w którym dojrzewa winorośl. Ukryte górskie wodospady, rzeki oraz bagna są domem dla licznych ptactwa wodnego. To kraina wciąż dzikiej przyrody i rozwijającej się pośród niej cywilizacji. Stolica Dolnego Śląska – Wrocław, położona nad Odrą szczyci się ponad tysiącletnią tradycją. Zwany miastem stu mostów Wrocław od lat jest młodym duchem ludzi, którzy przyjeżdżają tu z całej Polski, by zasilić renomowane uczelnie. Dolny Śląsk to kolebka kultury, znana na skalę międzynarodową z festiwali: Wroclavia Cantans, Teatrów Ulicznych czy Chopinowskiego w Dusznikach oraz Opery Wrocławskiej. Poszczególne krainy Dolnego Śląska mają swój odrębny, niepowtarzalny charakter, składają się nań zabytki, kulinaria, folklor, ciekawe imprezy kulturalne i sportowo-rekreacyjne. Żaden region Polski nie może poszczycić się takim bogactwem zamków, pałaców, klasztorów i kościołów. Być może to właśnie dlatego Dolny Śląsk był łakomym kąskiem, o który walczyli Polacy, Czesi, Niemcy, a także Austriacy. Dolnośląska kraina obfituje w wiele mrocznych legend, a podziemia, lochy i fortyfikacje pełne są szyfrów i tajemnic czekających na żądnych przygód odkrywców. Ziemia dolnośląska obfituje w liczne minerały oraz źródła mające dobroczynny wpływ na nasze zdrowie. Powietrze przesycone jest zapachem borów sosnowych, kwitnących wiosną rzepaków, akacji oraz lip. Pięknie jest tu o każdej porze roku – od zimy karkonoskiej poprzez jesień pełną barw bukowych lasów. Na Wasze przybycie czekają dwa par-

DOLNOŚLĄSKIE

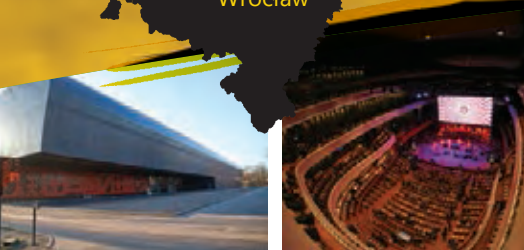
ki narodowe oraz wiele parków krajobrazowych. Natura obdarzyła Dolny Śląsk niepowtarzalnymi dziełami. Na szczególną uwagę zasługują przedziwne grupy skalne w Sudetach: Szczeliniec, Błędne Skały, Szlak Skalnych Grzybów w Górach Stołowych i wiele innych, magicznych miejsc godnych odwiedzenia. Człowiek jednak nie chciał przegrać z naturą i stworzył dwa wspaniałe kościoły pokoju wpisane na Światową Listę Kulturowego Dziedzictwa: w Jaworze i Świdnicy, oraz Halę Stulecia, którą dla Wrocławia zaprojektował słynny Max Berg. Najczęściej odwiedzanymi miejscami na Dolnym Śląsku są: Kotlina Kłodzka słynąca ze znanych kurortów i nowoczesnych ośrodków SPA oraz Karkonosze – największe pasmo górskie Sudetów. Tysiące ścieżek górskich, przytulnych schronisk i znakomicie przygotowana baza turystyczna czekają na wędrowców. Znajdą tu coś dla siebie nawet najbardziej wymagający. W górach królują sporty zimowe, ale można uprawiać tu również mountainbike, rafting, wspinaczkę, przeprawy przez mosty linowe, bungee jumping, loty widokowe na paralotni i szybowcu. Niziny zaś kuszą licznymi szlakami rowerowymi, jazdą konną, kajakami oraz żeglarstwem.

Poszukującym kontaktu z naturą Dolny Śląsk oferuje agro oraz ekoturystykę. Malownicze, spokojne, otoczone nieskazitelną naturą gospodarstwa wiejskie są idealnym miejscem na odzyskanie sił witalnych, oderwanie się od codziennej gonitwy, wyciszenie oraz relaks. Zapraszamy na Dolny Śląsk i do Wrocławia, gdzie ratuszowy zegar wybija tylko pogodne godziny.

Wrocław

Historyczna stolica Dolnego Śląska położona jest nad Odrą (w miejscu, gdzie wpływają do niej Oława, Widawa, Bystrzyca i Ślęza), w centrum Niziny Śląskiej. Wrocław powstał już na początku X w., kiedy na przecięciu dwóch dużych szlaków handlowych zaczęła rozwijać się osada. W kolejnym stuleciu miasto stało się największym grodem nie tylko na Śląsku, ale i w Polsce. Proces rozbudowy zapoczątkował w XIII w. książę Henryk Brodaty. Prawa miejskie Wrocław uzyskał w 1241 r. Pod koniec XIV w. obwarowane miasto było jednym z większych w Europie, a jego obszar porównywalny był do obszaru Wiednia. Jego rozwój trwał aż do wybuchu wojny trzydziestoletniej (1618-1648 r.). Odbudowany po wojnie Wrocław funkcjonował bez zakłóceń do czasu zajęcia go przez Prusy (1741 r.). W 1742 r. zyskał on rangę miasta królewskiego. W wieku XIX nastąpił znaczny rozwój przemysłowy (zwłaszcza metalowy i spożywczy) oraz kulturalny. W 1811 r. z dawnego kolegium jezuickiego utworzono Uniwersytet Wrocławski. Pod koniec XIX w. rozpoczęto także prace nad regulacją i kanalizacją Odry oraz budowę portu miejskiego. Terytorium miasta powiększono po włączeniu do jego granic terenów podmiejskich. W roku 1910 powstał kompleks gmachów politechniki, a w trzy lata później oddano do użytku Halę Stulecia. Po drugiej wojnie światowej zniszczenia Wrocławia – w zależności od dzielnicy – sięgnęły 75-100%. Całe miasto legło w gruzach – zniknęła większość domów i ulic. Prace remontowe prowadzone na wielką skalę przyniosły nie tylko odbudowę zniszczeń wojennych, lecz również kolejną rozbudowę miasta. Perełką Wrocławia jest niewątpliwie rynek – jeden z największych w Europie. Do najcenniejszych obiektów miasta należą także: zabudowa Ostrowa Tumskiego i Wyspy Piaskowej (XIII-XVI w.), katedra św. Jana Chrzciciela (XIII w.) z kaplicą Mariacką z XIV w. i wspaniałymi kaplicami barokowymi, kościół NMP na Piasku, a na rynku gotycki, staromiejski ratusz, zaliczany do najważniejszych zabytków gotyckiej architektury mieszczańskiej w Polsce. W pobliżu Muzeum Sztuki Mieszczańskiej znajduje się kościół św. Marii Magdaleny z XIV w. z XII-wiecznym portalem romańskim

oraz gotycki garnizonowy kościół św. Elżbiety z wieżą o wys. 86 m, na której znajduje się taras widokowy. Zwiedzając Wrocław nie możemy pominąć barokowego gmachu Uniwersytetu Wrocławskiego, wiszącego Mostu Grunwaldzkiego (jednego z symboli miasta), czy wpisanej na Listę UNESCO Hali Stulecia z 1913 r., bardzo odważnej i nowatorskiej konstrukcji architektonicznej. Najpopularniejszymi kamienicami są: gotycka kamieniczka Pod Złotym Pucharem, renesansowa kamienica Pod Zieloną Dynią oraz kamieniczki Pod Złotym Dżbanem i Pod Starą Szubienicą (charakteryzująca się trzema wystającymi wieżyczkami). Warto również zobaczyć gotycko-barokowe kamienice Pod Siedmioma Elektorami i Pod Złotym Słońcem oraz przebudowany na styl włoski Dwór Polski. Po zachodniej stronie rynku, na pl. Gołębim w 2000 r. postawiono fontannę, która stała się ulubionym miejscem spotkań wielu mieszkańców. Teatry, opera, Narodowe Forum Muzyki, liczne kluby, muzea i galerie zapewniają nieprzerwany ciąg wydarzeń artystycznych. Do atrakcji kulturalnych, których nie można pominąć zwiedzając Wrocław, należy niewątpliwie: Panorama Racławicka (wykonana we Lwowie przez Wojciecha Kossaka i Jana Stykę w latach 1892-1894); jedyne w kraju Muzeum Poczty i Telekomunikacji, Muzeum Architektury i Muzeum Narodowe, które organizują szereg interesujących ekspozycji.

Wrocław to specyficzne miasto, które w ciągu roku jest gospodarzem wielu imprez kulturalnych. Zaliczamy do nich Międzynarodowy Festiwal „Wratislavia Cantans”, Wrocławski Festiwal Jazzowy „Jazz nad Odrą” czy Festiwal Polskiej Muzyki Współczesnej. Kolejną znaną imprezą cykliczną jest „Wrocław Non Stop”. Organizowane są tu również: Przegląd Piosenki Aktorskiej, Międzynarodowy Festiwal Gitarowy, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Wiedeńskiej, Spotkania z Piosenką Żeglarską i Muzyką Folk – Szanty we Wrocławiu. Ogromne rzesze turystów przyciągają monumentalne widowiska Opery Wrocławskiej a rekord odwiedzin padł w 2016 r. (ok. 5 mln) w ramach wydarzeń Wrocław 2016 Europejska Stolica Kultury.

WROCLAW – RYNEK

DŚL 1A ok. 1,5 km *

Trasa: Pierzeja wschodnia – pierzeja północna – pierzeja zachodnia – pierzeja południowa – sukiennice – pl. Solny – ratusz

Płyta wrocławskiego rynku zyskała udogodnienia w 2016 r. Powstał trakt pomiędzy chodnikiem, a latarniami dookoła rynku, ułatwiający poruszanie się w-skersom, rodzicom z dziećmi w wózkach, osobom o kulach czy paniom w butach na wysokim obcasie. Kompromis, godzący interesy wielu grup społecznych – w tym osób z różną niepełnosprawnością. Te działania to efekt inicjatywy jaką podjął, przy wsparciu Prezydenta Wrocławia Rafała Dutkiewicza, rzecznik miasta Wrocławia ds. Osób Niepełnosprawnych Bartłomiej Skrzyński, wspólnie z Departamentami UM Wrocławia i jednostkami miejskimi analizując i konsultując różne rozwiązania ze środowiskiem – służące zwiększaniu powszechnej dostępności.

Warto zobaczyć:

- układ urbanistyczny rynku i placów sąsiadujących,
- gotycko-renesansowy ratusz,
- liczne kamienice w rynku i na ulicach przyległych,
- pl. Gołębi,
- pl. Solny,
- dawne domki altarystów nazywane Jasiem i Małgosią,
- kościół pw. św. Elżbiety.

Informacja:

pl. Solny, tel. 71 344 31 11, 71 342 01 85, www.wroclaw-info.pl

WROCLAW – RYNEK UWR – OSSOLINEUM

ok. 1,5 km * **DŚL 1B**

Trasa: Rynek – ul. Kuźnicza – Ossolineum – Uniwersytet – Most Uniwersytecki – Most Pomorski – Elektrownia Wodna – ul. Odrzańska – Kościół św. Elżbiety – rynek

Zwiedzanie rozpoczynamy w Rynku pod pręgierzem. Stąd kierujemy się w stronę ul. Kuźniczej, która w XIII w. łączyła rynek z ówczesnym zamkiem. Jego miejsce zajmuje dziś główny gmach Uniwersytetu Wrocławskiego. Idąc ul. Kuźniczą mijamy po lewej stronie ul. Igielną. Warto zwrócić uwagę na stojącą naprzeciw niej kamienicę Pod Złotym Hełmem. Przecinamy ul. Kotlarską i ul. Nożowniczą i zbliżamy się do ul. Uniwersyteckiej. Na skrzyżowaniu z ul. Uniwersytecką mieści się „Dom Pod Zieloną Dynią i Dwoma Polakami”. Po drugiej stronie ulicy mamy nowoczesny budynek Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Dochodzimy do pl. Uniwersyteckiego, przy którym znajduje się Fontanna Szymierza, a za nią główne wejście do Uniwersytetu (Aula Leopoldina). My skręcamy w prawo i udając się wzdłuż kościoła Uniwersyteckiego dochodzimy do zabudowań Muzeum im. Ossolińskich. Ulicą Szewską wzdłuż Ossolineum dochodzimy do ul. Grodzkiej i udając się w lewo brzegiem Odry możemy podziwiać barokową fasadę uniwersytetu. Po prawej stronie mijamy Most Uniwersytecki, następnie Most Pomorski, za którym widać elektrownię wodną. Skręcamy w lewo w ul. Odrzańską, która prowadzi z powrotem do rynku. Po drodze mijamy dawne Jatki – zespół renesansowych kamieniczek, przy których niegdyś handlowano mięsem. Dziś mieszczą się tu liczne galerie sztuki i sklepy artystyczne. Po 30 m mamy kościół św. Elżbiety – garnizonowy. Obok bramę do rynku stanowią kamieniczki Jaś i Małgosia.

Informacja:

pl. Solny, tel. 71 344 31 11, 71 342 01 85, www.wroclaw-info.pl

WROCLAW – ARSENAL

DŚL 1C ok. 2 km *

Trasa: Wrocław – Mikołaja – ul. Rzeźnicza – Arsenał – ul. Mikołaja – pl. Jana Pawła II – ul. Rуска

Spacer po Starym Mieście kontynuujemy spod kamieniczek Jaś i Małgosia i ul. św. Mikołaja wychodzimy z rynku. Po prawej stronie kościół św. Elżbiety z wysoką wieżą. Przecinamy ul. Kiebaśniczą i skręcamy w prawo w ul. Rzeźniczą, przy której mieści się Wrocławski Teatr Współczesny. Dochodzimy do ul. Grodzkiej i na wprost widzimy budynku elektrowni wodnej. Kierujemy się w prawo w stronę przejścia dla pieszych, które znajduje się na skrzyżowaniu ulicy z Mostem Pomorskim. Teraz, idąc brzegiem Odry, możemy z bliska przyjrzeć się zabudowaniom elektrowni, za którą w oddali widać Most Sikorskiego. Ulica Grodzka przechodzi w ul. Nowy Świat, a my podążamy do Arsenалу. Idąc dalej ul. Nowy Świat, dochodzimy do skrzyżowania z ul. św. Mikołaja. Skręcamy w prawo, mijamy szereg bloków mieszkalnych, z którymi w cieniu drzew ukryty jest prawosławny sobór Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy, dawniej kościół pod wezwaniem św. Barbary. Dochodzimy do pl. Jana Pawła II. Tu warto poświęcić kilka minut, aby zobaczyć wspólną fontannę będącą alegorią Walki i Zwycięstwa, za nią Urząd Stanu Cywilnego, który położony jest nad jednym z kanałów fosi miejskiej. Po drugiej stronie ulicy Akademia Muzyczna. W stronę rynku wracamy ul. Ruską, stanowiącą niegdyś, podobnie jak ul. św. Mikołaja, jedną z głównych dróg komunikacyjnych Wrocławia. Przecinamy ul. Kazimierza Wielkiego i dalej poruszamy się ul. Ruską dochodzimy do pl. Solnego, gdzie kończymy nasz spacer.

Informacja:

pl. Solny, tel. 71 344 31 11, 71 342 01 85, www.wroclaw-info.pl

WROCLAW – OD PANORAMY RACŁAWICKIEJ DO PL. JANA PAWŁA II

ok. 2,5 km * **DŚL 1D**

Trasa: Panorama Racławicka – Park Juliusza Słowackiego – Muzeum Architektury – Wzgórze Partyzantów – Pomnik Kopernika – Teatr Lalek – Opera Wroclawska – Pomnik Bolesława Chrobrego – Podwale – Dworzec Świebodzki – pl. Jana Pawła II

Spacer po wrocławskich plantach rozpoczynamy przy Panoramic Racławickiej, w której znajduje się słynny obraz W. Kossaka i J. Styki. Spacerem przez Park Słowackiego dochodzimy do Muzeum Architektury. Dalej podążamy pomiędzy Galerią Dominikańską po lewej, a klasztorem oo. Dominikanów i kościołem św. Wojciecha po prawej stronie. Okrążamy Galerię Dominikańską i przy PZU przechodzimy na drugą stronę, i skręcamy w lewo. Następnie za budynkiem PZU skręcamy w prawo, a dalej idziemy prawym brzegiem fosi miejskiej (Promenada Staromiejska), za którą przy ul. Podwale mieści się Konsulat Generalny Republiki Federalnej Niemiec. Ścieżka prowadzi przy Wzgórzu Partyzantów, na którym przy ul. Piotra Skargi znajduje się Bastion Sakwowy zwany przez wrocławian Redutą. Przejściem dla pieszych przecinamy ul. P. Skargi i dalej podążamy ul. Teatralną, po lewej stronie mijamy pomnik Mikołaja Kopernika, a dalej po prawej, dawną Łażnię Miejską. Dochodzimy do Ogrodu Staromiejskiego. Warto przejść się jego alejkami. Tuż obok parku mieści się Wrocławski Teatr Lalek, a dalej znajduje się kościół Bożego Ciała. Po przekątnej w głębi jest Opera Wroclawska przy ul. Świdnickiej, a w drugą stronę pomnik Bolesława Chrobrego i Galeria Renoma, a za nią pl. Tadeusza Kościuszki. Udajemy się lewym brzegiem fosi ul. Podwale i mijamy po lewej stronie budynek Komendy Wojewódzkiej Policji, dalej gmach sądu i prokuratury, a po prawej za fosą na pl. Wolności Forum Muzyki. Po 200 m dochodzimy do pl. Orłąt Lwowskich, przy którym mieści się XIX w. Dworzec Świebodzki. Udając się w prawo ul. Podwale, wzdłuż fosi mijamy dwie kładki, którymi można przejść na tereny rekreacyjne i dostać się do Dzielnicy Czterech Wyznań. Dalej podążamy w stronę pl. Jana Pawła II, mijając po lewej stronie konserwatorium muzyczne. Nasz spacer kończymy przy fontannie Samsona walczącego z lwem (alegoria Walki i Zwycięstwa).

Informacja:

pl. Solny, tel. 71 344 31 11, 71 342 01 85, www.wroclaw-info.pl

WROCLAW – DZIELNICA 4 WYZNAŃ

DŚL 1E ok. 2 km *

Trasa: Dzielnica 4 Wyznań: pl. Jana Pawła – Włodkowica – (synagoga Pod Białym Bocianem) – pl. Wolności – ul. Kazimierza Wielkiego – Zamek Królewski – kościół Ewangelicki – ul. Gepperta – pl. Solny – rynek

Trasę po wrocławskiej dzielnicy czterech wyznań rozpoczynamy z pl. Jana Pawła II przy fontannie alegorii Walki i Zwycięstwa. Za nią po prawej stronie wśród drzew mieści się Urząd Stanu Cywilnego, który mijamy i skręcamy w prawo w ul. Włodkowica. Po prawej ul. św. Antoniego, a w głębi po prawej stronie kościół pw. św. Antoniego z Padwy. Po kilku minutach marszu ul. Włodkowica dochodzimy do tunelu po lewej stronie ulicy i wchodzimy na dziedziniec przed Synagogą pod Białym Bocianem. Dochodząc ul. Włodkowica do skrzyżowania z ul. Krupniczą, po prawej stronie mieści się siedziba klubu sportowego Gwardia Wrocław, niegdyś gmach Nowej Giełdy, po lewej stronie odnowiona w stylu neogotyckim kamienica Platon i na rogu restauracja Impresa (dostępna dla wózkowiczów na parterze). Na przeciwko znajduje się Narodowe Forum Muzyki. Skręcamy w lewo i ul. Krupniczą dochodzimy do ul. Kazimierza Wielkiego. Na wprost widać imponujący budynek Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego (ul. Szajnochy). Udajemy się w prawo ul. Kazimierza Wielkiego i tuż za rogiem możemy zatrzymać się i spojrzeć na kościół ewangelicki pw. Opatrzności Bożej. Kilka kroków za nim mieści się Pałac Królewski – obecnie Muzeum Miejskie. Przechodzimy na drugą stronę ulicy, gdzie na wprost znajduje się budynek oddziału PKO BP, a nieopodal u styku ulic Szajnochy i Gepperta – gmach Starej Giełdy. Ul. Gepperta dochodzimy do pl. Solnego i dalej do rynku, gdzie kończymy naszą trasę.

Informacja:

pl. Solny, tel. 71 344 31 11, 71 342 01 85, www.wroclaw-info.pl

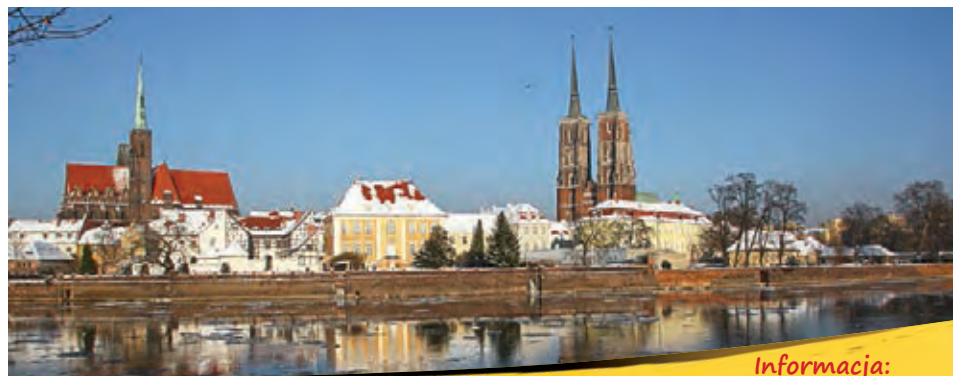
WROCLAW Z RYNKU NA OSTRÓW TUMSKI

ok. 1,2 km * **DŚL 1F**

Trasa: Rynek – kościół św. Marii Magdaleny – katedra św. Jakuba – pl. Biskupa Nankiera – wyspa Na Piasku – bulwar Piotra Włostowica – Ostrów Tumski – kościół św. Krzyża – katedra św. Jana Chrzyciela

Zwiedzanie najstarszej części Wrocławia **rozpoczynamy w rynku pod przęgiem**. Mijając po prawej stronie Feniks, niegdyś dom towarowy braci Barasch, ul. Kurzy Targ dochodzimy do polskokatolickiej katedry św. Marii Magdaleny (po prawej skwer z fontannami). Podążamy dalej ul. Szewską do kościoła św. Macieja i skręcamy przy nim w prawo w ul. Nankiera. Mijamy po lewej gimnazjum i liceum sióstr urszulanek, które przylega do grekokatolickiej katedry św. Wincentego i św. Jakuba. Ulicą Piaskową zmierzamy w kierunku Ostrowa Tumskiego, na który wchodzimy przez most Piaskowy, mijając po prawej stronie Halę Targową, a po lewej Instytut Filologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Przechodzimy przez most Piaskowy, a później bulwarem Piotra Włostowica (po lewej Oddział Biblioteki UWr i kościół NMP na Piasku). Dochodzimy do Mostu Tumskiego i skręcamy w prawo na most. Przy moście na brzegu wyspy Piasek stoją dwie figury – św. Jadwigi po lewej i św. Jana Chrzyciela po prawej stronie. Po lewej stronie za mostem mieści się kościół św. Piotra i Pawła, a za nim kościół św. Krzyża i św. Bartłomieja. Przed kościołem pomnik św. Jana Nepomucena. Naprzeciwko kościoła św. Krzyża, przez bramę można wejść do Ogrodów Biskupich. Główną aleją dochodzimy do jednego z najwspanialszych zabytków Wrocławia – katedry św. Jana Chrzyciela. Mając ją po prawej stronie dochodzimy do małego kościółka św. Idziego, a dalej po lewej widzimy Bramę Kluskową. Tu obok mieści się Muzeum Archidiecezjalne. Przechodzimy pod Bramą Kluskową i docieramy do Ogrodu Botanicznego. Tu kończymy spacer.

Informacja:

pl. Solny, tel. 71 344 31 11, 71 342 01 85, www.wroclaw-info.pl

WROCLAW – ODRA WOKÓŁ MIASTA

DŚL 1G ok. 4–6 km statkiem spacerowym *

Jedną z atrakcji turystycznych dla odwiedzających Wrocław jest rejs po Odrze. Przed II wojną światową Wrocław służył z zagospodarowania miejskiego węzła wodnego, nie tylko do celów transportowych, komunikacyjnych, ale również turystycznych. Stosunkowo niedawno władze miasta podjęły szereg działań prowadzących do renowacji i udostępnienia odwiedzającym szlaku Odry biegnącego nieopodal największych zabytków Wrocławia. Dostępnych jest kilka sposobów zwiedzania Wrocławia rzeką. Pierwszy z nich to wspomniany rejs statkiem po Odrze. Do wyboru mamy kilka statków cumujących w oznaczonych punktach zlokalizowanych m.in. przy Ostrowie Tumskim, Hali Targowej, Przystani Zwierzynieckiej. Na tablicach informacyjnych można znaleźć godzinowy rozkład rejsów, a około 15 min. przed wypłynięciem zaopatrzyć się w bilet. Wszystkie informacje dostępne są również na stronie internetowej Żeglugi Pasażerskiej we Wrocławiu. Przykładowa trasa rejsu biegnie spod Hali Targowej (bulwar X. Dunikowskiego) ciąg dalszy na www.polska.bezbarrier.net.pl

Informacja:

Wypożyczenie Kajaków: Zatoka Gondoli, tel. 71 328 36 18, 609 200 867, www.statekpasazerski.pl

WROCLAW – OPERA

ok. 0,1 km * **DŚL 1H**

Wrocław budynek Opery ul. Świdnicka

Opera Wrocławska położona jest w centrum miasta przy ul. Świdnickiej, blisko innych atrakcji turystycznych Wrocławia. To nie tylko wspaniały pod względem architektury gmach utrzymany w stylu klasycystycznym, ale jeden z największych i najbardziej znaczących teatrów operowych w Polsce i świecie. W repertuarze znajdują się dzieła zarówno operowe, baletowe od klasyki po dzieła współczesne, jak również superprodukcje – spektakle przygotowywane w niekonwencjonalnych przestrzeniach miejskich, dla wielotysięcznej widowni, z wykorzystaniem monumentalnych dekoracji i efektów specjalnych. Do największych superprodukcji zaliczają się m.in. „Otello”, „Skrzypek na dachu”, „Turandot” czy też „Poławiacze Perła”. Opera przygotowuje w sezonie letnim również wiele pokazów plenerowych. Widok Opery z zewnątrz to dopiero przedsmak tego, co możemy podziwiać w środku. Kunsztownie zdobiony hol wejściowy, korytarze, foyer – Sala Kryształowa – najbardziej reprezentacyjna z sal opery, a przede wszystkim widownia i scena sprawiają, że jest to miejsce prawdziwie wyjątkowe. Budynek opery jest przystosowany do potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych czy wózkowiczów. Wyposażony jest w podjazdy, windę, a pracownicy opery zostali przeszkoleni w zakresie pomocy i opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

WROCLAW – HALA STULECIA, OGRÓD JAPONSKI I PARK SZCZYTNICKI

ok. 2 km * **DŚL 1I**

Spacer proponujemy rozpocząć z jednego z kilku parkingów lub z przystanku MPK (tramwajowy) – Hala AISEC. Stąd przy „Wytwórni Filmów Fabularnych” pomiędzy halą AISEC kierujemy się do Hali Stulecia (zabytek wpisany na listę UNESCO) dzieło wybitnego architekta Maksy Berga. Po drodze Iglica. Aby zwiedzić halę, należy podejść do kasy, a następnie wejściem bocznym od centrum konferencyjnego wejść do środka. Godna polecenia jest wystawa multimedialna dotycząca budowy obiektu. Po zwiedzeniu hali kierujemy się na pergolę. Tu od wiosny do jesieni odbywają się po zmroku pokazy nowej fontanny multimedialnej. Po przeciwnej stronie pergoli znajduje się Ogród Japoński, który jest częścią Parku Szczytnickiego. Warto tam zajrzeć, zwłaszcza że spora część ogrodu jest udostępniona dla wózkowiczów. W Parku Szczytnickim za Ogrodem Japońskim jest drewniany kościółek, a dalej przy ul. M. Kopernika Obserwatorium Astronomiczne Uniwersytetu Wrocławskiego.

WROCLAWSKIE ZOO

DŚL 1J ok. 3 km *

Naprzeciwko Hali Stulecia po drugiej stronie ul. Wróblewskiego znajduje się Miejski Ogród Zoologiczny. To jeden z najstarszych i najpiękniejszych ogrodów w Europie. ZOO zostało otwarte 10 lipca 1865 r. Obiekty przystosowane do potrzeb ogrodu zoologicznego wzniesiono u schyłku XIX w. Wybudowano wtedy istniejące do dzisiaj: ptaszarnię, słońiarnię, małpiarnię i tzw. Dom Przyrody. W pierwszym dziesięcioleciu XX w. nastąpił dynamiczny, wszechstronny rozwój wrocławskiego ZOO. W latach kryzysu gospodarczego po I wojnie światowej Wrocławskie ZOO podupadło i w 1921 r. zostało zlikwidowane. Działalność podjęto ponownie po 6 latach. 1 maja 1927 r. Dalszy rozwój przerwała II wojna światowa. Pod jej koniec, w czasie oblężenia ogłoszonego twierdzą Wrocławia, zagładzie uległ zwierzostan, a budynki i inne obiekty zostały zrujnowane. Po wojnie starania o reaktywację wrocławskiego ZOO podjął tutejszy uniwersytet. Dzięki tym zabiegom w lipcu 1948 r. ogród znowu otworzył swoje podwoje dla zwiedzających.

Obecnie, siedemdziesiąt lat po zakończeniu wojny, ogród zoologiczny odwiedza rocznie ok. 800 tys. osób. Uwagę publiczności najczęściej przyciągają koty, między innymi ogromny tygrys bengalski, niedźwiedzie, słonie, małpy i – prawdopodobnie najbardziej imponujące – gady i płazy z terrarium. W innych budynkach możemy odnaleźć żyrafy, antylopy i bizony. Największą atrakcją wrocławskiego ZOO oddaną zwiedzającym jest Afrykarium. Obejmuje ono basen Morza Czerwonego, basen rekinów, basen hipopotamów, basen manatów, basen krokodyli, basen kotików i basen pingwinów.

Budynek Afrykarium ma długość 160 m, szerokość 54 m i wysokość 12-15 m. Został wybudowany na działce o powierzchni prawie 1,9 ha, a całkowita kubatura obiektu wynosi ponad 184 000 m³. Afrykarium posiada trzy kondygnacje, z czego jedna znajduje się pod ziemią. Powierzchnia użytkowa pawilonu to blisko 9000 m², powierzchnia usługowa to około 7000 m², a ekspozycje zewnętrzne zajmują powierzchnię blisko 7500 m².

Wrocławskie ZOO jako pierwsze w Polsce posiada ścieżkę z audio deskrypcją. Aplikację z audiodeskrypcją zwierząt można też ściągnąć na telefony z systemem Android ze strony www.zoo.wroc.pl. Wrocławskie ZOO jest przyjazne osobom niepełnosprawnym.

Informacja:

ZOO Wrocław sp.z o.o., ul. Z. Wróblewskiego 1-5, 51-618 Wrocław, tel. 71 340 71 19, 691 674 199, www.zoo.wroclaw.pl www.zoo.wroc.pl

WROCLAWSKIE HUMANITARIUM

ok. 1 km *

DŚL 1K

Park rozrywki edukacyjnej „Ogrody Doświadczeń. Humanitarium” oferuje naukę poprzez zabawę na multimedialnej wystawie, udział w ciekawych zajęciach w laboratoriach oraz fascynujące pokazy. To przede wszystkim empiryczne spotkanie z nauką! Misją Humanitarium jest pobudzenie chęci zrozumienia ludzkiego ciała i umysłu poprzez przystępne przedstawienie nauk ścisłych. Tu uczy się szacunku do otaczającego świata i otwartości na wiedzę poprzez samodzielne doświadczenie.

Obiekt przyjazny osobom niepełnosprawnym.

Informacja:

Ogrody Doświadczeń Humanitarium,
ul. Stabłowicka 147a,
54-066 Wrocław, tel. 71 734 70 00

WROCLAWSKIE FORUM MUZYKI

ok. 0,2 km *

DŚL 1L

Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego to instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Gminę Wrocław i Województwo Dolnośląskie. NFM powstało 22 maja 2014 r. z połączenia Międzynarodowego Festiwalu Wratistavia Cantans i Filharmonii im. W. Lutosławskiego we Wrocławiu. Jednym z inicjatorów utworzenia instytucji Narodowego Forum Muzyki oraz budowy nowej sali koncertowej jest Andrzej Kosendiak, obecnie dyrektor NFM. Narodowe Forum Muzyki organizuje działalność jedenastu zespołów instrumentalnych i wokalnych. Narodowe Forum Muzyki koordynuje dziewięć międzynarodowych wydarzeń, są to: Międzynarodowy Festiwal Wratistavia Cantans, Jazztopad, Musica Polonica Nova, Musica Electronica Nova, Forum Musicum, Leo Festiwal, Akademia Muzyki Dawnej, Festiwal Noworoczny NFM, Singing Europe. Działalność NFM obejmuje również wiele projektów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Narodowe Forum Muzyki było jedną z najważniejszych instytucji tworzących program Wrocław 2016 Europejska Stolica Kultury.

Informacja:

Narodowe Forum Muzyki im. W. Lutosławskiego,
pl. Wolności 1, 50-071 Wrocław, tel. 71 715 98 00, www.nfm.wroclaw.pl

WROCLAW – HYDROPOLIS

DŚL 1M ok. 0,1 km *

Wystawa HYDROPOLIS znajduje się w zabytkowym, XIX-wiecznym podziemnym zbiorniku wody czystej o powierzchni 4000 m². Wystawa podzielona jest na 8 stref tematycznych. Każda z nich przedstawia wodę z innego, fascynującego ujęcia.

Ilość wody na Ziemi jest niezmienna od milionów lat. Pełni ona doniosłą rolę życia na naszej planecie. Dlatego tak ważne jest, by poznać i zrozumieć jej istotę. W HYDROPOLIS nacisk położono na edukację i świadomość procesów, w których bierze udział – od funkcji pełnionych w ludzkiej komórce po prądy oceaniczne, które kształtują klimat na Ziemi.

Informacja:

Biuro Hydropolis, ul. Na Grobli 19-21, Wrocław, tel. 71 340 95 15

WROCLAW – GŁOGÓW

DŚL 1N ok. 135 km – 6 dni *** *sptyw*

Jest to Ogólnopolski Integracyjny Spływ Kajakowy Środkową Odrą. Start z przystani na ślipie przy ul. Rędzińskiej lub z Harcerskiego Ośrodka Wodnego ZHR przy ul. Długiej we Wrocławiu, a kończy się w Głogowie na przystani LOK. Należy podkreślić, że jest to jedyny wieloetapowy spływ kajakowy w kraju, który nie wymaga tzw. „przenosek”, a więc przyjazny dla osób niepełnosprawnych. Spływ ten co roku odbywa się w sierpniu już od 2006 r. Organizuje go Integracyjny Klub Kajakowy KAPOK Wrocław pod patronatem Marszałka Dolnego Śląska. Patronat ten podkreśla, że kajakarze przecinają Odrą najpiękniejsze nabrzeża i rejony przyrodnicze województwa dolnośląskiego. Uczestnicy zwiedzają m.in. Uraz, ośrodki wypoczynkowe w Wałach, zespół pocysterski w Lubiążu, ścieżki przyrodnicze w Ścinawie, plener rzeźbiarski w Chobieni, eko muzeum w Wietrzykach i na koniec uczestniczą w imprezach związanych z prezentacją Ziemi Głogowskiej „W cieniu Kolegiaty”. Ten wielce atrakcyjny spływ gromadzi co roku uczestników płynących na kajakach oraz łodziach motorowych. Spływ ma charakter głównie integracyjny i dlatego na każdym kajaku osoba niepełnosprawna płynie ze sprawnym opiekunem. Trasę można realizować indywidualnie od maja do września.

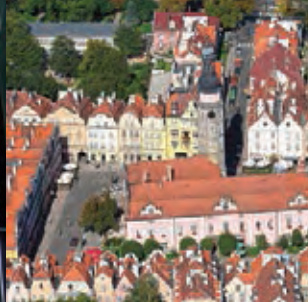
W spływie mogą uczestniczyć osoby z różnymi dysfunkcjami organizmu. W zasadzie nie ma przeszkód zdrowotnych w korzystaniu z kajaka!

Informacja:

pl. Solny, tel. 71 344 31 11, 71 342 01 85, www.wroclaw-info.pl

PO HISTORYCZNYM BOLESŁAWCU

ok. 2,5 km * **DŚL 2A**

Miasto położone w południowo-zachodniej części Polski nad Bobrem przy Borach Dolnośląskich.

Spod dworca PKP przy ul. B. Chrobrego przechodzimy na drugą stronę ulicy w kierunku południowym i wchodzimy na ścieżkę w plantach miejskich. Kierujemy się wśród zieleni do skrzyżowania ul. Sierpnia 80 i A. Asnyka, następnie ul. B. Głowackiego dalej kierujemy się do ul. Kościelnej. Po prawej stronie mijamy budynek starostwa, a po lewej budynku plebani. Po dojściu do ul. Kościelnej skręcamy w prawo, a po 20 m w lewo znów na zielone planty w kierunku ul. M. Kutuzowa. Po 200 m dochodzimy do pomnika Kutuzowa. Następnie idąc ul. Kutuzowa w prawo, po lewej stronie mijamy Muzeum Ceramiki. Po 100 m od muzeum wchodzimy od strony południowej na rynek. Skręcamy w prawo wzdłuż południowej pierzei i kierujemy się do kościoła Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja. Pomiędzy kościołem a plebanią kierujemy się na północ do ul. Sierpnia 80 i przecinając zielony skwer przykościelny kierujemy się w lewo do rynku. Idąc wzdłuż pierzei północnej mamy ratusz wraz z kamienną wieżą. Za ratuszem skręcamy w lewo, a tu mamy fasadę główną ratusza i wejście do Urzędu Miasta. Kierujemy się do narożnika południowo-zachodniej części rynku i ulicą Bolesława Prusa, a następnie Zgorzelecką (ok. 800 m) do ronda. Ok. 50 m przed rondem skręcamy w prawo na duży parking, skąd rozpościera się widok na wiadukt kolejowy i rzekę Bóbr. Wracamy ul. Zgorzelecką w kierunku wschodnim, a po ok. 500 m skręcamy w lewo w ul. Grunwaldzką i dalej po ok. 150 m w ul. Sądową. Po lewej stronie mijamy gmach sądu, a po 50 m dochodzimy do ul. I. Daszyńskiego. W prawo mamy widok na kamienną wieżę ratusza, a w lewo powrót do dworca PKP.

Warto zobaczyć:

- fragmenty murów obronnych z XV w.,
- barokowy ratusz z XV w.,
- barokowe i klasycystyczne kamienice w rynku,
- kamienny kościół Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja z XV w., z barokowym wnętrzem,
- Muzeum Ceramiki ze zbiorami ceramiki bolesławieckiej,
- kamienny wiadukt kolejowy nad Bobrem z lat 1844-46, (dł. 490 m, wys. 26 m),
- pomnik ku czci feldmarszałka Michała Kutuzowa.

Wydarzenia:

- Bolesławieckie Święto Ceramiki,
- Parada Glinoludów.

Informacja:

UM, pl. Piłsudskiego 1c, 59-700 Bolesławiec, tel. 75 645 32 90, www.boleslawiec.pl

NAD BOBREM W KLICZKOWIE

DŚL 2B ok. 1,5 km *

Trasę rozpoczynamy z parkingu

i kierujemy się do głównego wejścia zamku. Warto zgłosić się do recepcji i uzgodnić plan zwiedzania zamku. Dziedzińce i część pomieszczeń dostępna jest dla wózkówwiczów, w tym pokoje i toalety. Warto w pierwszej kolejności zwiedzić zamek i dziedzińce, a następnie pięknymi alejami przejechać się wokół zamku odkrywając jego różne oblicza historyczne. Koniecznie trzeba podejść na cmentarz koni oraz nad rzekę Kwisę. Wychodząc z zamku za mostem główną ścieżką kierujemy się dwukrotnie na lewo. Teraz mając zamek po lewej stronie idziemy ok. 300 m drogą i lekkim łukiem w lewo dochodzimy do skrzyżowania. Przecinamy drogę i schodzimy do progu wodnego na rzece Kwisie. Wracając w kierunku zamku trzymamy się rzeki Kwisy (po prawej) i po około 300 m mamy po lewej zamek i korty tenisowe oraz parking. Po prawej XIV-wieczny kościół z ołtarzem z tego samego okresu.

Zamek Kliczków położony jest na skraju Borów Dolnośląskich, wśród malowniczych jezior nad Kwisą. Wzniesiony około 1297 r. przez księcia Bolesława I Surowego. W 1391 r. przeszedł w posiadanie rodziny Rechenberg, która w 2 poł. XVI w. przebudowała gotycki zamek. Wielka przebudowa, zmieniająca całkowicie wygląd rezydencji miała miejsce w latach 1881-1883. Po II wojnie obiekt miał wielu właścicieli. Pożar, który wybuchł w 1948 r. zniszczył zamek. Obecnie w zamku i jego bezpośrednim otoczeniu istnieje Centrum Konferencyjno – Wypoczynkowe. W parku znajduje się (jeden z trzech w Europie) cmentarz koni i psów, dawnych właścicieli pałacu. Folwark i zamek przystosowane dla w-skersów.

Informacja:

Zamek Kliczków, Centrum Konferencyjno-Wypoczynkowe, ul. Kliczków 8, 59-724 Osiecznica, tel. 75 734 07 00, www.kliczkow.com.pl

PO HISTORYCZNYM DZIERŻONIOWIE

ok. 2 km *

DŚL 3A

Dzierżonów położony jest w Kotlinie Dzierżonowskiej, u podnóża Gór Sowich, nad rzeką Piławą.

Trasę po Dzierżonowie zaczynamy od ul. Przedmieście – Piękna (miejsce parkingowe tuż przy murach miejskich). Znajduje się tu jedna z historycznych furt miejskich, która prowadzi na planty (dawna fosa). Warto zajrzeć i przejść między murami. Wracając z plant kierujemy się w lewo wzdłuż murów mijając po lewej wieżę ciśnieni i po ok. 120 m dochodzimy do wejścia wschodniego. Na placu znajdują się 2 kościoły: św. Trójcy i poewangelicki kościół Maryi Matki Kościoła, pomnik Jana Pawła II i fontanna. Skręcamy w prawo i ul. Świdnicką dochodzimy do rynku. Warto obejść ratusz. Dalej kierujemy się do północno-zachodniej części rynku na ul. Klasztorną. Po lewej stronie kamienica Kellnera, a po około 100 m kościół Niepokalanego Poczęcia NMP. Skręcamy w prawo w ul. Tylną i idąc wzdłuż murów dochodzimy do ul. Miodowej. Tu mamy do wyboru trasę na południe ul. Miodową pomiędzy starymi kamienicami lub ul. Przedmieście przy historycznych murach. Na skrzyżowaniu skręcamy w prawo w ul. Spacerową i dochodzimy do kościoła św. Jerzego. Za kościołem w lewo i znów dochodzimy do murów, a dalej w prawo do ronda, gdzie znajduje się synagoga. Stąd tylko 30 m do parkingu.

Warto zobaczyć:

- duże fragmenty murów miejskich z XIV i XV w., z basztami łupinowymi,
- ratusz z XIV w., i XVI w., z czworoboczną wieżą zegarową (punkt widokowy),
- kościół pw. św. Jerzego z XIII w., przebudowany w XIV-XVI w.,
- dawny augustiański kościół Niepokalanego Poczęcia NMP z XIV w.,
- klasycystyczną kaplicę rodu Sadebecków,
- klasycystyczny kościół poewangelicki Marii Matki Kościoła, z trzema kondygnacjami empor,
- synagogę z 1875 r.,
- historyczny układ urbanistyczny miasta,
- Muzeum Miejskie Dzierżonowa.

Wydarzenia:

- Jarmark św. Jerzego,
- Dni Dzierżonowa,
- Poezja na Murach,
- Jarmark Pszczelarski.

Informacja:

Rynek 1 (za żelazną bramą), 58-200 Dzierżonów, tel. 74 645 04 02

WOKÓŁ GŁOGOWSKIEJ STARÓWKI

DŚL 4A ok. 5,5 km *

Głogów położony jest na pograniczu wzgórz Dalkowskich i Pradoliny Barycko-Głogowskiej nad Odrą.

Trasę rozpoczynamy przy kolegiacie pw. Najświętszej Marii Panny na prawym brzegu Odry przy ul. Grodzisko (bezpłatne parkingi). Kierujemy się na kamienną drogę w kierunku Odry na Most Tolerancji. Wariant drugi rozpoczęcia to dworzec PKP i PKS przy ul. 1 Maja i Nadbrzeźna. Tuż za mostem po prawej Zamek Książąt Piastowskich (obecnie Muzeum Archeologiczno-Historyczne). Na pl. Jana Pawła II mury obronne i fundamenty romańskiego kościoła pw. św. Piotra z przełomu XII i XIII w. oraz pomnik Dzieci Głogowskich. Z placu kierujemy się na ul. Grodzką i Starowałową. Dalej wzdłuż murów obronnych i fosy, po drodze mijając z lewej strony lapidarium kościoła ewangelickiego, a z prawej budynek sądu, dochodzimy do ruin gotyckiego, trzynawowego kościoła z XIII w. pw. św. Mikołaja. Mijamy pl. Solny, idąc ulicą Staszica skręcamy w lewo w ulicę Kołłątaja. Po prawej stronie znajduje się lapidarium synagogi. Kierujemy się w lewo, w stronę rynku. Po prawej późnobarokowy kościół pw. Bożego Ciała. W rynku znajduje się odbudowany ratusz (obecnie siedziba Urzędu Miasta) i Teatr Miejski. Z rynku proponujemy albo wrócić ul. Grodzką i przez Bramę Brzostowską do punktu wyjścia lub poprzez ul. Polską i P. Skargi zejść do dawnej fosy – dziś przepiękny Park Miejski i skierować się w prawo (ścieżki i przejścia podziemne w pełni przystosowane dla wózków). Parkiem idziemy równoległe do Wałów B. Chrobrego. Przy rondzie przecinamy ul. H. Kołłątaja i dalej do skrzyżowania ul. B. Krzywoustego z ul. Staromiejską. Przechodzimy na pasach na prawą stronę i dalej ul. B. Krzywoustego przy murach sądu (zacieniony skwer z ławeczkami do odpoczynku) w kierunku pl. Konstytucji 3 Maja i Bramy Brzostowskiej. Stąd ul. Brama Brzostowska przez Odrę do Kolegiaty na miejsce startu.

Warto zobaczyć:

- zamek książąt głogowskich z XIII w., obecnie Muzeum Archeologiczno-Historyczne,
- pomnik Dzieci Głogowskich – na pamiątkę obrony grodu w 1109 r.,
- kolegiatę Najświętszej Marii Panny na Ostrowie Tumskim,
- ratusz z wieżą zegarową o wys. 81,4 m,
- resztki fortyfikacji bastionowych z XVIII w.,
- gotycki kościół pw. św. Mikołaja (ruiny),
- późnobarokowy kościół pw. Bożego Ciała ze szczątkiem jezuickiego kolegium,
- kościół św. Maksymiliana Marii Kolbego,
- modernistyczny kościół pw. św. Klemensa Dworzaka.

Informacja:

Urząd Miejski, Rynek 10, 67-200 Głogów,
tel. 76 726 55 51, 76 726 54 51, www.glogow.pl

ZABYTKI MIASTA GÓRY

ok. 4,5 km * **DŚL 5A**

Góra położona jest na pograniczu Dolnego Śląska i Wielkopolski.

Wycieczkę po Górze rozpoczynamy od dworca PKP i PKS. Najpierw ul. Dworcową a następnie skręcamy w prawo w al. Jagiellonów, w kierunku kościoła św. Faustyny i osiedla Kazimierza Wielkiego. Przy pomniku Marszu Śmierci, upamiętniającym ofiary II wojny światowej, skręcamy w lewo w ul. Głogowską i docieramy do tzw. Wieży Głogowskiej, która stanowi część umocnień średniowiecznych z XV w. Tuż za wieżą skręcamy w prawo w ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego, a następnie w ul. Gabriela Narutowicza. Po prawej stronie mamy ruiny zamku i małe zakole z historyczną studnią (droga wybrukowana kamieniem polnym może sprawiać kłopoty wózkowiczom). Z ul. Żeromskiego skręcamy w prawo w ul. T. Kościuszki, a dalej kierujemy się w prawo na ul. gen. Madalińskiego i ul. Głowackiego, po czym dochodzimy do ul. Armii Krajowej i znów w prawo. Tu po 150 m znajduje się Centrum Pomocy Rodzinie i Dom Kultury, a obok szkoła zawodowa, kompleks sportowy i park, na terenie którego urządzono Park Edukacji Ekologicznej im. Jana Pawła II. Stąd obok wieży ciśnień, szpitala, starostwa i Urzędu Miejskiego przy ul. A. Mickiewicza kierujemy się do ul. Kościuszki i parku obok ul. Wrocławskiej. Z parku ul. Armii Krajowej podążamy do kościoła pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej (wjazd dla wózków od ul. Hawrysza i Ściegiennego). Ulicą Armii Krajowej dalej zmierzamy do pl. B. Chrobrego, centralnego punktu najstarszej części Góry z pomnikiem Wolności. Następnie ul. Bojowników i Dworcową, obok poczty, wracamy do dworców.

Warto zobaczyć:

- założenie urbanistyczne z XIV-XIX w.,
- kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej z lat 1460-1550,
- kościół cmentarny pw. Bożego Ciała z XV/XVI w.,
- basztę obronną uznawaną również za relikw zamu z XIV/XVI w.,
- Wieżę Głogowską z XIV-XIX w.,
- dom z pozostałością Bramy Polskiej,
- wiatrak – młyn z XV/XVI w.,
- mury obronne z XV w.

Informacja:

Urząd Miasta i Gminy w Górze, ul. A. Mickiewicza 1, 56-200 Góra
tel. 65 544 36 00, www.gora.com

PO HISTORYCZNYM JAWORZE

DŚL 6A ok. 3,5 km *

Miasto położone nad Nysą Szaloną na Nizinie Śląsko-Łużyckiej.

Trasę rozpoczynamy z dworca PKP i PKS, ul. Kolejową do ul. Rapackiego (na skrzyżowaniu skręcamy w prawo). Ulicą Rapackiego (ok. 500 m) docieramy do Parku Pokoju z zabytkiem UNESCO – Kościołem Pokoju. Zarówno park, jak i kościół są dostępne dla osób poruszających się na wózkach (WC przy pl. Wolności przed wejściem na teren parku). Następnie opuszczamy pl. Wolności z XIX-wieczną zabudową i kierujemy się w lewo w ul. Grunwaldzką, którą udajemy się do rynku. Rynek otaczają mieszczkańskie domy z arkadami. W centrum znajduje się ratusz zbudowany w stylu neorenesansu niderlandzkiego wraz z zachowaną średniowieczną wieżą oraz budynek Teatru Miejskiego, w którym mieści się jedna z najpiękniejszych na Dolnym Śląsku sal widowiskowych. Z rynku ul. Klasztorną udajemy się w kierunku gotyckiego kościoła pw. św. Marcina. Dostęp dla wózkowiczów jest od strony wschodniej. Ze świątyni ulicą św. Marcina kierujemy się do ul. Legnickiej, gdzie po lewej stronie stoi kamienica zwana Pałacem księżnej Agnieszki. Ulicą Legnicką wracamy znów do rynku i idąc obok teatru udajemy się na przeciwległą stronę, dochodząc do ulicy Klasztornej, przy której ma siedzibę Muzeum Regionalne. Mieści się ono w dawnym zespole poklasztornym oo. bernardynów. Naprzeciw muzeum, po drugiej stronie ulicy, widzimy kaplicę św. Wojciecha, która niegdyś była żydowską synagogą, a w XIX w. kaplicą szpitalną. Dalej podążamy w prawo w ul. F. Chopina do ul. B. Chrobrego i do ul. Zamkowej. Tu mieści się Zamek Piastowski Książąt Jaworskich. Ulicą Chrobrego możemy wrócić przez rynek i dalej ul. Legnicką oraz ul. Kolejową do miejsca startu.

Wydarzenia:

- Jaworskie Koncerty Pokoju,
- Międzynarodowe Targi Chleba.

Informacja:

GCIT, Rynek 3, 59-400 Jawor, tel. 76 870 33 71, www.jawor.pl, www.targi-chleba.pl

W WĄWOZIE MYŚLIBORSKIM

W1 ok. 10 km ***,
W2 ok. 5 km *

DŚL 6B

Rezerwat przyrody Wąwóz Myśluborski koło Jawora położony jest na Pogórzu Kaczawskim nad rzeką Jawornik. Znajduje się we wschodniej części Parku

Krajobrazowego „Chełmy”, ok. 2 km na południowy zachód od miejscowości Myślubórz, w środkowej części Wąwozu Myśluborskiego. Wąwóz Myśluborski stanowi część Parku Krajobrazowego „Chełmy”, utworzonego w 1992 r. Startujemy z parkingu Centrum Edukacji Ekologicznej w Myśluborzu (godne polecenia minimuzeum i ogród). Z Centrum Edukacji udajemy się w lewo i aleją w śród drzew, idziemy do Wąwozu Myśluborskiego. Trasa trochę nierówna, ale utwardzona i dobrze oznakowana. Ścieżka prowadząca przez wąwóz jest jednocześnie trasą rowerową i ścieżką dydaktyczną ze stanowiskami szkoleniowymi, przy których znajdują się tablice informacyjne opisujące roślinność i formy geologiczne. W środkowej części wąwozu znajduje się rezerwat przyrody, utworzony w celu ochrony jedyne na Śląsku stanowiska paproci – jęczycznika zwyczajnego. Przy ścieżce znajdują się również wydzielone i oznakowane miejsca odpoczynku z ławkami. Możemy przejść całą trasę idąc według oznaczeń (wariant 1) lub też od stanowiska jęczycznika zwyczajnego i wrócić tą samą drogą (wariant 2 – łatwiejszy i krótszy). W ramach tej trasy najlepiej dostosowany dla osób niepełnosprawnych, w tym wózkowiczów, jest odcinek Słoneczna Łąka – rezerwat (do stanowiska obserwacyjnego nr 6). Na terenie powiatu jaworskiego znajduje się też ciekawa ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Las Świniec” (ok. 5 km) w pobliżu wsi pocysterskiej Muchów, dostępna także dla osób niepełnosprawnych. Wstęp na teren rezerwatu z pracownikiem Centrum Edukacji Ekologicznej.

Warto zobaczyć:

- ewangelicki kościół św. Ducha zwany Kościołem Pokoju wpisany na Listę UNESCO,
- zamek piastowski z XIII w.,
- ratusz z XIV w. z 65 m wieżą,
- neorenesansowy zespół poklasztorny Bernardynów z XV w., (Muzeum Regionalne),
- Basztę Strzegomską z XVI w.,
- kamienice z podcieniami w rynku,
- kościół św. Marcina z XII w.

Informacja:

Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych oddział Legnica
Myślubórz 11, 59-411 Paszowice, tel. 76 870 80 02, www.dzpk.pl,
Centrum Edukacji Ekologicznej i Krajoznawstwa,
Myślubórz, 59-411 Paszowice, tel. 76 870 88 86

PO HISTORYCZNYM BOLKOWIE

DŚL 6C ok. 2 km **

Bolków położony jest na pograniczu Pogórza Wałbrzyskiego i Kaczawskiego, nad Nysą Szaloną.

Trasę możemy zacząć z parkingu na ul. Księcia Bolka przed zamkiem (WC ogólnodostępne). Stąd dość ostro pod górę wejście na zamek ok. 100 m (zamek dolny i część za kasą biletową dostępna dla wózków, ale przy wózkach bez napędu elektrycznego konieczna pomoc osób trzecich, zarówno przy wjeździe jak i zjeździe). Po obejrzeniu zamku zjeżdżamy w dół i w lewo na ul. Księcia Bolka i znów skręcamy w lewo do rynku. Po 50 m po prawej stronie mamy kościół pw. św. Jadwigi, dalej wjeżdżamy do rynku. Trzymamy się prawej strony, dzięki czemu możemy oglądać po lewej bolkowskie kamieniczki z podcieniami, które kaskadowo schodzą w dół. Po lewej znajduje się Anielska Fontanna, a dalej Urząd Miasta w Bolkowie. Na wysokości urzędu skręcamy w prawo w ul. Niepodległości i po 160 m dochodzimy do ewangelickiego kościoła św. Trójcy z 1855 r. (dziś sala gimnastyczna). Stąd wracamy do rynku i na parking.

Warto zobaczyć:

- zamek zbudowany w XIII w., renesansowa część z XVI w.,
- klasycystyczny ratusz z XIV w.,
- w rynku podcieniowe kamieniczki z XVII i XVIII w.,
- średniowieczne mury obronne,
- kościół św. Jadwigi z XIII w. i figurę św. Jana Nepomucena z 1724 r.,
- zamek Świny,
- ewangelicki kościół św. Trójcy z 1855 r.

Wydarzenia:

- Dni Bolkowa,
- Dni Kultury Rycerskiej,
- Festiwal Castle Party.

Informacja:

UM w Bolkowie, ul. Rynek 1, 59-420 Bolków, tel. 75 741 32 13, www.bolkow.pl

JELEŃ GÓRA – PERŁA KARKONOSZY

ok. 3,5–6,5 km **

DŚL 7A

Jelenia Góra położona jest w środku Kotliny Jeleniogórskiej, otoczona Górami Izerskimi, Kaczawskimi, Rudawami Janowickimi, a od południa Karkonoszami (Śnieżka 1603,3 m n.p.m.), czyli najwyższym pasmem malowniczych Sudetów.

Trasę rozpoczynamy z dworca PKS, a kończymy na dworcu PKP. Z PKS wychodzimy na ul. Obrońców Pokoju i skręcamy w lewo. Po ok. 100 m dochodzimy do ul. Powale, przechodzimy na drugą stronę i skręcamy w prawo. Po kolejnych 100 m skręcamy lewo w ul. Grodzką. Po lewej stronie mijamy 2 baszty. Ulicą Grodzką dochodzimy na pl. Ratuszowy. Przechadzamy się wokół jeleniogórskiego rynku pomiędzy kamieniczką z podcieniami. Sugerujemy wózkowiczom poruszać się środkiem rynku celem uniknięcia progów i schodów. Po prawej mamy ratusz (Urząd Miasta) i pomnik Neptuna. Warto przejść pod mostkiem łączącym budynek ratusza z sąsiednim budynkiem. Tuż za przejściem historyczny tramwaj (punkt pamiętkowy). Dalej podążamy wzdłuż pierzei północnej w kierunku ul. M. Konopnickiej, po 60 m skręcamy w ul. Boczną do gotyckiego kościoła parafialnego pw. św. św. Erazma i Pankracego z XV w. Po zwiedzeniu kościoła wracamy na ul. M. Konopnickiej i skręcamy w prawo pomiędzy historycznymi kamienicami do Bramy Wojnowskiej. Tu po prawej znajduje się kaplica św. Anny. Dalej ul. 1 Maja. Po prawej „Sarenka” jeleniogórska, a po ok. 300 m po prawej stronie Jeleniogórskie Centrum Kultury, zaś po lewej kościół św. Krzyża zwany Kościołem Łaski z pocz. XVIII w. Podążając ul. 1 Maja do końca, dotrzemy do dworca PKP.

Warto zobaczyć:

- w rynku barokowe kamienice z podcieniami,
- ratusz z XVIII w. z kamienną fontanną Neptuna z 1727 r.,
- kościół pw. św. Krzyża zwany Kościołem Łaski z pocz. XVIII w., obok 19 kaplic grobowych,
- gotycki kościół pw. św. św. Erazma i Pankracego z XV w.,
- fragmenty murów miejskich z XV w.,
- cerkiew prawosławną apostołów Piotra i Pawła,
- kaplicę św. Anny z dawną XVI-wieczną basztą bramną,
- Bramę Wojanowską z XVI w.

Wydarzenia:

- Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych,
- Rycerski Turniej Kuszniczy o Złoty Bełt Chojnika,
- Jarmark Staroci i Osobliwości.

Informacja:

Karkonoski Punkt IT, pl. Ratuszowy 6/7, 58-500 Jelenia Góra, tel. 519 509 343, it@jeleniagora.pl, www.jeleniagora.pl, www.cieplice.pl

PO UZDROWISKU W CIEPLICACH ZDRÓJ

DŚL 7B ok. 3 km *

W zachodniej części Jeleniej Góry znajduje się uzdrowisko Cieplice leczące choroby układów ruchu, moczowego, krążenia oraz schorzeń oczu i choroby kobiece. Ciepłe źródła siarkowe osiągają tu temperaturę ok. 90°C.

Trasę warto rozpocząć spod klasztoru pocysterskiego (obecnie ojcowie Pijarzy) przy Domu Zdrojowym. Po zwiedzeniu kościoła pw. św. Jana Chrzciciela i muzeum klasztornego wchodzimy na pl. Piastowski przy Domu Zdrojowym. To główny deptak Cieplic. Po prawej kamienica w stylu renesansu włoskiego, a w głębi dawny pałac rodu Schaffgotschów. Koniecznie trzeba zajrzeć do ogrodów, zobaczyć Dom Zdrojowy „Edward” i teatr uzdrowiskowy. Spacer wśród alei drzew i pomiędzy rabatami kwiatów pozwala na chwilę wytchnienia. Wracamy przy fontannie z Panną na ul. Piastowską i skręcamy w prawo do pl. Kombatantów. Tu po lewej stronie mamy barokowy kościół Zbawiciela parafii ewangelicko-augsburskiej. Trasę powrotną polecamy pokonać także deptakiem przez pl. Piastowski.

Z SOBIESZOWA NA ZAMEK CHOJNIK

ok. 4,5 km *** **DŚL 7C**

Trasę warto rozpocząć w Sobieszowie z parkingu przy ul. B. Czecha (droga 366). Z parkingu idziemy w prawo oznakowanym szlakiem czerwonym i czarnym na ul. T. Chałubińskiego pomiędzy zabudową wil-

lową w kierunku Góry Chojnik. Trasa początkowo asfaltowa przechodzi w drogę szutrową. Na granicy lasu punkt wejścia do Karkonoskiego Parku Narodowego. Na punkcie Dziurawy Kamień szlak czarny skręca w lewo, a my podążamy dalej szlakiem czerwonym do rozwidlenia Głazowisko (punkt styku szlaku czerwonego i zielonego). Szlak zielony odchodzi w prawo, tymczasem my czerwonym delikatnie pod górę obchodzimy Chojnik od strony północnej i północno-wschodniej. Przy punkcie Skalne Grzyby dochodzi do nas od lewej strony czarny szlak. Dalszą drogę odbywamy szlakiem czerwonym i czarnym aż do zamku na szczycie. Zamek dla wózków dostępny tylko w części dolnej gastronomicznej. Drogę powrotną pokonujemy także szlakiem czerwonym do parkingu w Sobieszowie (tylko na wózkach z napędem akumulatorowym).

Warto zobaczyć:

- klasycystyczny Pałac Schaffgotschów z XVIII w. (Politechnika Wrocławska),
- Park Zdrojowy w stylu francuskim z budynkami Teatru Zdrojowego i Pawilonu Zdrojowego,
- w Parku Norweskim Muzeum Przyrodnicze,
- barokowy kościół pw. św. Jana Chrzciciela,
- barokowy kościół Zbawiciela parafii ewangelicko-augsburskiej z 1774-1779,
- najstarszy dom zdrojowy w Cieplicach tzw. Długi Dom z XVI w.,
- zabudowania zespołu poklasztorne Cystersów z XVIII w.,
- Termy Cieplickie – zespół basenów termalnych.

Informacja:

58-560 Jelenia Góra – Cieplice, pl. Piastowski 38, tel. 75 75 518 80

Informacja:
Zamek Chojnik, 58-570 Jelenia Góra – Sobieszów, tel. 75 755 63 94,
tel. 75 755 35 35 (schronisko), tel. 502 25 21 57, www.chojnik.pl

DO PAŁACU PAULINUM

ok. 4 km ** **DŚL 7D**

Do pałacu Paulinum możemy wyjść z dworca PKP ul. 1 Maja. Na skrzyżowaniu z drogą 367 i Al. Wojska Polskiego skręcamy w lewo i dalej za ok. 250 m znów skręcamy w lewo w ul. Nowowiejską. Stąd ok. 800 m i na rozwidleniu skręcamy w prawo w ul. 3 Łużyckiej Dywizji Artylerii Przeciwlotniczej. Wchodzimy w obręb parku przypałacowego, a stąd już niecałe 300 m do pałacu. Pałac podziwiać możemy z zewnątrz, a dla wózków dostępny jest także wysoki parter z Salą Gdańską (wjazd boczny windą). Z tarasu widokowego panorama na Karkonosze. Drogę powrotną proponujemy pokonać identycznie do dworca PKP. Pałac położony jest w centrum Jeleniej Góry w otoczeniu parku. Gęsto zalesione wzgórze i wysokie skały w naturalny sposób odcinają obiekt od miejskiej atmosfery.

Pałac wybudowany w 1872 r. po II wojnie stał się największą państwową składnicą dolnośląskich dzieł sztuki, następnie zlokalizowano w nim w 1952 r. kasyno oficerskie dla pobliskiego garnizonu wojskowego. W latach sześćdziesiątych pałac spłonął. Od 2002 r. pałac jest siedzibą stylowego hotelu i profesjonalnego centrum konferencyjno-rekreacyjnego.

Informacja:

Pałac Paulinum, ul. Nowowiejska 62, 58-500 Jelenia Góra, tel. 75 649 44 00,
www.paulinum.pl

KARPACZ – WOKÓŁ ŚWIĄTYNI WANG I DO WYCIĄGU NA KOPE

DŚL 8A ok. 8 km ***

Karpacz położony jest w Karkonoszach, w dolinie Łomnicy u podnóża Śnieżki na wysokości 480-885 m n.p.m. Leżący pomiędzy Szklarską Porębą i Kowarami jest jedną z najpiękniejszych miejscowości w Karkonoszach.

Wycieczkę rozpoczynamy z parkingu przy sklepie Biedronka lub markecie Netto przy ul. Konstytucji 3 Maja. W prawo na ul. Kolejowej mieści się Muzeum Zabawek. My kierujemy się na południe lekko pod górę ulicą Konstytucji 3 Maja. W lewo ulica Obrońców Pokoju prowadzi do wysoko i pięknie położonego osiedla Wilcza Poręba, a my dalej prosto ulicą Konstytucji 3 Maja wkraczamy do centrum Karpacza (część wyłączona z ruchu kołowego – deptak) z wieloma różnymi lokalami handlowo-usługowymi. Dochodzimy do kościoła pw. Nawiedzenia NMP, a za nim mijamy Urząd Miejski. Natomiast po lewej, przy ul. Kopernika 2, mieści się znane Muzeum Sportu i Turystyki. Posuwając się dalej pod górę ul. Konstytucji 3 Maja idziemy ok. 1 km do skrzyżowania przy stacji Orlen. Tu skręcamy w lewo w ul. Olimpijską. Ulicą tą lekko pod górę, obok skoczni narciarskiej „Orlinek” dochodzimy do ul. Turystycznej. W lewo pod górę trasa wiedzie do wyciągu na Kopę a my ul. Strażacką i Karkonoską ok. 1,4 km idziemy w kierunku Karpacza Górnego do kościoła Wang. Po drodze widok na Hotel Gołębiwski. Droga tu pnie się serpentynami w górę, a podjazdy są dość strome i trudne. Samo podejście do Wangu jest dość strome i wymaga w przypadku w-skiersów pomocy osób trzecich ze względu na granitową kostkę. Na parking wracamy ul. Karkonoską i Konstytucji 3 Maja.

Warto zobaczyć:

- drewniany kościółek Wang,
- neoromański i neogotycki kościół pw. Najświętszego Serca Jezusa z 1908 r.,
- Muzeum Sportu i Turystyki,
- Miejskie Muzeum Zabawek zebranych przez Henryka Tomaszewskiego.

Wydarzenia:

- Amatorskie Mistrzostwa Polski w Narciarstwie Alpejskim i Snowboardzie Family Cup,
- Majówka w Western City,
- Puchar Samotni.

Informacja:

ul. Kolejowa 3, 58-540 Karpacz, tel. 75 761 86 05, 75 761 97 16, www.karpacz.pl

Z KARPACZA POD ŚNIEŻKĘ

ok. 2 km ** **DŚL 8B**

Miejska Kolej Linowa – długość wyciągu 2229 m, różnica wzniesień 530 m.

Trasę rozpoczynamy przed wyciągiem na Kopę na ul. Turystycznej (820 m n.p.m.). Wózkowicze na wyciąg mogą podjechać od prawej strony (obsługa jest miła i pomaga zapakować wózek i osobę na krzeselko kolei, podobnie przy zsiadaniu na Kopie). Na szczycie Kopy (1340 m n.p.m.) bar dla turystów. Trasa z Kopy szlakiem czarnym w pełni przygotowana dla wózkowiczów ze specjalną ścieżką i barierkami prowadzi do Śląskiego Domu na Równi Pod Śnieżką. Do schroniska wózkowicze mogą się dostać od strony Kopy specjalnym podjazdem. Na Kopę i do Karpacza wracamy tą samą trasą.

Informacja:

Miejska Kolej Linowa Karpacz Sp. z o.o., ul. Turystyczna 4, 58-540 Karpacz, tel. 75 761 92 84

DO WODOSPADU SZKLARKI

ok. 1 km * **DŚL 8C**

Schronisko PTTK Kochanówka położone jest w Gminie Piechowice w enklawie Karkonoskiego Parku Narodowego. Przy schronisku znajduje się mały taras z widokiem na kaskadę wodospadu.

Za sprawą Karkonoskiego Parku Narodowego, przy współudziale finansowym Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, otwarto w Karkonoszach szlak turystyczny dla osób niepełnosprawnych do wodospadu Szklarki – szlak w pełni przystosowany do poruszania się na wózkach inwalidzkich. Wejście na drogę do wodospadu zaczyna się przy parkingu i kioskach z pamiątkami przed Szklarską Porębą Dolną. Początek na wysokości 503 m n.p.m., a przewyższenie 11 m. Największe nachylenie 17%. Ścieżka utwardzona grysem z poręczami ochronnymi. Ten 400-metrowy szlak kończy się przy schronisku „Kochanówka” platformą widokową, z której, siedząc na wózku, można podziwiać uroki wodospadu oraz erozyjne formy granitu karkonoskiego w kanionie Szklarki, bogatą i zróżnicowaną szatę roślinną. Dodatkowo jest wybudowany podjazd dla wózków do samego schroniska „Kochanówka”, z WC oraz pokojem przystosowanym dla osób niepełnosprawnych. Do parkingu wracamy tą samą drogą.

Informacja:

Schronisko Kochanówka, 58-580 Szklarska Poręba, tel. 781 024 159

PO SZKLARSKIEJ PORĘBIE

DŚL 8D ok. 3 km *

Szklarska Poręba położona jest w dolinie rzeki Kamiennej na wysokości 440-886 m n.p.m. Miejscowość od południa rozciąga się na stokach Karkonoszy (Szrenica 1362 m n.p.m.), od północy sięga Gór Izerskich, zaś od wschodu Pogórza Karkonoskiego.

Trasę rozpoczynamy z parkingu przy przystanku PKS (liczne miejsca parkingowe). Idziemy w kierunku ul. 1 Maja i skręcamy w lewo. Po ok. 400 m skręcamy w ul. Kilińskiego (trasa dość stromo pnie się pod górę – konieczna pomoc przy wózkowiczach osób trzecich). Ul. Kilińskiego dochodzimy do ul. Uroczej. Po prawej stronie Muzeum Mineralogiczne. Idąc dalej pośród lasu (po lewej stanowiska parkingowe) dochodzimy do skałek i stawu po lewej stronie, a po prawej widzimy Multimedialne Centrum Karkonoskiego Parku Narodowego (w pełni dostępne dla wózkowiczów). Dalej ul. Uroczej dochodzimy do wyciągu na Szrenicę (SKIARENA). Wyciąg krzeselkowy jest 2-etapowy i słabo przystosowany dla wózkowiczów, a sąsiedni wyciąg (6 osobowa kanapa prowadzi na Końskie Łby, niedostępny dla wózkowiczów). Ulicą Turystyczną obok pensjonatu Gawra możemy wrócić do ul. 1 Maja i PKS-u. Po drodze po prawej stronie park miejski z zimowym torem dla narciarzy początkujących.

Warto zobaczyć:

- hutę szkła Julia,
- Muzeum C. i G. Hauptmannów,
- Muzeum Mineralogiczne,
- Krucze Skały i Quazar – ośrodek wspinaczkowy,
- Chatę Walońską.

Wydarzenia:

- Mistrzostwa Polski w Rzeźbie ze Śniegu „Śniegolepy”,
 - Bieg Piastów,
 - Wyścig Retro,
- Rajd Pojazdów Zabytkowych,
 - Złot motocykli ciężkich,
 - Wyścigi psich zaprzęgów,
 - Gwiazdy na Śniegu.

Wyciągi:

Kolej Linowa „Karkonosz-Express” długość: 2.393 m
Kolej Linowa „Szrenica” I sekcja długość: 1417 m, II sekcja długość: 1341m

Informacja:

ul. Jedności Narodowej 1a, 58-580 Szklarska Poręba, tel. 75 754 77 40,
www.szklarskaporeba.pl

PO KOWARACH I STARÓWCE

ok. 3 km *

DŚL 8E

Kowary położone są w Sudetach Zachodnich, na pograniczu Karkonoszy, Rudaw Janowickich i Kotliny Jeleniogórskiej.

Trasę rozpoczynamy przy Urzędzie Miejskim

w Kowarach na parkingu z tyłu urzędu od strony potoku Jedlicy. Przechodzimy przed front budynku. Tu można zwiedzić stałą wystawę otwartą z okazji obchodów jubileuszu 500-lecia nadania praw miejskich Kowarom, (drugi budynek urzędu, zwiedzanie z pracownikiem informacji). Wystawa dostępna dla wózkowiczów. Godna polecenia jest Sala Rajców w ratuszu na 1 piętrze, jednak ze względu na schody niedostępna dla wózkowiczów. Z ratusza kierujemy się na starówkę kowarską ul. 1 Maja w kierunku kościoła pw. Imienia NMP. Po drodze po prawej stronie skwer i galeria sław kolarstwa polskiego (tablice kolejnych kolarzy odświeżane są corocznie w sierpniu przy okazji Kolarskiego Wjazdu Kowary – Okraj. Regulamin zawodów przewiduje kategorię dla osób niepełnosprawnych). Ulica 1 Maja to przepiękna historyczna część miasta z okresu baroku i secesji. Są tu liczne kamienie bogato zdobione, z interesującymi portalami. Po ok. 300 m dochodzimy do skrzyżowania z historycznym kamiennym mostem z figurą św. Jana Nepomucena po prawej i kościołem parafialnym po lewej. Dalej podążamy w dół ulicą 1 Maja do skrzyżowania i w prawo ulicą Zamkową i po ok. 300 m docieramy nad zalew. W głębi pałac (własność prywatna – niedostępny dla zwiedzających). Po prawej oznaczone wejście do Parku Miniatur Zabytków Dolnego Śląska (dostępne dla wózkowiczów – zwiedzanie z przewodnikiem). Z parku miniatur wracamy ul. Zamkową skręcając w lewo w ul. Ogrodową. Po 200 m po lewej stronie pałac Smyrna (dziś pałac Kowary – otwarty dla zwiedzających i wózkowiczów). Udajemy się dalej prosto ul. Ogrodową, a po 200 m skręcamy w prawo na barokowy most prowadzący w kierunku kościoła. Mijamy pl. Franciszkański i idąc ok. 50 m ul. Matejki skręcamy w lewo w ul. Jagiellończyka z zielonym terenem rekreacyjnym (miejsce imprez plenerowych, plac zabaw). Tarasowy układ terenu sprzyjał stworzeniu w tym miejscu ścieżki edukacyjnej Skansen Górniczy. Z ul. Jagiellończyka skręcamy w lewo w ul. Górniczą, gdzie po prawej stronie stoi Dom Tradycji Miasta (niedostępny dla wózkowiczów). Stąd tylko krok do ratusza i na parking.

Informacja:

ul. 1 Maja 1a, 58-530 Kowary, tel. 75 718 24 89, www.kowary.pl

W KOWARACH I SZTOLNIACH

DŚL 8F ok. 9 km ***

Trasę rozpoczynamy przy Urzędzie Miejskim w Kowarach na parkingu z tyłu od strony potoku Jedlicy. Przechodzimy przed front budynku i kierujemy się w ul. Pocztową. Za terenem poczty skręcamy w prawo i po 50 m w lewo, w ul. Leśną. Po lewej stronie mijamy siedzibę nadleśnictwa Śnieżka, na terenie której znajduje się park z przyrodniczą ścieżką edukacyjną, częściowo przystosowaną dla osób niepełnosprawnych. Następnie udajemy się w dół ul. św. Anny w kierunku kaplicznego wzgórza. Ulicą Wiejską (asfalt) docieramy do ul. Podgórze. Mijając zabudowania docieramy do rozwidlenia dróg. W lewo udamy się do kompleksu Jelenia Struga Medical Spa. Podziemna trasa turystyczna i ośrodek w pełni przystosowany do przyjęcia wózków. W prawo nieco wyboistą trasą pod górę dojdziemy do kolejnej podziemnej trasy turystycznej „Kowarskie Kopalnie”. Szlak z kilkoma podjazdami dość śliskimi zimą. W przypadku wcześniejszego kontaktu pracownicy w miarę możliwości maksymalnie ułatwią dotarcie do celu. Na parking wracamy ul. Wiejską, Kowalską, al. Wolności do ul. Pocztowej i 1 Maja ok. 4,5 km.

Informacja:

Biuro Hydropolis, ul. Na Grobli 19-21, Wrocław, tel. 71 340 95 15

W WESTERN CITY

DŚL 8G ok. 1 km *

Ściegny koło Karpacza to miejsce, gdzie dziś znajduje się Western City – Miasto kowbojów i Indian. Specyfika tego miejsca i oryginalność tej formy rozrywki przyciąga tu zarówno dzieci, jak i dorosłych. Każdy może tutaj przenieść się w czasie do świata szeryfów, rewolwerowców i poszukiwaczy złota. Western City powstało w 1998 r., 4 lipca, w rocznicę Amerykańskiej Deklaracji Niepodległości, a właściciel i szeryf miasta strzałem w powietrze oficjalnie otworzył Western City dla świata. Miasteczko ma pow. ok. 65 ha to osadzony w westernowym klimacie park rozrywki, kowbojskie miasteczko, którego drewniane budynki są ściśle wzorowane na zabudowaniach z Dzikiego Zachodu. W centrum miasta znajduje się saloon, biuro szeryfa, Western Press, sklep kolonialny, poczta. Stojący w pobliżu saloonu bank pada ofiarą napadów żądnych złota rewolwerowców, którzy usiłują pokonać szeryfa i przechwycić dostawę złota. W Western City każdy może znaleźć coś dla siebie. Można tutaj strzelać z łuku indiańskiego, rzucać do celu nożem, włócznią, rywalizować we wspinaczce na pal męczarni. Dzieci mogą przejechać się kolejką, a starsi nauczyć się rzucać prawdziwym kowbojskim lassem. Można także popływać canoe.

Informacja:

Ściegny k/Karpacza, tel. 75 761 95 60, www.western.com.pl

W STADNINIE GOSTAR

1 km *
lub ok. 7 km *** **DŚL 8H**
z Jeleniej Góry

Dla tych, którzy chcą się wybrać na spotkanie z naturą proponujemy

wycieczkę i pobyt w Centrum GOSTAR. To może być krótka wycieczka poza miasto (Jelenia Góra), a jednocześnie doskonały pomysł na rekreację i wypoczynek w siodle dla mieszkańców Dolnego Śląska i Polski. Ten kierunek proponujemy w przewodniku jako alternatywny w stosunku do tras miejskich, wodnych czy górskich.

Centrum GOSTAR położone jest na skłonie Gór Izerskich ok. 3,5 km na zachód od Jeleniej Góry i ok. 1,5 km od głównej drogi nr 3 Jelenia Góra – Szklarska Poręba w Goduszynie. Wózkowicze mogą tu dotrzeć z Cieplic Zdrój (ok. 3 km). My polecamy dojazd samochodem i skorzystanie z licznych atrakcji i rekreacji na miejscu. 70 hektarów powierzchni terenu umożliwiają spacer, kontakt z przyrodą, jazdę konną oraz zajęcia z hipoterapii. Atrakcją są przejażdżki w siodle, wędkowanie nad stawem rybnym, wyprawa na punkt z widokiem na Karkonosze. Dla bardziej wymagających do dyspozycji jest całe centrum z doskonałą tradycyjną kuchnią, bazą noclegową i konferencyjną. Obiekt dysponuje wypożyczalnią rowerów, placem zabaw, miejscem na piknik i ognisko. W pobliżu krzyżują się sudeckie szlaki piesze i rowerowe.

Informacja:

Centrum GOSTAR Sp. z o.o., ul. Goduszyńska 61, 58-500 Jelenia Góra,
tel. 535 60 05 24, biuro@gostar.pl, www.gostar.pl

DOLINA PAŁACÓW I OGRODÓW

DŚL 81
*trasa objazdowa
ok. 60 km ****

Dolina Pałaców i Ogrodów to obszar około 100 km² położony w Kotlinie Jeleniogórskiej, pomiędzy Rudawami Janowickimi a Karkonoszami, na którym znajduje się niemal 30 obiektów architektury świeckiej. Na tak niewielkim terenie znajdziemy siedziby rycerskie i szlacheckie poczynając od: średniowiecznych wież mieszkalnych, zamków, renesansowych dworów, barokowych pałaców i XIX-wiecznych założeń pałacowo-parkowych nadających unikalnego charakteru regionowi. W epoce romantyzmu tutejsze rezydencje otaczano rozległymi parkami krajobrazowymi wykorzystując naturalne walory krajobrazu. Zespoły parkowe ze względu na niewielkie odległości połączone były historycznymi alejami, wtapiając się we wzgórze, lasy i polany. Właśnie tutaj swoje włości miały najznamienitsze rody europejskie: Habsburgowie, Hohenzollernowie, Schaffgotschowie, Czartoryscy czy Radziłłowie. Krainę leżącą u stóp Śnieżki docenili także przybywający tu artyści, miłośnicy przyrody i podróżnicy z całej Europy i Ameryki, m.in. Fryderyk Chopin, Johann Wolfgang Goethe, John Quincy Adams czy Alexander von Humboldt.

11 obiektów Doliny Pałaców i Ogrodów jest wpisanych na listę Pomnik Historii Prezydenta RP pod nazwą „Pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej: pałac Bukowiec, zespół pałacowo-parkowy „Paulinum”, zespół pałacowo-parkowy Schaffgotschów w Cieplicach, zespół pałacowo-parkowy w Karpnikach, willa „Dębowy Dwór” z parkiem w Karpnikach, zespół pałacowo-parkowy w Ciszy, zespół pałacowo-parkowy w Łomnicy, zespół pałacowo-parkowy w Mysłakowicach, zespół pałacowo-parkowy Staniszków Górny, zespół pałacowo-parkowy w Wojanowie i Wojanów-Bobrów – zespół pałacowo-gospodarczy.

W sporej części poszczególne obiekty dostępne dla w-skiersów i innych niepełnosprawnych.

Informacja:
www.dolinapalacow.pl

PO KAMIENNEJ GÓRZE

DŚL 9A ok. 3 km *

Kamienna Góra leży nad rzeką Bóbr w Kotlinie Kamiennogórskiej w Sudetach.

Wycieczkę po Kamiennej Górze warto rozpocząć z parkingu przy ul. M. Fornalskiej (sklep Supersam – darmowy parking). Stąd kierujemy się na ul. Parkową. Po ok. 250 m skręcamy w prawo, w parku mamy dawny Kościół Łaski – obecnie Matki Bożej Różańcowej (kościół barokowy z emporami, bogato zdobiony). Z kościoła wracamy do ul. Parkowej, a nią w lewo do al. Wojska Polskiego. Po prawej stoi neorenesansowy budynek Urzędu Miasta. Skręcamy w prawo na pl. Grunwaldzki i dalej ul. A. Mickiewicza do gotyckiego kościoła św. św. Piotra i Pawła. Ulicą A. Mickiewicza docieramy do rynku. Po prawej kamienice z podcieniami i Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego. Z pl. Wolności na ul. K. Miarki (ulica z licznymi kamienicami dziś pięknie odrestaurowane) do ul. Parkowej (po lewej skwer Księcia Bolka II). Dalej ul. Parkową na parking przy Supersamie.

Warto zobaczyć:

- renesansowe i barokowe kamieniczki z podcieniami w rynku,
- kościół gotycki św. św. Piotra i Pawła z XIV w.,
- poewangelicki kościół Matki Boskiej Różańcowej z 1 poł. XVIII w., jeden z sześciu na Dolnym Śląsku tzw. Kościołów Łaski,
- cmentarz żydowski z nagrobkami z XIX w.,
- fragmenty średniowiecznych, kamiennych murów obronnych z XV w.,
- ruiny renesansowego dworu z XVI w.,
- pozostałości bunkrów i sztolni hitlerowskiej fabryki amunicji,
- podziemną trasę turystyczną pod Kamienną Górą – Sztolnia Arado,
- Muzeum Tkactwa.

Wydarzenia:

- Dni Kamiennej Góry,
- Złot Krasnali w Gorzeszowie.

Informacja:

Centrum IT, pl. Wolności 11, tel. 75 744 22 75, www.arado.pl

U CYSTERSÓW KRZESZOWIE

ok. 0,5 km * **DŚL 9B**

W Kotlinie Kamiennogórskiej, u stóp Wzgórz Krzeszowskich, znajduje się wioska Krzeszów. Historia tego miejsca zaczęła się od osadzenia tu przez księcia Bolka I Surowego w XIII w. Cystersów. Kompleks krzeszowski jest najdoskonalszym oddaniem stylu baroku, z perfekcyjnie dopracowanymi detalami architektonicznymi, malarskimi i rzeźbiarskimi.

Trasę rozpoczynamy od parkingu przy drodze Kamienna Góra – Chełmsko Śląskie. Na teren zabudowań klasztornych w parku wchodzimy przez bramę między budynkami gospodarczymi (po prawej restauracja i pensjonat Willmannowa Pokusa). Teraz prostą aleją docieramy do obiektów klasztornych (po prawej i lewej tablice tematyczne – informacyjne o zespole klasztornym). Znajdujące się tu dwa kościoły – bazylika pw. Wniebowzięcia NMP i kościół pw. św. Józefa oraz część klasztorna stanowią najwybitniejszy zespół barokowy na Śląsku. Należy zobaczyć bazylikę, klasztor, w ramach kompleksu zabudowań kaplicę Loretańską, Mauzoleum Piastów Świdnickich, kaplicę Marii Magdaleny i z lewej strony dziedzińca kościół św. Józefa. Obok niego za ogrodzeniem znajduje się tzw. Dom Gościnny. Obiekty na każdym gościu i turyście pozostawiają ogromne wrażenie. W okolicy można jeszcze obejrzeć 33 kaplice drogi krzyżowej oraz Betlejem – pawilon na wodzie – letnią rezydencję opatów. Najpiękniejszy widok na Krzeszów z Karkonoszami w tle rozpościera się spod Góry św. Anny na Wzgórzach Krzeszowskich. Wejście na to wzgórze wymaga już wysiłku i nie każdy niepełnosprawny turysta może sobie na to pozwolić. Zwiedzanie zespołu klasztornego, pobyt w parku i przejście fragmentu drogi krzyżowej jest możliwe dla osób na wózkach.

Wydarzenia:

- Koncerty Organowe.

Informacja:

Centrum Pielgrzymy, 58-405 Krzeszów, pl. Jana Pawła II, tel. 75 742 32 79, www.opactwo.eu

Urząd Gminy Kamienna Góra, ul. Wojska Polskiego 10, 58-400 Kamienna Góra, tel. 75 610 62 92, www.kamiennagora.kei.pl

HISTORYCZNE KŁODZKO

DŚL 10A ok. 2,5 km **

Kłodzko położone jest na stokach Góry Fortecznej w dolinie Nysy Kłodzkiej.

Spacer po Kłodzku rozpoczynamy od dworca kolejowego i autobusowego Kłodzko Miasto przy ul. Kościuszki. Na starą, zabytkową część miasta dostajemy się przejściem podziemnym. Przejście i schody są możliwe do pokonania przez wózkowiczów podjazdami, choć dość stromymi (konieczna pomoc dla wózkowiczów). Idziemy ok. 500 m ul. T. Kościuszki i w prawo (po drodze most na Nysie i widok po prawej na Stare Miasto) do ul. I. Daszyńskiego. Po 150 m w lewo przez parking do ul. Zawiszy Czarnego. Do gotyckiego kościoła Wniebowzięcia NMP można się dostać schodami, a wózkowicze muszą podejść w prawo ul. Zawiszy Czarnego i Spadzistą do pl. Kościelnego. Dalej ul. Kościelną i Tumską dochodzimy pod wejście do twierdzy na Fortecznej Górze (369 m n.p.m., ok. 60 stopni do wejścia). Tu rozpoczyna się też Podziemna Trasa Turystyczna im. Tyśiąclecia Państwa Polskiego licząca 600 m długości. W prawo ul. Czeską dochodzimy do rynku (ratusz, punkt informacji, fontanna, biblioteka). Z rynku wychodzimy ul. Wita Stwosza przez kamienny most gotycki (z sześcioma grupami figur barokowych). Dalej ul. A. Grottgera, mijając po prawej kościół pw. Matki Bożej Różańcowej i klasztor Franciszkanów, przez most na Nysie docieramy do parkingu przy dworcu PKS.

Warto zobaczyć:

- Twierdzę Kłodzką na Górze Fortecznej z XVI w. wybudowaną przez Austriaków i rozbudowaną w XVIII w. przez Prusaków,
- gotycki kościół parafialny z bogatym wystrojem barokowym,
- most kamienny z XIV w., ozdobiony XVII i XVIII-wiecznymi rzeźbami na balustradzie,
- barokowy kościół Franciszkanów,
- kolegium jezuickie i seminarium św. Alojzego,
- Podziemną Trasę Turystyczną 1000-lecia pod Starym Miastem,
- neorenesansowy ratusz z zachowaną gotycką wieżą z galerią widokową,
- Muzeum Ziemi Kłodzkiej.

Wydarzenia:

- Festiwal Twórczości Ludowej,
 - Zdobywanie Twierdzy Kłodzkiej.

Informacja:

pl. Bolesława Chrobrego 1, 57-300 Kłodzko, tel. 74 865 46 89, www.klodzko.pl, www.twierdza.klodzko.pl

POLANICA ZDRÓJ

ok. 3,5 km * **DŚL 10B**

To malownicze uzdrowisko położone jest w okolicy Gór Stołowych i Bystrzyckich, w dolinie Bystrzycy Dusznickiej. Polanica Zdrój leży

w bezpośrednim sąsiedztwie Narodowego Parku Gór Stołowych.

Spacer po Polanicy rozpoczynamy od parkingu w pobliżu dworca autobusowego, przy Wzgórzu Marii, u zbiegu ulic: Wojska Polskiego, Warszawskiej, Harcerskiej i Mariańskiej. Trasa wiedzie ul. Zdrojową wzdłuż rzeki Bystrzycy Dusznickiej. Jest to fragment trasy zabudowanej licznymi sklepami, kioskami z pamiątkami, restauracjami i punktami gastronomicznymi. Po lewej mijamy neobarokowy kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z 1910 r. i punkt informacji turystycznej. W pobliżu kościoła znajduje się najstarszy budynek z 1708 r. postawiony tu przez jezuitów. Deptak to ulubione miejsce spotkań turystów, a także mieszkańców miasta. Po około 400 m, kierując się w lewo, docieramy do Parku Zdrojowego. W parku należy odwiedzić pijalnię Wielka Pieniawa, połączoną z halą spacerowo-koncertową. Korzystanie z ujęcia wody mineralnej jest płatne wewnątrz budynku i z automatu na zewnątrz. Do pijalni przylega także Teatr Zdrojowy im. Mieczysławy Ćwiklińskiej. Przy głównej alei, zwieńczonej pomnikiem Adama Mickiewicza, mieści się szpital uzdrowiskowy Wielka Pieniawa, komnatą solną, muszla koncertowa i multimedialna fontanna. Cały park jest dostępny dla wózkowiczów. Park opuszczamy ulicą Chrobrego, a dalej podążamy przez mostek do lasu. Tam obejrzyć można betonową rzeźbę niedźwiedzia polarnego, symbolizującego zasięg łądocłodu skandynawskiego. Spacer kończymy na parkingu przy dworcu PKS.

Warto zobaczyć:

- Park Zdrojowy z kolekcją rododendronów i azalii,
- kolorową fontannę,
- pijalnię wód mineralnych i halę spacerową z 1911 r.,
- Teatr Zdrojowy z 1925 r.,
- jaskinię solno-jodową „Galos”,
- rozlewnię znanej wody mineralnej „Staropolanka”,
- ośrodek chirurgii plastycznej,
- kościół parafialny, neobarokowy pw. Wniebowzięcia NMP,
- Dom Misyjny „Chrystus Rex” i Etnograficzne Muzeum Misyjne – Sokołowska,
- hutę szkła „Barbara”,
- letni tor saneczkowy „Diabelska rynnka”.

Wydarzenia:

- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Uzdrowiskowej „Muzyka Świata”,
 - Lato Filmowe,
- Turniej szachowy imienia Akiby Rubinsteina i targi SANAT.

Informacja:

ul. Zdrojowa 13, 57-320 Polanica Zdrój, tel. 74 868 24 44, www.polanica.pl

DUSZNIKI ZDRÓJ OD RYNKU DO DWORKU CHOPINA

DŚL 10C ok. 4,5 km **

Uzdrowisko Duszniki Zdrój leży w dolinie rzeki Bystrzycy Dusznickiej, na granicy z Republiką Czeską, która biegnie wzdłuż szczytów Gór Orlickich.

Spacer po Dusznikach Zdroju rozpoczynamy od stacji paliw Orlen (parking), przy przystanku autobusowym na ul. K. Świerczewskiego przy trasie nr 8 Wrocław – Kudowa Zdrój. Następnie ul. J. Słowackiego dochodzimy do zabytkowego rynku, w pobliżu którego odwiedzić należy kościół św. Piotra i Pawła z charakterystyczną amboną w kształcie wieloryba. Od rynku, ul. Kłodzką, dochodzimy do Muzeum Papiernictwa. Zabytek jest dostępny dla wózkówwociczków. Dalej przez pl. Warszawy aleją kasztanowców lub al. Sybiraków kierujemy się do części uzdrowskiej. Po drodze możemy skorzystać z wód mineralnych – szczaw wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowych w dostępnych źródłach „Jacek” i „Agata”. Wchodząc do Parku Zdrojowego, idziemy brzegiem rzeki Bystrzycy Dusznickiej i mijamy po obu stronach obiekty sanatoryjne i wczasowe. Na początku parku warto zatrzymać się przy Dworku Chopina, obelisku i pomniku pianisty. Idąc dalej, po lewej stronie mijamy zamknięte źródło „Pieniawa Chopina”, a nieco dalej znajduje się pijalnia wód mineralnych. Po prawej stronie znajduje się Zakład Lecznictwa Uzdrowskiego „Jan Kazimierz” należący do Zespołu Uzdrowisk Kłodzkich. Park zamyka kolorowa fontanna „Gigant” (w sezonie letnim pokazy światła – dźwięk). Wracamy tą samą trasą do parkingu przy stacji paliw Orlen.

Warto zobaczyć:

- kamieniczki w rynku z XIV-XX w.,
- kolumnę wotywną z XVIII w.,
- barokowy kościół parafialny, św. św. Piotra i Pawła, z amboną w kształcie wieloryba,
- Muzeum Papiernictwa w młynie papierniczym z XVII w.,
- Teatr Zdrojowy (Dworek) im. Fryderyka Chopina,
- Park Zdrojowy,
- Pijalnię Wód Mineralnych i dawną halę spacerową,
- kolorową fontannę w Parku Zdrojowym,
- Centrum Polskiego Biathlonu na Jamrozowej Polanie,
- Ośrodek sportów zimowych w Dusznikach – Zieleńcu i Podgórzu.

Informacja:

Rynek 9, 57-340 Duszniki Zdrój, tel. 74 866 94 13, www.duszniki.pl, www.duszniki-zdroj.pl

Wydarzenia:

- Międzynarodowy Festiwal Chopinowski.

Z KUDOWY ZDRÓJ DO RUCHOMEJ SZOPKI W PSTRAŻNEJ

ok. 5,5 km ** DŚL 10D

Kudowa Zdrój jest jednym z największych uzdrowisk na Ziemi Kłodzkiej. Leży u podnóża Gór Stołowych (Park Narodowy Gór Stołowych), a od południa Gór Orlickich.

Wycieczkę rozpoczynamy przy „Zameczku”, znanym z ekspozycji okazałych palm i kaktusów (latem). Po prawej napotykamy pomnik Stanisława Moniuszki, a po lewej Teatr pod Blachą i miejsce spotkań szachistów. Podążamy szeroką aleją z ławkami i docieramy do altany z ujęciem wody mineralnej. Po około 600 m na skraju parku jest duży staw zdrojowy ze sprzętem pływającym. Za stawem przy ul. Granicznej jest mostek na rzeczce Czermnica, z dawnym przejściem turystycznym do Republiki Czeskiej. Dalej do Czermej możemy dotrzeć ul. T. Kościuszki i ul. Moniuszki obok Wzgórza Kaplicznego. Od stawu do Kaplicy Czaszek i dzwonnicy św. Bartłomieja Apostoła dzieli nas ok. 1100 m. Kaplica Czaszek zbudowana została w 1776 r. przez księdza Wacława Tomaszka z ok. 3 tys. ludzkich kości – szczątków ofiar epidemii i wojen śląskich. W piwnicy kaplicy spoczywają szczątki dalszych 20 tys. ofiar.

Obok Kaplicy Czaszek w gospodarstwie Bogusława Gorczyńskiego trafimy na Szlak Ginących Zawodów. W gospodarstwie, składającym się z kilku drewnianych chat wiejskich i wiatraka, sołtys wsi zgromadził dawne, nieużywane obecnie, wiejskie sprzęty, m.in. młynki, cepy, pługi, sierpy. Wizyta w istniejącej tu pracowni garncarskiej jest niezapomnianym przeżyciem. Atrakcją jest mini ZOO: strusie jedzące z ręki, kilkanaście gatunków bażantów, żurawie, kurki i koguty ozdobne oraz pawie. Gospodarze zapraszają do degustacji prawdziwego wiejskiego chleba w cieniu zabytkowego, drewnianego wiatraka. Idąc dalej ok. 1 km

lekką pod górę dojdziemy do końca wsi Czerмна. Tu w prywatnym domu Ruchoma Szopka. Wracamy tą samą drogą.

Warto zobaczyć:

- Park Zdrojowy z interesującymi okazami egzotycznej roślinności,
- Dom Zdrojowy z 1906 r. (obecne sanatorium „Polonia”),
- krytą halę spacerową tzw. Teatr pod Blachą z pijalnią wód mineralnych z pocz. XX w.,
- Kaplicę Czaszek,
- Muzeum Zabawek,
- Muzeum Żaby,
- Aqua Park „Wodny Świat”,

- Ruchomą Szopkę w Pstrążnej,
- Skansen Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego w Pstrążnej.

Wydarzenia:

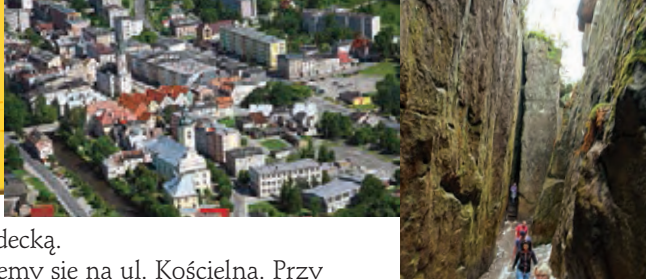
- Międzynarodowy Festiwal Moniuszkowski.

Informacja:

ul. Zdrojowa 44, 57-350 Kudowa Zdrój, tel. 74 866 13 87, www.kudowa.pl

ŁĄDEK ZDRÓJ – STARÓWKA

DŚL 10E ok. 3 km *

Łądek Zdrój, położony nad rzeką Białą Łądecką.

Trasę rozpoczynamy w rynku. Kierujemy się na ul. Kościelną. Przy narożniku ratusza znajduje się figura wotywna Trójcy Świętej. Po ok. 200 m mamy kościół pw. Narodzenia NMP, po dalszych 200 m skręcamy w prawo w ul. Wiejską, a po 300 m w ul. Kłodzką. Wracamy do rynku. Po lewej w kamienicy na pierzei zachodniej punkt Informacji Turystycznej, a obok Galeria Muzealna im. Michała Klahra. Dalej mając ratusz po lewej (przy nim od strony wschodniej stoi pęgierz), ul. Zdrojową dochodzimy do ruin kościoła Ewangelickiego. Na zejściu ulic Zdrojowej i Słodowej stoi obelisk księżnej Marianny Orańskiej. Dalej podążamy ul. T. Kościuszki i mając po lewej wyspę na rzece Białej Łądeckiej dochodzimy do Mostu Niebieskiego i skręcamy 2 razy w lewo przez most na ul. Klonową. Stąd wzdłuż rzeki dochodzimy po ok. 350 m do mostu gotyckiego z figurą św. Jana Nepomucena. Przechodzimy przez most i skręcamy w prawo do rynku.

Informacja:

Rynek 31, 57-540 Łądek Zdrój, tel. 74 811 78 50, www.ladek.pl

ŁĄDEK ZDRÓJ – PO ZDROJU

DŚL 10F ok. 3 km *

Spacer po części uzdrowskiej rozpoczynamy od przystanku autobusowego i parkingu przy ul. Konopnickiej. Podążając ul. Spacerową do pl. Partyzantów, a dalej ul. Paderewskiego warto obejrzeć sanatorium „Jan”. Po około 100 m znajdujemy się przy Zakładzie Przyrodolecznictwem „Jerzy” – najstarszym zabytkowym obiekcie z XV w. Idąc dalej, nieco pod górę i w lewo, jesteśmy pod amfiteatrem, a przed nami znajduje się Dom Zdrojowy w parku im. S. Moniuszki. Przez park prowadzi alejka wśród drzew, wychodząca na historyczny obiekt zdroju – „Wojciech” (w stylu bizantyjskim). Okolice „Wojciecha” to miejsce spotkań kuracjuszy, otwarte źródła wody mineralnej „Chrobry” i „Dąbrówka” oraz basen pływacki i kościółek na pl. Mariańskim. Na początku ul. Wolności po lewej zachęca do spacerów duży Park 1000-lecia ze starodrzewem i rododendronami. Przy ul. Wolności jest kilka pawilonów sanatoryjnych, wchodzących w skład dużego kompleksu leczniczego „Adam”. Po ok. 100 m docieramy do najnowszego szpitala uzdrowskiego „Jubilat”. Na parking wracamy ulicą Graniczną nad odkrytym basenem pływackim. Do centrum uzdrowska ul. Kopernika lub al. Marzeń.

Informacja:

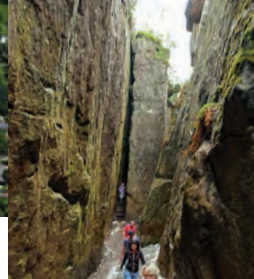
Uzdrowsko Łądek – Długopole S.A., 57-540 Łądek Zdrój, ul. Wolności 4, tel. 74 814 64 37, www.uzdrowsko-ladek.pl

PNGS BŁĘDNE SKAŁY, SZCZELINIEC WIELKI

Drogą 100 zakrętów

DŚL 10G

trasa objazdowa ok. 30 km ***

Park Narodowy Gór Stołowych leży na granicy z Czechami i obejmuje polską część Gór Stołowych. Teren chroniony to ok. 63 km² partii wierzchowinowej wraz najwyższymi wzniesieniami Szczelińca Wielkiego (919 m n.p.m.) i Skalniaka (915 m n.p.m.). W otulinie parku znajdują się popularne uzdrowiska: Polanica, Duszniki i Kudowa Zdrój.

Góry Stołowe posiadają unikalną w skali Europy płytową budowę. Płasko leżące ławice skalne to piaskowce ciosowe przedzielone marglami z wkładkami wapieni i piaskowców wapnistych i glaukonitowych. Powstały one w środowisku morza, które w górnej kredzie (ok. 100 mln lat temu) wkroczyło na teren niecki śródsudeckiej. Park Narodowy został utworzony w 1993 r., ale najpiękniejsze miejsca w Górach Stołowych

wych objęto ochroną już w latach pięćdziesiątych, kiedy powstały tu trzy rezerваты przyrody (Szczeliniec Wielki, Błędne Skały i Torfowisko Batorowskie).

Góry Stołowe są obszarem bardzo atrakcyjnym i dobrze zagospodarowanym turystycznie. Obszar parku przecina gęsta sieć pieszych szlaków turystycznych o łącznej długości ok. 100 km (w tym odcinek Głównego Szlaku Sudeckiego im. M. Orłowicza). Udostępniają one wszystkie osobliwości skalne masywu: wspaniałe skalne miasto na Szczelińcu Wielkim (919 m n.p.m.), najwyższym szczycie Gór Stołowych, skalne labirynty Błędnych Skał w masywie Skalniaka (915 m n.p.m.), Skalne Grzyby i Radkowskie Skały.

Trasy w masywie Gór Stołowych w partiach szczytowych są niedostępne dla osób na wózkach. Osoby z innymi dysfunkcjami mogą się wybrać na szlaki w asyście opiekuna.

Informacja:

Park Narodowy Gór Stołowych, ul. Słoneczna 31, 57-350 Kudowa Zdrój, tel. 74 8661436, www.pngs.pulsar.net.pl

DŁUGOPOLE ZDRÓJ

DŚL 10H ok. 1,5 km *

Długopole Zdrój to stara wieś łańcuchowa w powiecie kłodzkim w dolinie Nysy Kłodzkiej. Najstarsze źródło „Emilia” odkryto w 1798 r. W XIX w. właścicielem uzdrowiska został romantyk, jak na owe czasy przystało – dr Julius Hancke z Wrocławia.

Spacer rozpoczynamy przy Zakładzie Przyrodoleczniczym „Karol”, klubie kuracjusza i ujęciach wody mineralnej na skraju Parku Zdrojowego. To piękny, dobrze zagospodarowany teren, będący skupiskiem kilkudziesięcioletniego starodrzewu i krzewów z domieszką gatunków subtropikalnych. Wspaniała jest 600-metrowa aleja lipowo-klonowa. W pobliżu godny odwiedzenia kościół św. Piotra i Pawła, wzniesiony w XV w., z gotycką wieżą przykrytą renesansowym hełmem. Całe uzdrowisko wraz z parkiem można obejść w ok. 30 minut, ale polecamy na dłużej zatrzymać się w odnowionej części pijalni wód oraz w Parku Zdrojowym, zwłaszcza wiosną i latem.

Informacja:

Mały Rynek 2/1, 57-500 Bystrzyca Kł., tel. 74 811 37 31, www.turystyka.bystrzycaklodzka.pl

BYSTRZYCA KŁODZKA

DŚL 10I ok. 4 km **

Trasę po Bystrzycy Kł. warto rozpocząć za rzeką przy ul. Kolejowej – most na Nysie. Przechodzimy przez most i skręcamy w prawo na pl. Szpitalny, wchodzimy na most na Bystrzycy Łomnickiej, a na nim po lewej mamy pomnik św. Jana Nepomucena. Dalej skręcamy w prawo i mamy do wyboru 2 trasy. Łatwiejsza – ul. Międzyłęśną wokół murów obronnych do skrzyżowania z ul. S. Okrzei (w lewo do rynku polecana dla wózków). Druga – 30 m dalej w prawo ul. Podmiejską po historycznej kostce brukowej pod Bramą Wodną do rynku (trasa dużo trudniejsza po kostce i z podjazdami pod górę). Trasą pierwszą od skrzyżowania z ul. S. Okrzei idziemy dalej prosto aż do ul. Jana Pawła II i skręcamy w lewo do kościoła św. Michała Archanioła. Dalej ul. Sienną, następnie w lewo, w ul. Środkową i dalej w lewo w ul. S. Okrzei. Po lewej mamy Basztę Kłodzką. Następnie skręcamy w prawo na Mały Rynek. Po prawej mamy pręgierz, a po lewej Muzeum Filumenistyczne, dalej w głębi Basztę Rycerską. Zostawiamy Basztę po lewej i skręcamy w ul. Rycerską, którą dochodzimy do rynku. Tu znajduje się ratusz, a po drugiej stronie kolumna wotywna Trójcy Świętej. Do parkingu możemy wrócić trasą nr 2 przez Bramę Wodną do ul. Podmiejskiej i przez pl. Szpitalny na most na ul. Kolejowej.

Informacja:

Mały Rynek 2/1, 57-500 Bystrzyca Kł., tel. 74 811 37 31, www.turystyka.bystrzycaklodzka.pl

MIĘDZYLESIE – NA ZAMKU

ok. 1,5 km * **DŚL 10J**

Miasto położone nad Nysą Kłodzką, na południowym krańcu ziemi kłodzkiej, pomiędzy Masywem Śnieżnika a Górą Bystrzyckimi.

Trasę rozpoczynamy z parkingu przy pl. Wolności (liczne tablice informacyjne). Kierujemy się na ul. Szarych Szeregów i skręcamy w lewo. Przez bramę wchodzimy na dziedziniec pałacu (restauracja po lewej stronie dostępna dla wózków a pałac tylko z zewnątrz). Wracamy na pl. Wolności i mając cały czas pałac po prawej, mijamy kościół Bożego Ciała (w środku ambona w kształcie łodzi) i fasadę główną pałacu. Na pl. Wolności skwer z ławeczkami i fontanną oraz liczne kamieniczki o niskiej zabudowie. Idąc dalej aż do zwężenia pl. Wolności, dochodzimy do ul. J. Sobieskiego i skręcamy w lewo. Po prawej stronie dwa drewniane domy tkaczy z XVIII w. Na parking wracamy tą samą drogą.

Warto zobaczyć:

- barokowy zamek z końca XVII w. z Czarną Wieżą z XIV w. i elementami gotyckimi (hotel i restauracja),
- barokowy kościół pw. Bożego Ciała z XV w. z amboną w kształcie łodzi z żaglem,
- dwa domki tkaczy z XVIII w. z grupy domów Siedmiu Braci.

Informacja:

Urząd Miasta i Gminy Międzylesie, pl. Wolności 1, 57-530 Międzylesie
tel. 74 812 63 27, www.miedzylesie.pl

Zamek Międzylesie, pl. Wolności 42, tel. 665 000 055, www.zamekmiedzylesie.pl

Z MIĘDZYGÓRZA NA MARIĘ ŚNIEŻNĄ

DŚL 10K

K1 ok. 3 km *,
K2 ok. 6 km **,
K3 ok. 12 km ***

Międzygórze to wieś położona w dolinie rzeki Wilczki, w Masywie Śnieżnika.

Trasę warto rozpocząć z parkingu przy Wodospadzie Wilczki na ul. Wojska Polskiego (pensjonat i restauracja). **Trasa K1** (nie dla wózków) do sanktuarium Marii Śnieżnej prowadzi przez wodospad i dalej szlakiem czerwonym. **Trasa K2** nieco dłuższa i łatwiejsza, ale za to widowczo atrakcyjna jest trasą przez Międzygórze. Z ul. Wojska Polskiego kierujemy się do centrum miasta ok. 300 m. Na skrzyżowaniu skręcamy w lewo przez most na rzece Wilczka. Na wprost drewniany kościół św. Józefa. Zejście szlaków czerwonego, żółtego, niebieskiego i zielonego. Idziemy w lewo szlakiem żółtym, niebieskim i zielonym. Mijamy stylowe pensjonaty, w tym po lewej Gigant. Trzymając się szlaku żółtego i niebieskiego za Gigantem w lewo lekko pod górę przez las. Dalej trasa typowo górską, droga utwardzona. Po ok. 1,6 km szlakiem żółtym dochodzimy do łącznika ze szlakiem zielonym i skręcamy w lewo lekko pod górę, a po ok. 400 m dochodzimy do sanktuarium (tu schronisko na Górze Iglicznej). Wracamy tą samą drogą. **Trasa K3.** Przy Gigancie skręcamy w prawo i trzymając się szlaku zielonego idziemy dobrze utwardzoną drogą przez ok. 500 m. Dalej idziemy lekko w lewo, a szlak odchodzi w górę w prawo. Trzymając się utwardzonej drogi po 3-krotnym przekroczeniu tego samego strumienia ok. 1,5 km, dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy lekko w lewo, a po 50 m jeszcze raz ostro w lewo pod górę cały czas drogą szutrową. Po ok. 700 m rozwidlenie. My dalej idziemy w lewo i po dalszych 500 m dochodzi do nas z góry szlak niebieski. Przez chwilę ok. 200 m szlakiem niebieskim, po czym dalej drogą szutrową, a szlak niebieski schodzi w lewo w dół. Kolejne 1200 m lekko w dół doprowadza nas na przełęcz do zejścia szlaków żółtego, zielonego i czerwonego. Skręcamy w lewo i trzymając się razem wszystkich szlaków dochodzimy pod Górę Igliczną do sanktuarium (obok schronisko górskie). Wracamy tą samą drogą.

Warto zobaczyć:

- historyczny układ urbanistyczny z XVI-XX w.,
- drewniany kościółek poewangelicki parafii i św. Józefa Oblubieńca NMP z 1740-1742 r. (dawna kaplica cmentarna),
- kamienny kościół poewangelicki z 1911 r.,
- wodospad Wilczki o wys. 20 m, drugi co do wielkości w Sudetach,
- drewniany pensjonat Mimoza III z pocz. XX w.,
- budynek sanatorium Gigant,
- kaplica góraska z I poł. XX w.,
- ogród Bajek,
- sanktuarium Matki Bożej Śnieżnej na Górze Iglicznej.

Informacja:

Mały Rynek 2/1, 57-500 Bystrzyca Kł., tel. 74 811 37 31, www.turystyka.bystrzycaklodzka.pl

DO JASKINI NIEDŹWIEDZIEJ

ok. 2,4 km * **DŚL 10L**

Trasę do jaskini osoby o mniejszych dysfunkcjach ruchowych mogą rozpocząć z parkingu ok. 1200 m przed jaskinią. Poruszając się szlakiem żółtym przez rezerwat i Śnieżnicki Park Krajobrazowy dochodzimy do jaskini mijając po drodze po prawej stronie dwa kamieniołomy marmuru. Wózkowicze mogą wystartować spod jaskini – zgoda na wjazd samochodu po wcześniejszym poinformowaniu telefonicznym obsługi. Dla wózkowiczów wejście zrobiono od śluzy wyjściowej. Stąd prosto przez sztuczny tunel do Korytarza Człowieka Pierwotnego. Skręcamy w prawo i po 10 m po prawej szczelina z zakleszczonym niedźwiedziem jaskiniowym, dalej po 5 m w lewo i sztucznym korytarzem ok. 10 m wychodzimy do Sali Pałacowej – największej i najpiękniejszej części Jaskini Niedźwiedziej. Po lewej Korytarz Mis Martwicowych, a po prawej przepiękne draperie, polewy, misy, stalaktyty i stalagmity. Kierujemy się pod Wielką Kaskadę. Wracamy tą samą drogą. Zwiedzanie tylko z przewodnikiem.

tym przez rezerwat i Śnieżnicki Park Krajobrazowy dochodzimy do jaskini mijając po drodze po prawej stronie dwa kamieniołomy marmuru. Wózkowicze mogą wystartować spod jaskini – zgoda na wjazd samochodu po wcześniejszym poinformowaniu telefonicznym obsługi. Dla wózkowiczów wejście zrobiono od śluzy wyjściowej. Stąd prosto przez sztuczny tunel do Korytarza Człowieka Pierwotnego. Skręcamy w prawo i po 10 m po prawej szczelina z zakleszczonym niedźwiedziem jaskiniowym, dalej po 5 m w lewo i sztucznym korytarzem ok. 10 m wychodzimy do Sali Pałacowej – największej i najpiękniejszej części Jaskini Niedźwiedziej. Po lewej Korytarz Mis Martwicowych, a po prawej przepiękne draperie, polewy, misy, stalaktyty i stalagmity. Kierujemy się pod Wielką Kaskadę. Wracamy tą samą drogą. Zwiedzanie tylko z przewodnikiem.

Informacja:

Zakład Usług Turystycznych Jaskinia Niedźwiedzia, Kletno 18, 57-550 Stronie Śląskie, tel. 74 814 12 50, www.jaskinianiedzwiedzia.pl, www.jaskinia.pl

MINIEUROLAND – KŁODZKO

ok. 1 km * **DŚL 10M**

Minieuroland Park Miniatur pod Kłodzkiem to pomysł pana Jarosława Ptaszkiewicza wdrożony w 2015 r. Park jest miejscem gdzie poznajemy geografę, historię, kulturę i przyrodę regionu Dolnego Śląska, Polski i Europy, a wszystko w otoczeniu zieleni, kwiatów i scenerii Kotliny Kłodzkiej.

Minieuroland to żywy organizm, który stale się rozrasta i wzbogaca o nowe makiety. Obecnie w Parku nadal trwa rozbudowa landu obiektów zabytkowych i historycznych. Wkrótce powstanie tu 5 landów – krain, w których znajdą się miniatury obiektów industrialnych: fabryki, kopalnie, elektrownie, budowle architektury nowoczesnej oraz obiekty sportowe, a także makiety obiektów związanych z transportem i komunikacją. Na 200 m² rozciągać się będzie makieta Wrocławskiego Portu Lotniczego z modelami samolotów.

Informacja:

Minieuroland Park Miniatur, 57-300 Kłodzko, ul. Noworudzka 11, tel. 792 444 333, www.minieuroland.pl, rezerwacja@minieuroland.pl

PODZIEMIA NOWEJ RUDY

DŚL 10N ok. 1 km *

Zwiedzanie kopalni zaczynamy od dyspozytorni, niegdyś centrum kierowania kopalnią. Tu znajdują się kasy, punkt gastronomiczny i pamiątkowy. W nadziemnym kompleksie górniczym można zobaczyć piec i wieże szybowe z XIX w. Następnie można wybrać się na ok. 1,5-godzinną wycieczkę do podziemnych wyrobisk o długości ok. 700 m.

W podziemnej Trasie Turystycznej Kopalni Węgla, zlokalizowanej na byłym polu górniczym Piast dawniej kopalni Nowa Ruda, można obejrzeć sposoby zabezpieczania chodników i stosowane niegdyś metody pracy górników. Można tu zobaczyć dawne maszyny górnicze i wagoniki podziemnej kolejki służące do przewożenia ludzi i transportu węgla. Dziś skorzystają z nich zwiedzający kopalnię turyści.

Labyrinthem chodników można dojść do końca szybu, którym górnicy byli zwożeni do pracy na kolejnych, głębszych poziomach kopalni. Dziś szyb ten jest całkowicie zasypyany, ale sceneria wejścia do windy wygląda bardzo realistycznie. W kopalni można na wszystkie dotknąć, przesunąć czy podnieść, aby sprawdzić, jak ciężki był górniczy trud. Szczególną atrakcją są skamieniałe pnie drzew sprzed ponad 250 mln lat. Można je zobaczyć przed wejściem do sztolni oraz w naturalnej pozycji w dwóch miejscach na ścianach podziemnych chodników. Dziś podziwiać można tu m.in. skamieniałą araukarię stanowiącą ewenement na skalę światową.

Informacja:

Podziemna Trasa Turystyczna Kopalni Węgla w Nowej Rudzie, ul. Obozowa 4, 57-401 Nowa Ruda, tel. 74 872 79 11, www.kopalnia-muzeum.pl

WAMBIERZYCE - WOKÓŁ SANKTUARIUM MARYJNEGO

ok. 2 km * **DŚL 100**

Niewielka miejscowość Wambierzyce usytuowana jest między trzema wzgórzami, w dolinie potoku Cedron u podnóża Gór Stołowych.

Wambierzyce zwane Śląską Jerozolimą, wzniesiono w latach 1683-1725. Od końca XVII do XIX w. powstała tu kalwaria z około 100 kaplicami i kapliczkami oraz 12 bramami. Przepływający przez Wambierzyce strumień nosi nazwę Cedron. Okoliczne wzgórza Tabor, Syjon i Horeb nawiązują do tematyki biblijnej. Miejscowość, będąc od XII w. ośrodkiem kultu maryjnego, jest odwiedzana przez liczne pielgrzymki oraz turystów. Wózkowicze do bazyliki mogą dostać się z parkingu od ul. Szpitalnej, a do ruchomej Szopki warto dotrzeć ul. Noworudzką, a następnie ul. Objazdową i na skrzyżowaniu z ul. Łukową skręcić w prawo.

Informacja:

Sanktuarium Matki Bożej Wambierzyckiej Królowej Rodzin, Wambierzyce, pl. N.M.P 11, 57-420 Radków, tel. 74 871 91 70, www.wambierzyce.pl

KUDOWA ZDRÓJ - W MUZEUM ZAWODÓW

ok. 0,5 km * **DŚL 10P**

Obok Kaplicy Czaszek w gospodarstwie Bogusława Górczyńskiego trafimy na Szlak Ginących Zawodów. W gospodarstwie, składającym się z kilku drewnianych chat wiejskich i wiatraka, sołtys wsi zgromadził dawne, nieużywane obecnie wiejskie sprzęty, m.in. młynki, cepy, pługi, sierpy. Wizyta w istniejącej tu pracowni garncarskiej jest niezapomnianym przeżyciem. Atrakcją jest mini ZOO: strusie jedzące z ręki, kilkanaście gatunków bażantów, żurawie, kurki i koguty ozdobne oraz pawie. Gospodarze zapraszają do degustacji prawdziwego wiejskiego chleba w cieniu zabytkowego, drewnianego wiatraka.

Informacja:

Szlak Ginących Zawodów, ul. B. Chrobrego 43A, 57-350 Kudowa Zdrój, tel. 74 865 55 12, www.szlakginacychzawodow.com.pl

PO LEGNICKIEJ STARÓWCE

DŚL 11A ok. 4,9 km **

Legnica położona jest u zbiegu rzek Kaczawy, Czarnej Wody i Wierzbiaka, na pograniczu Pogórza Sudeckiego i Niziny Śląskiej. We wczesnym średniowieczu był tu gród plemienny Trzebowian.

Spacer rozpoczynamy z ul. Pocztowej (PKP, PKS, busy), przechodzimy pod fragment Bramy Głogowskiej – Basztę Głogowską, na ścianie której jest zegar słoneczny. Podążamy ok. 100 m na pl. Zamkowy z zamkiem piastowskim z XIII w. W południowo-zachodnim rogu zamku jest wieża św. Jadwigi (wysokość ok. 50 m). Ulicą Mariacką lub Zamkową przechodzimy ok. 100 m na ul. Najświętszej Marii Panny – obecnie wyremontowany deptak legnicki. Na początku po lewej stronie widzimy dużą bryłę kościoła Mariackiego. Po lewej stronie od kościoła Mariackiego mamy pl. Klasztorny. Idąc dalej deptakiem, po prawej stronie widzimy renesansową kamieniczkę – obecnie siedzibę OSiR-u. Dalej po lewej stronie na skwerze pomnik Jana Pawła II. Za nią 100 m dalej katedra św. św. Apostołów Piotra i Pawła wzniesiona w XIV w., a w XIX w. przebudowana w stylu neogotyckim. Za katedrą przechodzimy na rynek z widokiem na Stary Ratusz z XVIII w. i zespół ośmiu renesansowych trójkondygnacyjnych kamieniczek z XVI w., zwanych „śledziówkami”. Ciekawa jest kamieniczka „Pod Przepiórczym Koszem” z XIV w., z charakterystycznym cylindrycznym, dwupoziomowym wykuszem narożnym. Zwiedzić trzeba Muzeum Miedzi – dawny pałac opatów cysterskich z Lubiąża, stanowiący przykład pałacowej architektury barokowej. Godna odwiedzenia jest Akademia Rycerska (dziś część ekspozycji z Muzeum Miedzi). Z rynku przechodzimy pod arkadami na plac Słowiański, a tu po lewej stronie mamy Nowy Ratusz wzniesiony w 1905 r., w którym mieści się obecnie Urząd Miasta. Możemy przejść w lewo ul. Witelona, zostawiając z prawej Park Miejski z Kozim Stawem, do przystanków busów przy ul. Pocztowej i dalej do dworca autobusowego i PKP.

Informacja:

Regionalne Centrum Turystyki i Krajoznawstwa, Rynek 27, 59-220 Legnica, tel. 76 856 51 63, www.infolegnica.pl

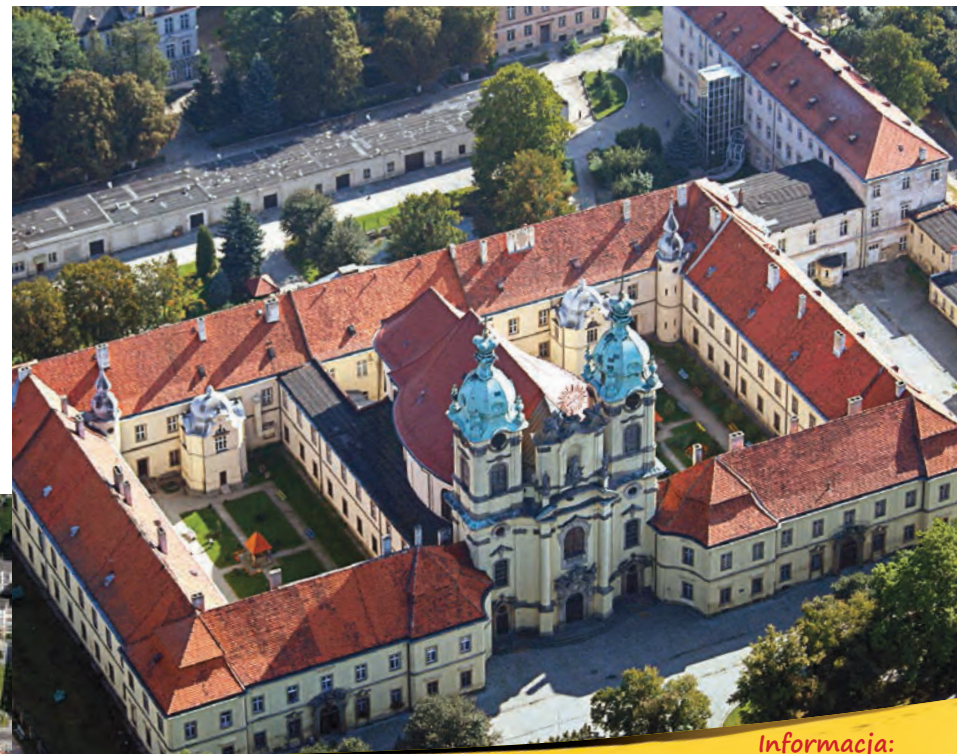
NA LEGNICKIM POLU

ok. 1 km * DŚL 12A

Legnickie Pole leży na terenie Niziny Śląsko Łużyckiej, nad wodami Wierzbiaka. Na terenie wsi w 1241 r. rozegrała się bitwa z Mongołami, zakończona tragiczną śmiercią księcia

Henryka Pobożnego. Do XVI w. miejscowość należała do Benedyktynów sprowadzonych z Czech w XIII w. przez księżnę Annę, wdowę po Henryku II Pobożnym.

Do Legnickiego Pola docieramy z autostrady A4 lub autobusem z Legnicy. Wejście do kościoła ograniczają cztery stopnie. Kościół jest udostępniany do zwiedzania. W Muzeum Bitwy Legnickiej naprzeciwko klasztoru można oglądać broń używaną przez walczące strony i zobaczyć schemat oraz opisy bitwy. Ekspozyty znajdują się na parterze i na piętrze. Makieta bitwy jest podświetlana i udźwiękowiona (ulożona jest na piętrze i niedostępna dla wózków).

Informacja:

Muzeum Bitwy Legnickiej, Oddział Muzeum Miedzi w Legnicy, pl. Henryka Pobożnego 3, 59-241 Legnickie Pole, tel. 076 85 82 398, www.legnickiepole.pl

CHOJNÓW – HISTORIA MIASTA

DŚL 12B ok. 2 km *

Miasto i gmina położona w powiecie legnickim, nad rzeką Skorą, na zachód od Legnicy.

Trasę po mieście zaczynamy obok dworca PKP i PKS, skąd ul. Kolejową idziemy do końca i skręcamy w prawo dochodząc do rynku. Tutaj stoi gotycki kościół pw. św. św. Piotra i Pawła z potężną wieżą. Wewnątrz kościoła liczne, cenne artefakty z różnych epok. Dalej wzdłuż rynku aż do ul. Chmielnej, a tu po prawej stronie mamy kamienicę z renesansową dekoracją rzeźbiarską. Ulicą Chmielną docieramy do pl. Zamkowego, gdzie w dawnym zamku Piastów mieści się Muzeum Regionalne. W mieście warto również zwrócić uwagę na średniowieczną, gotycką Basztę Tkaczy (widoczną z rynku) oraz późnobarokowy pałac z XVIII w. przy ul. Bolesławieckiej.

Warto zobaczyć:

- kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, z lat 1909-1911,
- kościół poewangelicki pw. NMP z XIV w., obecnie rzymskokatolicki pw. św. św. Piotra i Pawła,
- zamek piastowski z 2 poł. XIII w., obecnie Muzeum Regionalne,
- Basztę Tkaczy, z ok. 1400 r.,
- zespół dworca PKP z 1908 r.,
- pałac z 1739 r.,
- kamienicę Schrama z 1544 r., Rynek 20,
- dom parafialny z drugiej poł. XV w., najstarszy mieszkalny budynek miasta, ul. Ściegiennego 4,
- zespół cukrowni, z 1882 r.,
- osiedle mieszkaniowe z 1920-1924 projektu Ernsta Maya.

Informacja:

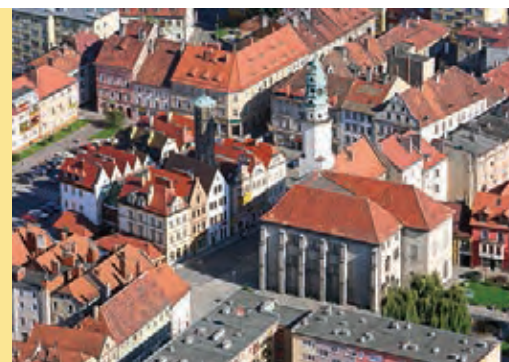
Urząd Miejski, 59-223 Chojnów, pl. Zamkowy 1, tel. 76 818 82 85, www.chojnow.eu

PO HISTORYCZNYM LUBANIU

ok. 2 km * **DŚL 13A**

Miasto położone nad brzegiem rzeki Kwisy u podnóża gór Izerskich.

Trasę proponujemy rozpocząć przy kościele pw. Świętej Trójcy przy ul. Wrocławskiej. Stąd przy kościele skręcamy w lewo a następnie w prawo do pl. J. Lompy. Tu na skwerze jest Wieża Trynitaraska. Dalej idziemy w lewo do ul. Wrocławskiej i w prawo do rynku. Poziwiać tu można odrestaurowane kamieniczki mieszczańskie z XIX w. Najcenniejszym zabytkiem miasta jest renesansowy Ratusz Miejski i Wieża Kramarska z XIV w. Przy rynku znajduje się Muzeum Regionalne. Wychodząc z rynku na południe ul. Bracką dotrzemy wśród starej zabudowy do kamiennej Wieży Brackiej (punkt IT i skwer z ławeczkami). Spod Wieży Brackiej ul. J. Dąbrowskiego po ok. 1 km dochodzimy do parku „Na Kamiennej Górze”.

W tym znanym w Lubaniu parku znajdują się dwie ścieżki dydaktyczne: „Szlakiem przyrody ożywionej” (prowadzi wśród drzew mających 130-250 lat) i „Szlakiem Wygąsłych Wulkanów”. Niezwykłą atrakcją jest tu dawny kamieniołom nefelinitu – wylewnej skały wulkanicznej. Tworzą go pionowe kolumny dochodzące do 18 m wysokości i średnicy od 0,5 do 1 m. Kolumny te powstały w trakcie krzepnięcia lawy. W parku znajduje się amfiteatr, kort tenisowy i cmentarz żołnierzy radzieckich. Do parkingu wracamy ul. J. Dąbrowskiego i ul. Podwałe przy rzece Siekierka (lewy dopływ Kwisy) obserwując historyczny dom Pod Okrętem i część starych murów obronnych.

Warto zobaczyć:

- renesansowy ratusz miejski,
- mury obronne z bazaltową Basztą Bracką z XIV w.,
- dom „Pod Okrętem” z XVIII w.,
- dawny sklep płócien,
- spichlerz z XVI w.,
- kamieniczki mieszczańskie,
- wschodnie bazaltowe w parku na Kamiennej Górze.

Wydarzenia:

- Dni Wieży Brackiej.

Informacja:

ul. Bracka 12, 59-800 Lubań, tel. 75 722 25 41, it@luban.pl, www.sudety.it.pl

OD ZAMKU CZOCHA DO ZAPORY W LEŚNEJ NA KWISIE

DŚL 13B ok. 3 km *

Zamek Czocha położony jest na wysokim brzegu Jeziora Leśniańskiego niedaleko miasta Leśna.

Trasę proponujemy rozpocząć na parkingu przy zamku Czocha. Wózkowicze podjeżdżając samochodem mogą za zgodą ochrony wjechać na dziedzińiec wewnętrzny. Dla wózkowiczów dostępny jest cały dziedzińiec górny z altaną w części ogrodowej i mostem. Wyjeżdżając z dziedzińca górnego w prawo można przejechać do dolnej części zamku. Po obejrzeniu zamku wyjeżdżamy przez główną bramę na drogę asfaltową i skręcamy w prawo, a po ok. 0,7 km zjeżdżamy lekko z górki, po czym znów skręcamy w prawo i po znakach podążamy do zapory ok. 1 km. Wjazd na koronę zapory jest udostępniony. Stąd można podziwiać piękno zbiornika leśniańskiego i wąwozu, którym uchodzi rzeka Kwisa. Wracamy tą samą drogą lekko pod górę do parkingu przy zamku Czocha.

Informacja:

Zamek Czocha Stankowice-Sucha, 59-820 Leśna, tel. 75 721 11 85
www.zamekczocho.com

LUBIN – ŚLADAMI PIASTÓW ŚLĄSKICH

ok. 1,6 km * **DŚL 14A**

Lubin, położony na Nizinie Śląskiej, jest dziś w centrum Legnicko-Głogowskiego Okręgu Międziowego.

Trasę w Lubinie możemy rozpocząć z ul. św. Jadwigi przy kościele paraf. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. Tu mamy widok na Galerię Cuprum Arena, a po prawej stronie widoczny „kielich” – najwyższa w Polsce sztuczna ścianka wspinaczkowa. Stąd skręcamy w lewo przy kościele w ul. Piastowską, a po 50 m w prawo na planty w ul. Zamkową. Mijamy po lewej Kamienie i Mur Pamięci (tablice poświęcone poległym w czasie II wojny światowej i pomnik Solidarności). Przed mostkiem skręcamy w lewo. Po ok. 50 m dochodzimy do dawnego wzgórza zamkowego. Tu znajdują się pozostałości zamku książąt piastowskich, ośrodek kultury i kaplicę pw. św. Jadwigi Śląskiej z 1349 r. To jedyny zachowany element średniowiecznego zespołu zamkowego z fundacji księcia Ludwika I. W drugim budynku zamkowym mamy dwie galerie – Zamkowa i Jadwigi, ograniczone jednak kilkoma dość wysokimi stopniami. Ulicą M. Pruzi podążamy wzdłuż Muru Pamięci i dochodzimy do ul. Piastowskiej, po czym skręcamy w prawo. Po 100 m przecinamy ul. Mieszka I i wchodzimy na rynek (ratusz). Narożnikiem północno-zachodnim pomiędzy blokami przechodzimy do kościoła pw. Matki Bożej Częstochowskiej. Przecinając przykościelny skwer dochodzimy do ul. M. Kopernika i skręcamy w lewo, po czym wracamy przez rondo do ul. św. Jadwigi na parking.

Warto zobaczyć:

- kościół parafialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej z drugiej poł. XIV w.,
- dzwonnice z drugiej poł. XV/XVI w. (dawna baszta obronna),
- kościół cmentarny ewangelicki, obecnie rzym.-kat. kościół parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny z 1683 r., szachulcowy, ul. Stary Lubin,
- ruiny zamku z XIV w., ul. Piastowska,
- kaplicę pw. św. Jadwigi Śląskiej z 1349 r.,
- mury miejskie, pozostałości z XIV i XV w. z Basztą Głogowską, obronność murów wzmacniały baszty otwarte od strony miasta, zwane też tulipanami,
- ratusz z 1768 r.,
- wieżę ciśnieniową z lat 1905-1906,
- kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa,
- cerkiew prawosławną pw. Świętej Trójcy.

Informacja:

Urząd Miejski w Lubinie, ul. Kilińskiego 10, 59-300 Lubin, tel. 76 746 81 00,
www.lubin.pl

PO LWÓWKU ŚLĄSKIM

DŚL 15A ok. 3,5 km *

Lwówek Śl. położony jest nad rzeką Bóbr na styku Pogórza Kaczawskiego z Izerskim, na skraju Parku Krajobrazowego Doliny Bobru.

Spacer po jednym z najstarszych miast Dolnego Śląska rozpoczynamy z ul. Malinowskiego, przy której mieści się przykościelny parking. Skracamy w prawo, a następnie w lewo w ul. Stogryna, która prowadzi nas na lwówecki rynek. Centralne miejsce zajmuje na nim ratusz z XVI w., w którym znajduje się Miejski Punkt Informacji, jak również Muzeum Regionalne. Z rynku ul. Kościelną przechodzimy do gotyckiego kościoła pw. Wniebowzięcia NMP. Na zewnątrz, przy południowej kruchcie kamienna rzeźba Matki Boskiej Niepokalanej. Na końcu murów miejskich biegnących wzdłuż ul. Kościelnej znajduje się XII-wieczna wieża przy dawnej Bramie Lubańskiej, jedna z trzech wież broniących bram miasta. Warto w planie spaceru po Lwówku uwzględnić czas na wejście na wieżę, z której roztacza się wspaniały widok na panoramę miasta. Wieża i znajdująca się w niej siedziba Oddziału PTTK Ziemi Lwóweckiej nie są dostępne dla wózkowiczów. Podążając dalej wzdłuż murów miejskich ul. Traugutta mijamy po prawej stronie odremontowany browar lwówecki. Za nim wieża nieistniejącego już kościoła ewangelickiego (Czarna Wieża). Dalej po prawej stronie przy ul. Szkolnej znajduje się parafia św. Franciszka i zakon Franciszkanów. W tym miejscu kończymy nasz spacer, jednak po krótkim odpoczynku warto obejść najstarszą część miasta dookoła wzdłuż jego murów obronnych.

Warto zobaczyć:

- gotycko-renesansowy ratusz z XIV w.,
- kościół pw. Wniebowzięcia NMP,
- pałac Hohenzollernów z XIX w., obecnie siedziba Gminy i Miasta oraz starostwa powiatowego,
- kamienny most na Bobrze z 1558 r.,
- mury miejskie z XIV i XV w. o podwójnym pierścieniu, z wieżami Bramy Bolesławieckiej i Lubańskiej oraz bastiejami,
- Płuczki Górne ze złożami agatów,
- kościół franciszkański,
- browar,
- pałac Brunów,
- pałac Płakowice.

Wydarzenia:

- Agatowe Lato,
- Złot Świetnych Mikołajów.

Informacja:

Lwówek Śląski, pl. Wolności 22, tel. 75 647 79 12, www.lwowekslaski.pl

ŚWIERADÓW ZDRÓJ

ok. 2 km ** **DŚL 15B**

Świeradów Zdrój to miejscowość uzdrowiskowa położona w Górach Izerskich na krańcu Sudetów Zachodnich w dolinie rzeki Kwisy na wysokości 450-650 m n.p.m.

Wycieczkę po Świeradowie Zdroju rozpoczynamy z ul. Sienkiewicza, przy której mieści się kilka pensjonatów z miejscami parkingowymi. Stąd Głównym Szlakiem Sudeckim im. Mieczysława Orłowicza podążamy w kierunku uzdrowiskowej części miasta. Skracamy w lewo w ul. Zdrojową. Tu rozpoczyna się reprezentacyjna część miasta – deptak uzdrowiskowy. Zmierzamy w stronę Parku Zdrojowego, a po drodze mijamy grotę skalną oraz pomnik Mieczysława Orłowicza. Dom Zdrojowy mieści się przy głównej ul. Zdrojowej 2. Tuż obok jest największa w Sudetach kryta hala spacerowa wykonana z drewna modrzewiowego. W pijalni wód możemy posmakować wód leczniczych (radoczystne szczawy) o różnym stopniu zmineralizowania. Cały zespół uzdrowiskowy jest przystosowany dla wózkowiczów. Godnym polecenia zabytkiem jest kościół pw. św. Józefa, mieszczący się tuż za domem zdrojowym przy ul. Kościelnej, do którego można dojść ul. Parkową spod Domu Zdrojowego.

Wycieczkę po Świeradowie Zdroju rozpoczynamy z ul. Sienkiewicza, przy której mieści się kilka pensjonatów z miejscami parkingowymi. Stąd Głównym Szlakiem Sudeckim im. Mieczysława Orłowicza podążamy w kierunku uzdrowiskowej części miasta. Skracamy w lewo w ul. Zdrojową. Tu rozpoczyna się reprezentacyjna część miasta – deptak uzdrowiskowy. Zmierzamy w stronę Parku Zdrojowego, a po drodze mijamy grotę skalną oraz pomnik Mieczysława Orłowicza. Dom Zdrojowy mieści się przy głównej ul. Zdrojowej 2. Tuż obok jest największa w Sudetach kryta hala spacerowa wykonana z drewna modrzewiowego. W pijalni wód możemy posmakować wód leczniczych (radoczystne szczawy) o różnym stopniu zmineralizowania. Cały zespół uzdrowiskowy jest przystosowany dla wózkowiczów. Godnym polecenia zabytkiem jest kościół pw. św. Józefa, mieszczący się tuż za domem zdrojowym przy ul. Kościelnej, do którego można dojść ul. Parkową spod Domu Zdrojowego.

Informacja:

ul. Zdrojowa 10, 59-850 Świeradów Zdrój,
tel. 75 781 63 50, www.swieradowzdroj.pl

ZAMEK ŚLĄSKICH LEGEND, PŁAWNA KOŁO LWÓWKA

ok. 0,5 km * **DŚL 15C**

Nieopodal Lwówka Śląskiego przy drodze nr 297 na Jelenią Górę w miejscowości Pławna Górna znajduje się Zamek Śląskich Legend i Muzeum Wypędzonych. To miejsce stworzone przez pana Dariusza Milińskiego – śląskiego artystę malarza, rzeźbiarza i twórcę wielu wydarzeń kulturalnych i teatralnych. Zarówno galeria obrazów, gród warowny z koniem trojańskim, Zamek Śląskich Legend i Muzeum Wypędzonych są dostępne dla w-skiersów. Tu miesza się świat baśni, legend i historii Sudetów i Karkonoszy. W trzech pracowniach można odkryć tajemnice kowalstwa, litografii i ceramiki.

Informacja:

Galeria „Cafe Miliński”, Pławna 93, 59-623 Lubomierz, tel. 793 794 638,
www.zamekslaskichlegend.pl

PO HISTORYCZNYM MILICZU

DŚL 16A ok. 2,5 km *

Milicz leży na prawym brzegu Baryczy, w Kotlinie Milickiej, wśród dużego kompleksu stawów rybnych.

Nasz spacer po Miliczu proponujemy rozpocząć spod kościoła św. A. Boboli. Ulicą 1 Maja kierujemy się na północ (po prawej poczta), dalej Wrocławską i Garncarską, i po ok. 400 m wchodzimy na historyczny rynek w Miliczu. Dalej wychodzimy ul. Zamkową i dochodząc do trasy nr 15 przechodzimy na drugą stronę i skręcamy w lewo, wzdłuż parku zamkowego. Po 350 m skręcamy w prawo w al. Piastów i następnie w al. Kasztelańską (tu stoi grupa starych dębów – pomniki przyrody). Po prawej mamy ruiny zamku kasztelańskiego, a po lewej pałac Maltzanów (dziś Zespół Szkół Leśnych w Miliczu). Proponujemy zobaczyć ogrody i front pałacu. Wracamy do centrum al. Piastów lub Kasztelańską i tu warto zahaczyć o dawny park przypałacowy z zakolami i stawami Młynówki Milickiej. Wychodzimy z parku bramą „Czarną” na drogę nr 15, przechodzimy przez ul. Marszałka J. Piłsudskiego i w prawo. Trzymając się lewej strony dochodzimy do stacji paliw Orlen i skręcamy w lewo do parkingu przy kościele.

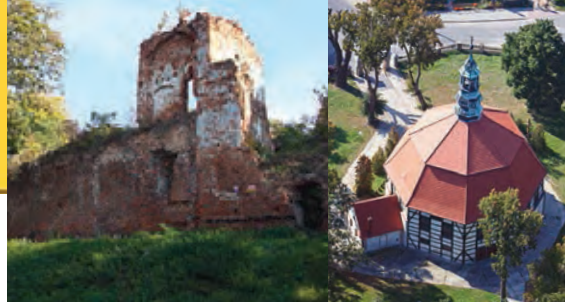
Warto zobaczyć:

- poewangelicki szachulcowy kościół łaski z 1709 r.,
- klasycystyczny pałac Maltzanów z końca XVIII w., a przebudowany w XIX w.,
- park pałacowy w stylu angielskim,
- ruiny zamku gotyckiego z XIV w.,
- całoroczne akwarium plenerowe eksponujące ryby Stawów Milickich, ul. Trzebnicka.

Informacja:

pl. Ks. E. Waresia 7, 56-300 Milicz, tel. 71 383 00 35, www.milicz.pl

OD SUŁOWA DO RUDY SUŁOWSKIEJ

B1 ok. 7,8 km *

B2 ok. 16 km ***

DŚL 16B

Wycieczkę rozpoczynamy w Sułowie w rynku (duży parking – możliwość zostawienia samochodu).

Stąd ul. Zamkową do ul. Dąbrowskiego i w prawo po 300 m w lewo na drogę do Rudy Sułowskiej (droga oznaczona kierunkowskazami, ok. 3,2 km). Początkowe 1,2 km prowadzi pośród pól, następnie ok. 1 km lasem. Ostatnia część to znów pola, a następnie groblą pomiędzy stawami do centrum Rudy Sułowskiej (liczne tablice informacyjne na temat obszarów chronionych i punktów obserwacji ptactwa). Stąd możemy wrócić do Sułowa ok. 3,5 km do parkingu lub ruszyć dalej przez Grabówkę (trasa pomiędzy stawami rybnymi), Olszę (tu w prawo), Brzezina Sułowska, Dunkowa, Słączno, Sulimierz do Sułowa. Trasa jest dość długa (ok. 16 km) ale łatwa, bez większych przeszkód terenowych i o małym natężeniu ruchu.

Godne polecenia:

- wycieczki foto safari,
- ścieżka dydaktyczna po stawach południowych.

Informacja:

Urząd Miejski w Miliczu, ul. Trzebnicka 2, 56-300 Milicz, tel. 71 384 00 04

PO ZABYTKOWEJ OLEŚNICY

DŚL 17A ok. 4,1 km *

Oleśnica leży nieopodal Wrocławia, na równinnym terenie u podnóża Wzgórz Trzebnickich.

Trasę spacerową po Oleśnicy rozpoczynamy z dworca PKS. Stąd kierujemy się do wieży Bramy Wrocławskiej, która prowadzi w kierunku rynku ul. Wrocławską. Po prawej stronie znajduje się XIII-wieczna bazylika mniejsza pw. św. Jana Apostoła. W środku zabytkowy ołtarz z 1708 r., prospekt organowy z chórem muzycznym, pięknie zdobiona ambona, na której, jak i w wielu innych miejscach bazyliki, można dostrzec herb Podiebradów ziębicko-oleśnickich. Z bazyliki kierujemy się w prawo i wchodzimy na oleśnicki rynek. Jest to miejsce dostępne dla wózków. W centrum ratusz, a przed nim figura Nike upamiętniająca zwycięstwo Niemców nad Francuzami z 1783 r. Obchodzimy rynek dookoła i ul. Sejmową dochodzimy do ul. Zamkowej wiodącej do zamku książąt oleśnickich znajdującego się tuż za bazyliką, z którą łączy go mur warowny. Zwiedzenie zamku jest odpłatne i warto uzgodnić je wcześniej. Tuż za zamkiem znajduje się park książąt oleśnickich, którego znaczna powierzchnia położona jest za ul. Wałową. Spod zamku wracamy na rynek i ul. św. Jadwigi przechodzimy prosto do ul. Lwowskiej, a następnie skręcamy w lewo w ul. Jana Sinapiusa. Mijamy po prawej stronie pl. Zwycięstwa, a za nim przy rondzie – pl. Stanisława Staszica. Skręcamy w lewo w ul. Jana Matejki, przy której mieści się cerkiew prawosławna pw. Zaśnięcia Najświętszej Maryi Panny. Tuż za nią droga rozchodzi się w trzy strony – my podążamy środkową ul. Kościelną. Na naszej drodze po lewej stronie „Dom Wdów”, obecnie Szkoła Muzyczna I stopnia im. Fryderyka Chopina i Społeczne Ognisko Muzyczne, a dalej po prawej stronie jeden z najmłodszych zabytków sakralnych Oleśnicy – kościół pw. Świętej Trójcy. Za kościołem skręcamy w ul. Okrężną i nią dochodzimy do kościoła Zbawiciela. Stąd ul. Rycerską w prawo do Bramy Wrocławskiej i tu kończymy naszą trasę.

Warto zobaczyć:

- zamek książąt oleśnickich, renesansowy z XVI w.,
- kościół zamkowy św. Jana z pierwszej połowy XIV w.,
- ratusz z pierwszej połowy XV w.,
- kościół pw. Panny Marii i św. Jerzego,
- kościół Świętej Trójcy,
- kolumnę „Złotych Godów”,
- Bramę Wrocławską,
- zespół zachowanych murów obronnych,
- Dom Wdów z XVIII w.

Wydarzenia:

- Międzynarodowe Konfrontacje Folklorystyczne.

Informacja:

Rynek – Ratusz, 56-400 Oleśnica, tel. 71 798 21 16, www.olesnica.pl
Zamek Oleśnicki, tel. 71 314 20 12

PO HISTORYCZNEJ OŁAWIE

ok. 5 km ** **DŚL 18A**

Miasto położone jest nad rzekami Oławą i Odrą, 27 km na pld.-wsch. od Wrocławia.

Trasę spacerową po Oławie rozpoczynamy od stacji PKP. Ulicą Spacerową i 3 Maja, obok terenów zielonych z basenem kąpielowym, nad brzegiem rzeki Oława docieramy do centrum miasta. W rynku znajduje się ratusz pochodzący z 1353 r. Zwrócić należy uwagę na zegar z 1718 r. z alegorycznymi figurami, który zaliczany jest do arcydzieł zegarmistrzowskiego kunsztu. Tuż przy rynku kościół Matki Boskiej Pocieszenia, którego początki sięgają 1200 r., dostępny dla wózków, co wskazuje tabliczka z piktogramem na bocznym wejściu. Od rynku ul. Wrocławską podążamy na pl. Zamkowy (ok. 200 m) z kościołem św. św. Piotra i Pawła, a obok Urzędem Miejskim w tzw. Pałacu Luizy. Oba obiekty utrzymane w podobnym stylu (wejście do kościoła ograniczają 3 stopnie). Cenny zabytek Oławy to także kościół św. Rocha z XVII w. Z pl. Zamkowego przez pl. Piłsudskiego, ul. Własta, a następnie B. Chrobrego przekraczamy Odrę długim mostem o żelaznej konstrukcji. Teraz skręcamy w prawo w nadrzeżną groblę lub ul. Bażantową zbliżamy się do rezerwatu Zwierzyniec. Jest to rozległy obszar leśny typu łęgowego o znacznych walorach wypoczynkowych i turystycznych. Atrakcyjność tego kompleksu przyrodniczego podnosi dodatkowo sąsiedztwo Odry z jej brzegową przyrodą i ptactwem wodnym. Obszar ten można polecić także wózkowiczom, choć czasami konieczna może być pomoc drugiej osoby. Wracać trzeba w zasadzie tym samym szlakiem, gdyż zmusza do tego jedyny most na Odrze.

Warto zobaczyć:

- historyczny układ urbanistyczny miasta,
- kościół pw. Matki Bożej Pocieszenia z końca XIII w.,
- kościół ewangelicki, obecnie kościół rzym.-kat. pw. św. św. Piotra i Pawła,
- kościół cmentarny, obecnie pomocniczy pw. św. Rocha z lat 1602-04,
- cmentarz żydowski z poł. XIX w.,
- zamek Sobieskich – Pałac Luizy, z drugiej poł. XVII w.,
- mury miejskie, z XIV/XV w.,
- ratusz z 1585 r. i poł. XVII w.,
- budynek dworca kolejowego z 1840 r.,
- kamienice w rynku,
- pręgierz przed ratuszem.

Informacja:

Oława, pl. Zamkowy 15, tel. 71 301 10 17, 71 301 10 18, www.olawa.pl

DŚL 19A ok. 2,3 km *

Polkowice to gród liczący ponad 700 lat. Zwrócić należy uwagę na zabytki, a przede wszystkim na kościół św. Michała Archanioła, wzmiankowany w 1366 r., usytuowany przy cmentarzu, a w nim na gotycką kaplicę św. Anny z 1510 r. i ołtarz boczny św. Sebastiana. Podziwiać też trzeba renesansową ambonę i chrzcielnicę.

Z dworca PKS kierujemy się ul. Młyńską do Aquaparku (liczne parkingi samochodowe). Stąd dalej ul. Młyńską ok. 300 m i w lewo w ul. Gdańską. Po prawej kościół parafialny św. Michała Archanioła z przylegającym starym cmentarzem i kaplicą. Ul. Gdańską wchodzimy do rynku. Ładne jest Stare Miasto – odbudowane od podstaw, stylizowane architektonicznie na przełom XVIII i XIX w., z nowym i starym ratuszem oraz kościołem pw. św. Barbary. O pięknym, przytulnym, kolorowym, jak z bajki polkowickim rynku z przyległymi uliczkami mówi się często, że jest to najmłodsza polska starówka. Z rynku wychodzimy ul. Jana Kilińskiego i dalej Głogowską ok. 200 m i w prawo w I. Paderewskiego. Po lewej resztki wiatraka holenderskiego, a na wprost dworzec PKS.

Wydarzenia:

– Dolnośląskie Święto Miodu i Wina.

Informacja:

59-100 Polkowice, Rynek 1, tel. 76 841 41 07, www.polkowice.pl

ok. 6 km * DŚL 20A

Miasto położone nad Oławą na granicy Wzgórz Strzelińskich należących do Przedgórze Sudeckiego oraz

Niziny Śląskiej, 37 km na południe od Wrocławia.

Spacer rozpoczynamy od dworca PKP przy ulicy Bolka I Świdnickiego. Stąd do pl. 1 Maja mamy ok. 0,7 km. Następnie ul. Wojska Polskiego ok. 300 m i skręcamy w prawo w pl. Pokoju. Po 100 m przechodzimy przez mostek na Oławie dla ruchu pieszego i ścieżką prowadzącą na wprost idziemy na Wzgórze Parkowe do Hotelu Maria (wieża widokowa). Schodząc po drugiej stronie wzgórza skręcamy w lewo, w ul. Różaną i po 400 m dochodzimy do kościoła św. Jana Apostoła. Kościół gotycki murowany z kamienia, przed wejściem figura Jana Nepomucena. Z kościoła kierujemy się na północ ul. Staromiejską do ul. Wojska Polskiego. Przecinamy trasę nr 39 i ul. M. Kopernika przez most na Oławie, skręcamy w prawo ul. Brzegową. Dalej po 100 m jest Baszta Prochowa, a my skręcamy w lewo przejeżdżymy w murze (skrót) przez dawny zakład przemysłowy i przecinamy ul. Rycerską, Kościelną, a ul. M. Archanioła dochodzimy do Rotundy św. Gotarda (powstała ok. 1150 r.). Stąd skręcamy w prawo i po ok. 100 m docieramy do rynku (przejściem dla ruchu pieszego pod blokiem). Na rynku odnowiona wieża ratuszowa, stół sędziowski oraz posąg Strzelca. Z rynku wracamy w kierunku dworca przez narożnik południowo-zachodni ul. Księżąt Brzeskich. Tutaj zabytkowy Dom Księżąt Brzeskich oraz po lewej kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Dalej dochodzimy do ul. Rybnej i skręcamy w prawo, a po 100 m w lewo w ul. T. Kościuszki. Z ronda 1 Maja ul. Bolka I Świdnickiego dochodzimy do parkingu i dworca PKP.

Warto zobaczyć:

- zabytkowy układ przestrzenny miasta, typowy dla późnośredniowiecznych miast kolonizacyjnych,
- zespół klasztoru augustianów, obecnie ss. Boromeuszek,
- kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z XV w.,
- klasztor z lat 1700-21,
- gotycki kościół z XIV w., pw. Maryi Matki Chrystusa i św. Jana Ewangelisty – kościół „Czeski”,
- rotundę św. Gotarda z końca XII w. – kościół „Polski”, romański, rozbudowany w XIV/XV w.,
- cmentarz żydowski,
- dawną kaplicę szpitalną pw. św. Jerzego z 1350 r.,
- park willowy, obecnie miejski, powstały po 1860 r.,
- mury obronne (pozostałości) z basztą prochową z końca 1300 r.,
- odbudowaną wieżę ratusza z XVI w.
- zespół dworca kolejowego z lat 1870-1896,
- renesansowy dwór Księżąt Brzeskich z 1585 r.,
- ruiny browaru miejskiego.

Informacja:

Urząd Miasta i Gminy w Strzelinie, ul. Ząbkowicka 11, tel. 71 392 19 71, www.strzelin.pl

ŚRODA ŚLĄSKA MIASTO WINA I SKARBU

DŚL 21A ok. 3,5 km *

Środa Śląska położona jest na wysoczyźnie nad Średzką Wodą ok. 25 km na zachód od Wrocławia.

Trasę po Środzie Śląskiej rozpoczynamy przy Średzkim Parku Wodnym przy ul. Winogronowej. Jest on zlokalizowany nad stawem na obrzeżach Środy. Ul. Jana Kilińskiego zmierzamy do rynku, przecinając po drodze ul. Strzelecką i al. Konstytucji 3 Maja (ok. 0,6 km). Tuż przed wejściem do najstarszej części miasta roztacza się pas zieleni, który ukrywa fragmenty murów obronnych grodu. Wychodzimy na wprost XV-wiecznego ratusza. Mieści się w nim dziś Muzeum Regionalne, w którym przechowywane są najcenniejsze eksponaty Skarbu Średzkiego. Obchodzimy ratusz. Po drugiej stronie ratusza przy pl. Wolności ma swoją siedzibę Urząd Miejski a przed nim mamy pomnik średnio-wiecznego woja. Idąc w górę placu po lewej stronie mijamy szereg odrestaurowanych kamieniczek, a po prawej fontannę i skwer z ławeczkami. Przed nami gotycka dzwonnica z XV w., przez którą przechodzimy przed kościołem pw. św. Andrzeja – jeden z najstarszych na Śląsku. Po zwiedzeniu kościoła skręcamy w ul. Kolejową i następnie ul. 1 Maja i ul. Ogrody Zamkowe okrążamy park, w którym znajdują się ruiny dawnego zamku i spore fragmenty murów miejskich z XIV i XV w. Ul. Legnicką wracamy na pl. Wolności, a jeśli starczy nam sił i czasu, możemy przy końcu placu skręcić w prawo w ul. Śląską, która doprowadzi nas do kościoła pw. św. Krzyża i klasztoru Franciszkanów. Z rynku możemy wrócić tą samą drogą do parku wodnego lub na ul. Legnicką (przystanek PKS po lewej a naprzeciwko market Intermarche). Do dworca PKP w Szczepanowie jest dość spora odległość bo ok. 3 km z centrum Środy Śląskiej.

Warto zobaczyć:

- ratusz z XV w., obecnie Muzeum Regionalne (Skarb Średzki),
- fragmenty ceglanych murów miejskich z XIV-XV w.,
- kościół pw. św. Andrzeja z XIII w., jeden z najstarszych na Śląsku,
- dzwonnice gotycką z XIV w.,
- ruiny zamku kasztelańskiego z XII w.,
- romański kościół NMP z ok. 1220 r., przy kościele dwa krzyże pokutne.

Wydarzenia:

- Święto Wina w Mieście Skarbu.

Informacja:

Urząd Miejski, pl. Wolności 5, 55-300 Środa Śl., tel. 71 317 30 52, www.srodaslaska.pl

PO KUPIECKIEJ ŚWIDNICY

ok. 3,5 km * **DŚL 22A**

Świdnica to jedno z najpiękniejszych polskich miast, położone nad Rzeką Bystrzycą, na Przedgórzu Sudeckim.

Trasę rozpoczynamy przy dworcu kolejowym i autobusowym przy ul. Kolejowej. Wychodząc z dworca PKP kierujemy się przez pl. Grunwaldzki (planty) w skos do al. Niepodległości i skręcamy w prawo. Po ok. 300 m po prawej mamy parking i WC dostępne dla wózkowiczów. Z al. Niepodległości skręcamy w ul. Trybunalską a następnie w prawo w ul. Długą i po 0,3 km dochodzimy do pl. Jana Pawła II. Znajduje się tu pałac biskupi i gotycka katedra św. św. Stanisława i Wacława z ołtarzem maryjnym nawiązującym do dzieła Wita Stwosza z kościoła Mariackiego w Krakowie. Wieża kościoła ma 103 m i jest najwyższą wieżą na Dolnym Śląsku. Spod katedry ulicami Klasztorną, K. Pułaskiego, Bohaterów Getta i Kościelną (ok. 0,6 km) docieramy do zabytku UNESCO – Kościoła Pokoju. Położony jest on na uboczu, poza obrębem dawnych murów miejskich. Ta niepozorna budowla może pomieścić ponad 7 tys. osób. Stąd wracamy ul. Kościelną do ul. M. Konopnickiej i skręcamy w lewo. Po ok. 150 m, po lewej stronie, na rogu z ul. Franciszkańską jest biblioteka miejska (dawny pałac pocysterski opatów z Krzeszowa). Dalej ul. Franciszkańską dochodzimy do ul. Grodzkiej, a stąd do rynku. Na świdnickiej starówce znajduje się ok. 400 zabytkowych obiektów i jest to, obok Krakowa, Torunia i Wrocławia, najcenniejszy zespół architektoniczny w Polsce. Rynek i okolice to wspaniałe kamienice gotyckie, renesansowe i barokowe. Na świdnickim rynku w ratuszu zwiedzić warto Muzeum Dawnego Kupiectwa, eksponaty np. wyposażenie sklepu kolonialnego, karczmy, wagę, odważniki, opakowania itp., znajdują się na parterze dostępnym dla wózkowiczów. Na rynku są aż cztery ozdobne studnie z rzeźbami i pomnikami. Ostatnio na ratuszu przywrócono wieżę z hełmem (wieża dostępna dla wózkowiczów dzięki windzie). Z rynku ul. Grodzką obok starych murów obronnych dochodzimy do Bastei Strzegomskiej i kaplicy św. Barbary a następnie w lewo w ul. S. Żeromskiego (ok. 0,6 km) do dworca PKP, PKS oraz parkingu.

Informacja:

ul. Wewnętrzna 2, 58-100 Świdnica, tel. 74 852 02 90, www.um.swidnica.pl, www.ks-j.pl

DŚL 22B ok. 2,5 km *

Krzyżowa odległa jest o około 8,5 km od centrum Świdnicy. Tu w posiadłości Helmuta Jamesa von Moltke działała antynazistowska grupa Niemców, zwana Kręgiem z Krzyżowej (Kreisauer Kreis). Opozycjoniści niemieccy pragnęli stworzyć inne, cywilizowane, europejskie Niemcy po klęsce Hitlera. W znajdującym się Domu na Wzgórzu w latach 1942 i 1943 odbyło się kilka tajnych spotkań członków Kręgu z Krzyżowej. W listopadzie 1989 r. spotkali się w Krzyżowej premier Polski Tadeusz Mazowiecki i kanclerz Niemiec Helmut Kohl, by uczestniczyć w pamiętnej mszy pojednania.

Spacer rozpoczynamy z parkingu. Przechodzimy pomiędzy budynkami i kierujemy się w prawo. Po prawej stronie dawny „Spichlerz” obecnie dom gościnny, dalej w lewo wzdłuż „Stajni” (to obiekt noclegowy z salami konferencyjnymi) dochodzimy do „Domu Ogrodnika”. To Centrum Edukacji Ekologicznej i jednocześnie pokoje gościnne. W centrum edukacji zastosowano najnowsze systemy w celu ekologicznego funkcjonowania obiektu. Pomiedzy „Domem Ogrodnika” a pałacem przechodzimy przez most na rzece i starą aleją dębową idziemy ok. 0,6 km do Domu na Wzgórzu, miejsca spotkań Kręgu z Krzyżowej (dostępny na parterze). Do pałacu wracamy tą samą drogą. W pałacu mieści się biblioteka i wystawa tematyczna dotycząca Krzyżowej i działalności Domu Spotkań Młodzieży (MDSM). Pałac dostępny dla wózków. Naprzeciwko pałacu pomiędzy dębami stara studnia. Dalej kierujemy się wzdłuż dawnej „Wozowni” (dziś przedszkole), „Pralni” (dziś pracownia artystyczna i galeria) i „Stróżówki” (dziś dział programowo-administracyjny) do bramy głównej. Tuż za bramą po prawej kościół filialny pw. św. Michała Archanioła z historycznym cmentarzem. Wracamy na dziedziniec pałacu i trzymając się prawej strony mijamy „Oborę” (dziś recepcja, restauracja, kawiarnia i baza noclegowa) oraz „Stodołę” (dziś kompleks sportowo-konferencyjny). Tuż za stodołą wracamy na parking.

Informacja:

Krzyżowa, 58-112 Grodziszczce, tel. 74 850 03 00, tel. 74 850 02 00

ok. 3 km *

DŚL 22C

Hitlerowski obóz koncentracyjny Arbeitslager Gross-Rosen jako samodzielna kaźnia uzyskał swój status w 1941 r. Więźniowie pierwotnie przeznaczeni byli do wyniszczającej pracy w miejscowym kamieniołomie granitu, a później do pracy w ponad 100 filiach na Dolnym Śląsku. Przez Gross-Rosen przeszło ponad 140 tys. więźniów, a według szacunków straciło tu życie co najmniej 45 tys., w tym głównie Polacy i ludność innych 25 krajów. Zwiedzanie tego jednego z najcięższych koncentracyjnych obozów nazistowskich to lekcja tragicznej historii II wojny światowej i hołd oddany ofiarom tu pomordowanym.

Trasę rozpoczynamy w Rogoźnicy od przystanku autobusowego przy kościele (drogą od Strzegomia w lewo). Zmierzamy asfaltem (ok. 2 km) w kierunku obozu, przed którym znajduje się duży parking. Zwiedzanie rozpoczynamy od budynku muzeum (dostępne dla wózków od tyłu) z obszerną dokumentacją i eksponatami obozowymi. Można obejrzeć w salce projekcyjnej film o miejscu martyrologii tysięcy więźniów. Następnie wybrukowaną główną drogą obozową udajemy się przez bramę z napisem „Arbeit macht frei” na zamknięty teren. Po prawej mijamy drogę do kamieniołomu, który też trzeba zobaczyć, oraz tzw. psiarnię, gdzie SS-mani trzymali specjalnie tresowane psy. Na terenie ogrodzonym drutami kolczastymi mijamy plac apelowy po prawej, łaźnie i magazyny po lewej, a dalej po obu stronach fundamenty baraków dla więźniów. Za nimi po prawej było miejsce straceń i krematorium. Obecnie znajduje się tu pomnik mauzoleum wzniesiony w 1953 r. i zrekonstruowany dzwon apelowy. Na końcu starej części obozu znajduje się zrekonstruowana wieża wartownicza i jeden zrekonstruowany barak więzienny, w których urządzono wystawy i multimedialne prelekcje.

Informacja:

Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, ul. Ofiar Gross-Rosen 26,
58-152 Goczałków, tel. 74 855 90 07

TRZEBNICA – OD SANKTUARIUM ŚW. JADWIGI DO RYNKU

DŚL 23A ok. 4 km *

Trzebnica położona jest wśród Wzgórz Trzebnickich 20 km na północ od Wrocławia. Trzebnica to przede wszystkim miasto życia i działalności św. Jadwigi, która w 1202 r. wraz ze swoim mężem – księciem Henrykiem Brodatym – ufundowali klasztor i bazylikę.

Zwiedzanie Trzebnicy rozpoczynamy z parkingu przy Bazylice św. Jadwigi (duży parking i toaleta od ul. H. Pobożnego). Idziemy wzdłuż najstarszego na Śląsku sanktuarium zbudowanego pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła i św. Jadwigi. Za nim po prawej stronie ogrody klasztorne. Z ul. Jana Pawła II skręcamy w prawo w ul. H. Brodatego i podążamy do końca zabudowań domków jednorodzinnych (ok. 0,5 km). Skręcamy w prawo w ul. Czereśniową. Mieści się przy niej Rotunda Pięciu Stołów, dawne leprozorium – miejsce odizolowania i leczenia ludzi chorych na trąd. Ulicą Grunwaldzką przez osiedle wracamy w stronę bazyliki (ok. 0,7 km). Mijamy ul. S. Moniuszki, za którą po obu stronach ulicy ciągnie się mur klasztorny. Za murem po lewej stronie znajdują się pozostałości po folwarku należącym niegdyś do sióstr Cysterek, do których od 1218 r. należał klasztor. Po prawej stronie mamy ogrody i zabudowania klasztorne. Skręcamy w ul. Księdza W. Bochenka i dochodzimy do skweru Jana Pawła II i bazyliki św. Jadwigi (dostępne dla wózków). Dalej udajemy się ul. Jana Pawła II w stronę ołtarza połowego znajdującego się na lewo od bazyliki. Warto przejść się Dużą i Małą Ścieżką św. Jadwigi. Z placu przy ołtarzu połowym wychodzimy ul. H. Pobożnego i znajdujemy się na skrzyżowaniu z ul. Księdza

W. Bochenka, za którym przy ul. J. Piłsudskiego mieści się Urząd Miasta i Gminy. Ulicą I. Daszyńskiego zmierzamy pod górkę w stronę rynku (ok. 0,5 km). Obchodzimy ratusz miejski i ul. J. Matejki przechodzimy w lewo na ul. Kościelną, przy której stoi odremontowany neogotycki kościół pw. św. Piotra i Pawła. Po zwiedzeniu kościoła ul. Kościelną wracamy pod Urząd Miasta, a następnie kierujemy się w stronę bazyliki. Obecnie opiekę nad całym obiektem sprawują księża Salwatorianie i siostry Boromeuszki, które prowadzą w klasztorze Muzeum Zgromadzenia Sióstr Boromeuszek.

Warto zobaczyć:

- kościół św. Bartłomieja i św. Jadwigi z XVII/XVIII w., wnętrze barokowe i rokokowe, bogate wyposażenie rzeźbiarskie i malarskie, gotycka kaplica św. Jadwigi, z barokowym mauzoleum świętej, romański portal zachodni z 1230 r., monumentalny, barokowy budynek klasztoru z XVII/XVIII w.,
- Muzeum Sióstr Boromeuszek, Muzeum Regionalne Kultu św. Jadwigi,
- Rotundę Pięciu Stołów, dawne leprozorium,
- grotę Matki Bożej z Lourdes z 1927r. w Lesie Bukowym,
- neogotycki kościół pw. Czternastu Świętych Wspomożycieli,
- drogę krzyżową z XVIII w.,
- ratusz miejski i rynek,
- Małą i Dużą Ścieżkę św. Jadwigi,
- muzeum u Kowalskich w Marcinowie.

Wydarzenia:

- Pielgrzymka do grobu św. Jadwigi,
- Trzebnickie Święto Sadów.

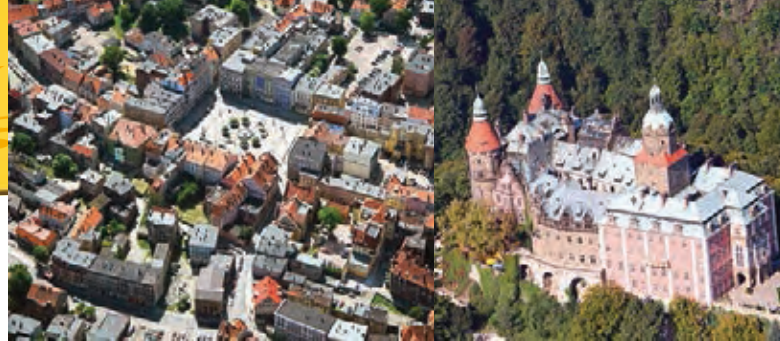
Informacja:

pl. Piłsudskiego 1, 55-100 Trzebnica, tel. 71 312 17 87, www.trzebnica.pl

WAŁBRZYCH STARE MIASTO

DŚL 24A ok. 5 km **

Trasę rozpoczynamy z dworca Wałbrzych Miasto (PKP, liczne linie autobusowe). Kierujemy się ul. Armii Krajowej a następnie ul. B. Chrobrego w prawo i po ok. 1,4 km docieramy do pl. Grunwaldzkiego i al. Wyzwolenia. Po prawej stronie mijamy budynek Zespołu Szkół Elektroniczno-Energetycznych. Po przeciwnej stronie widzimy stoki wzgórza, na którym znajduje się Park Sobieskiego. Dalej podążamy prosto ul. Mickiewicza, do skrzyżowania z ul. Garbarską, w którą skręcamy tuż za kościołem pw. św. Aniołów Stróżów w prawo. Dalej skręcamy w lewo w ul. Młynarską. Po prawej stronie mamy Młynówkę, która niegdyś poruszała znajdujący się przy ul. Kościuszki młyn miejski. Ulicą Młynarską dochodzimy do ul. Zamkowej (ok. 0,3 km), przy której znajduje się park i Pałac Czetryców. Pałac został zbudowany w 1604 r., a przebudowany w latach 1881-82. Powstał jako reprezentacyjna rezydencja renesansowa. Dalej kierujemy się w prawo na ul. Moniuszki. Na rogu znajduje się szkoła muzyczna z ok. 1890 r. (dawna siedziba łoży masońskiej), a dalej dochodzimy do ul. Matejki. Pod nr 1 mamy neorenesansowy budynek parlamentu okręgowego (dziś siedziba Urzędu Miejskiego). Przy pl. Na Rozdrożu skręcamy w prawo, w ul. 1 Maja. Po prawej stronie znajduje się muzeum w dawnym pałacyku Albertich. Na pl. Kościelnym, XIV-wieczny kościół Panny Marii, dawny kościółek grzebalny, który jest najwcześniej wzmiankowanym kościołem wałbrzyskim. Obok widoczny jest kościół ewangelicki Zbawiciela. Dalej ul. 1 Maja wchodzimy na rynek. Na środku fontanna w otoczeniu historycznych kamienic. Przecinamy rynek w skos, do zbiegu ul. Kościuszki i Sienkiewicza. Na elewacji widoczna jest postać chłopca trzymającego kaganek. Ulicą Sienkiewicza dochodzimy do pl. Magistrackiego. W budynku przy ul. Sienkiewicza 8 znajdowała się poczta konna. Przy placu punktem centralnym jest skwer z fontanną, a w głębi ratusz z wielką salą na II piętrze. Ulicą Słowackiego schodzimy w dół. Po prawej stronie mijamy budynek wzniesiony na zlecenie Jana Henryka XI Hochberga w 1905 r. (do niedawna budynek Domów Towarowych Centrum). Po lewej stronie potężna kamienica, a na elewacji m.in. posągi robotników różnych zawodów. Mieściła się tu siedziba Dolnośląskiego Syndykatu Górniczego i Banku Niemieckiego (obecnie Telekomunikacja Polska i Bank Zachodni). Niżej, po prawej stronie, budynek poczty budowany w latach 1895-1907, dalej budynek więzienia i sądu z 1855 r. Mijając neogotycki budynek dawnej firmy handlowej i dawny młyn sobięciński (pod nr. 14), dochodzimy z powrotem do pl. Grunwaldzkiego. Stąd do dworca Wałbrzych Miasto możemy wrócić tą samą drogą ok. 1,3 km.

Informacja:

Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej, Rynek 9, 58-300 Wałbrzych, tel. 74 666 60 68, www.cit.walbrzych.pl

NA ZAMKU KSIĄŻ I W STADNINIE

ok. 2 km * DŚL 24B

Zamek znajduje się w granicach Wałbrzycha, na terenie Książańskiego Parku Krajobrazowego. Położony jest na skalnym cyplu i otoczony naturalnym wąwozem rzeki Pełcnicy.

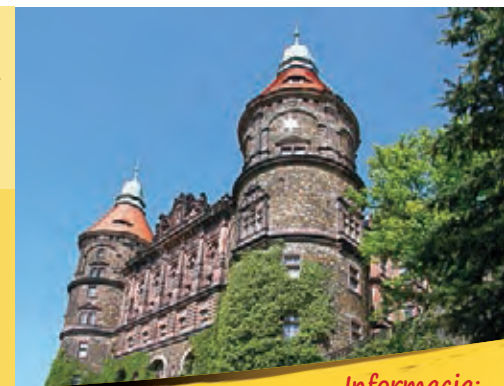
Trasę rozpoczynamy przed budynkiem bramnym. Poprzez znajdujące się w nim wejście wchodzimy na teren zamku dolnego, gdzie w XVIII-wiecznych oficynach dworskich znajdują się obecnie pokoje hotelowe i baza gastronomiczna. Do widocznego na wprost zamku górnego idzie się przez kamienny most (przy wejściu oflankowany rzeźbami lwów), a następnie Dziedziniec Honorowy otoczony kamiennymi balustradami i znajdującymi się na nich rzeźbami alegorycznymi i mitologicznymi oraz latarniami. Z lewej strony dziedzińca roztacza się przepiękny widok na otaczające zamek wzgórza, wąwóz rzeki Pełcnicy oraz poniżej leżące tarasy (dawne Ogrody Daisy). Zamek dostępny jest dla wózków wózkowych w części I piętra dzięki windom. Godna odwiedzenia jest Sala Maksymiliana utrzymana w stylu baroku wiedeńskiego oraz sąsiednie pomieszczenia udostępnione dla zwiedzających. Tarasy z roślinnością sudecką i alpejską oraz znajdującymi się na nich fontannami i rzeźbami ze względu na liczne stopnie i wąskie przejścia są niedostępne dla wózków wózkowych. Wózkowicze mogą dostać się na taras Baszty Prochowej poprzez zjazd z Dziedzińca Honorowego. Po obejrzeniu zamku warto pospacerować po parku zamkowym, w którym podziwiać można m.in. kilkusetletnie buki i inne drzewa oraz krzewy kwitnących rododendronów i azalii (kwitnienie w maju). Po zwiedzeniu parku trzeba zajrzeć do stadniny koni. Tutaj do zwiedzenia są stajnie, powozownia i kryta ujeżdżalnia (niedostępna na piętrze). Do parkingu wracamy koło zamku przez park.

Warto zobaczyć:

- Wałbrzyska Galeria Sztuki BWA,
- Zamek Książ,
- Stado Ogierów,
- Palmiarnia Wałbrzyska.

Wydarzenia:

- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej Księżnej Daisy,
- Festiwal Kwiatów,
- Nocne zwiedzanie zamku.

Informacja:

Zamek Książ, 58-306 Wałbrzych, ul. Piastów Śląskich 1, tel. 74 664 38 50, www.ksiaz.walbrzych.pl, Palmiarnia Wałbrzyska, ul. Wrocławska 158, tel. 74 666 33 15.

PO SZCZAWNIE ZDROJU – ŚLADAMI H. WIENIAWSKIEGO

DŚL 25A ok. 3 km *

Szczawno Zdrój leży u podnóża góry Chełmiec, w dolinie potoku Szczawnik nieopodal Wałbrzycha. Panuje tu klimat łagodny i orzeźwiający dzięki mieszanemu wpływowi: kontynentalnego i oceanicznego. Uzdrowisko jest jednym z najstarszych na Dolnym Śląsku. Pierwszą wzmiankę o wsi księżęcej odnaleźć można w „księdze henrykowskiej” z 1221 r.

Szczawno chlubi się piękną architekturą i dwoma wspaniałymi parkami – zdrojowym im. H. Wieniawskiego i Szwedzkim. Spacer rozpoczynamy z parkingu przy ul. Ratuszowej. Stąd tylko krok do pijalni wód i deptaka uzdrowskiego. Warto przejść się rozkwiecionymi wiosną i latem alejami zdrojowymi a także odpocząć w parku im. H. Wieniawskiego. Można podejść pod wieżę zegarową Anny wzniesioną w 1818 r. Po wizycie w kurorcie wychodzimy na ul. T. Kościuszki i kierujemy się w lewo. Promenada uzdrowska to pięknie ukwiecona część uzdrowska z odrestaurowanymi stylowymi budynkami z przełomu XIX i XX w. Z ul. T. Kościuszki kierujemy się w prawo w ul. Kolejową i po ok. 0,6 km docieramy do Parku Szwedzkiego (po lewej stronie). Liczne ścieżki wśród drzew i stawy z fontannami dają możliwość relaksu. Po wizycie w Parku Szwedzkim wracamy do ul. Kolejowej i przechodzimy na drugą stronę na ul. Ofiar Katynia. Tu wspaniały Dom Zdrojowy – Grand Hotel, obecnie Sanatorium Uzdrowskie nr 1 wybudowane w latach 1908-11. Stąd kierujemy się wzdłuż fasady Domu Zdrojowego do ul. Wojska Polskiego i skręcamy w prawo. Po prawej stronie mamy ogrody i fontannę przy Domu Zdrojowym. Po ok. 200 m obok domów sanatoryjnych kierujemy się do Zakładu Przyrodoleczniczego i pijalni wód – perełki architektonicznej położonej na skraju Parku Zdrojowego. Na północno-zachodnim obrzeżu Parku Zdrojowego znajdują się teatr, hala spacerowa, Dom Turysty PTTK oraz liczne kawiarnie i cukiernie. Na terenie Parku Zdrojowego jest punkt widokowy na Wzgórzu Giedymina i Góry Wałbrzyskie.

Warto zobaczyć:

- Park Zdrojowy i Park Szwedzki,
- dawną gospodę w stylu szwajcarskim,
- sanatorium „Korona Piastowska”,
- dom z 1818 r., w którym urodził się G. Hauptmann, laureat Nagrody Nobla,
- pijalnię wód mineralnych z salą koncertową i halą spacerową z końca XIX w.,
- zabudowania uzdrowska pochodzące z XIX i pocz. XX w.

Informacja:

Urząd Miejski, 58-310 Szczawno Zdrój, ul. T. Kościuszki 17, tel. 74 849 39 16, www.szczawno-zdroj.pl, www.szczawno-jedlina.pl

Z JEDLINY ZDROJU DO PAŁACU JEDLINKA

ok. 5 km ** **DŚL 25B**

Trasę proponujemy rozpocząć spod pijalni wód i domu zdrojowego przy ul. Piastowskiej. Stąd al. Niepodległości wchodzimy do Parku Zdrojowego z amfiteatrem, kawiarenkami, ścieżkami spacerowymi i miejscami wypoczynkowymi wśród bujnej zieleni i kwiatów. Organizowane są tu różne atrakcyjne imprezy, w tym m.in. Dolnośląski Festiwal Zupy i Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych. Po ok. 0,4 km dochodzimy do ul. Piastowskiej i dalej na południe po prawej mijamy kościół poewangelicki i Centrum Kultury, aż dochodzimy do kościoła św. Trójcy i ronda (ok. 0,5km). Na prawo od ronda Park Południowy. Park ten, bogaty w starodrzew, posiada boiska sportowe, place zabaw dla dzieci i wiele ścieżek oraz miejsc wypoczynku z ławkami. My dalej kierujemy się na południe ul. Piastowską do ul. Kłodzkiej i dalej ok. 1,2 km, i w prawo ul. Zamkową do zespołu pałacowo-hotelowego Jedlinka. Tu kończymy naszą trasę. Trasa powrotna do domu zdrojowego i pijalni wód to ok. 2,5 km lekko pod górę.

Informacja:

Urząd Miejski, 58-310 Szczawno Zdrój, ul. T. Kościuszki 17, tel. 74 849 39 16, www.szczawno-zdroj.pl, www.szczawno-jedlina.pl

PO PODZIEMIACH OSÓWKI

ok. 2,3 km *** **DŚL 25C**

„Podziemne Miasto Osówka” leży w Górach Sowich w Sierpnicy, niedaleko Głuszycy. Jest najdłuższym podziemnym kompleksem udostępnionym do zwiedzania o łącznej długości 1,7 km w Górach Sowich. Prace nad projektem rozpoczęte w połowie 1943 r. doprowadziły do powstania ogromnego systemu betonowych korytarzy, umocnień i hal. Cel prac był utrzymywany w ścisłej tajemnicy. Zdaniem jednych miała to być tajna kwatera Hitlera. Inni zaś twierdzą, że budowano hale dla podziemnych fabryk zbrojeniowych do produkcji tajnej broni. „Osówka” to ostatnia, główna i najbardziej rozbudowana część projektu Riese na Dolnym Śląsku. Charakterystyczną cechą części wyrobisk jest przekrój tuneli – w kształcie litery „T”. Dla osób niepełnosprawnych funkcjonuje trasa historyczna o długości 1,2 km pod ziemią. Udajemy się tam tylko z przewodnikiem z parkingu (konieczne poinformowanie o wizycie w-skersów).

Informacja:

Podziemne Miasto Osówka Spółka z o.o., ul. Grunwaldzka 20; 58-340 Głuszycza, tel.. 74 84 56 220, www.osowka.pl

PO HISTORYCZNYM WOŁOWIE

DŚL 26A ok. 3 km *

Miasto położone na Nizinie Śląskiej nad rzeką Juszczką ok. 30 km na północny zachód od Wrocławia.

Naszą trasę możemy rozpocząć przy dworcu PKP. Z ul. Kolejowej kierujemy się w prawo w al. Obrońców Lwowa i pomiędzy zabudową willową dochodzimy po ok. 0,4 km do ul. Marszałka J. Piłsudskiego. Tu skręcamy w prawo i po 150 m dochodzimy do murów obronnych, plantów i stylizowanych „wołowskich byków”. Ulicą Zwycięstwa idziemy do rynku i skręcamy w lewo w ul. Starą, która doprowadzi nas do XVIII-wiecznego kościoła św. Karola Boromeusza. Wewnątrz barokowy ołtarz i ambona. Obiekt dostępny dla wózków. Przed kościołem zielony skwer, idealny punkt na krótki odpoczynek. Wracamy na rynek, którego kształt formują zabytkowe kamieniczki barokowe (np. Rynek 26) i klasycystyczne z końca XVIII w. (ul. Mikołaja Reja 17). Centralne miejsce zajmuje gotycki ratusz z XV w. Warto zwiedzić w nim Salę Rycerską, Salę Ślubów i Dom Wagi z podcieniami, w którym kiedyś wisiła duża, kuta w żelazie waga. Na uwagę zasługują sklepienia piwniczne oraz gotycka wieża. Oryginalne, dwubiegowe schody zewnętrzne ratusza inkrustowane są rzeźbą św. Jana Nepomucena. Przed ratuszem można spędzić czas w Restauracji Ratuszowej, jak również na ławeczkach wokół budynku czy grając w plenerowe szachy. Opuszczamy rynek ul. Radną i przechodzimy na pl. Piastowski (ok. 150 m), przy którym mieści się Pałac Piastowski, wymieniany w źródłach historycznych już w XII w. Obecnie jest to siedziba władz powiatowych, a jego wnętrza są udostępnione dla zwiedzających. Ulicą Browarną, mijając po lewej stronie kolejne fragmenty murów obronnych, przemieszczamy się do kościoła św. Wawrzyńca. Skręcamy w ul. Księdza F. Bossaka, a następnie od ronda ul. Panieńskiej i Wojska Polskiego wracamy do parkingu przy dworcu PKP.

Warto zobaczyć:

- zamek książęcy z XIV w.,
- fragmenty murów miejskich z XIV/XV w.,
- barokowy kościół pw. św. K. Boromeusza,
- gotycki kościół pw. św. Wawrzyńca z barokowym wnętrzem,
- ratusz, początkowo gotycki, przebudowany na renesansowy i barokowy
- podcieniowy Dom Wagi w rynku,
- figurę Maryjną na pl. Zamkowym.

Informacja:

Urząd Miasta i Gminy Wołów, Rynek – Ratusz, 56-100 Wołów, tel. 71 319 13 05, 71 319 13 07, www.wolow.pl

BRZEG DOLNY

ok. 3 km *

DŚL 26B

Spacer po Brzegu rozpoczyna się z parkingu w rynku. Mieści się przy nim kościół pw. Matki Bożej Szkaplerznej. Idziemy ul. Księdza Jana Puka, która

przechodzi w ul. Jana Kochanowskiego. Po prawej mijamy park otaczający pałac i wchodzimy w wąską uliczkę leśną tuż obok dużego zabytkowego jasnego domu. Dochodzimy do Stawu Łabędzkiego, który stanowi element kompozycji z zespołem pałacowym. Stąd możemy rozpocząć wędrowkę alejkami rozległego Parku Miejskiego. Warto zajrzeć jeszcze na stadion miejski przy kompleksie sportowo-hotelowym Rokita przy ul. Kolejowej. Wracamy nad Staw Łabędzi i ul. Parkową przechodzimy do pięknie odrestaurowanego dolnobrzeskiego pałacu z oficyną – niegdyś własności rodu von Hoym, a obecnie siedziby władz samorządowych miasta. Stąd ul. J. Kochanowskiego możemy wrócić na parking w rynku. Na południe od rynku na rzece Odrze otworzono nowy Most Wolności.

Informacja:

Gminne Biuro Promocji i Informacji, ul. 1 Maja 21, 56-120 Brzeg Dolny, tel. 71 319 65 34, www.brzegdolny.pl

NA POLU GOLFOWYM I W PAŁACU KROBIELOWICE

ok. 4 km ***

DŚL 27A

Wieś położona w powiecie wrocławskim, znana z pałacu powstałego w XVI w. Pałac Krobielowice przebudowano w stylu barokowym w XVII w., a od 1814 r. stał się własnością wybitnego pruskiego wodza G. Blüchera, jako nagroda od cesarza pruskiego za pokonanie wojsk Napoleona.

Z Wrocławia dojechać do Kątów Wroc. i Krobielowic można samochodem lub autobusem, a do Kątów także pociągiem linii Wrocław – Jelenia Góra. Trasę możemy rozpocząć z dworca PKP w Kątach Wrocławskich (ok. 1,4 km do Krobielowic – trasa tylko na handbike) lub przed bramą pałacu w Krobielowicach. Hotel – pałac otoczony jest przez ok. 80 ha lasów, łąk i stawów, to idealne miejsce na spacer i wypoczynek. Wizytę w pałacu i na polu golfowym warto uzgodnić telefonicznie lub mailowo. Spacer rozpoczynamy sprzed pałacu i zmierzamy w prawo ku pierwszemu stawowi i za nim ku najbliższemu polu golfowemu. Podążając w lewo, obejdziemy wokół wszystkie pola golfowe, a w prawo stawy rybne, w tym komercyjne. Ścieżki są utwardzone, dość szerokie i wszystkie doprowadzą do pałacu. W zabytkowym wnętrzu można usiąść przy kominku i przy kawie.

Informacja:

Pałac Krobielowice, 55-080 Kąty Wrocławskie, Krobielowice 21, tel. 71 316 66 48, www.palackrobiewowice.com

Z SOBÓTKI DO SCHRONISKA POD WIEŻYCĄ

DŚL 27B ok. 6 km **

Sobótka położona jest nad Czarną Wodą u podnóża góry Ślęży.

Zwiedzanie Sobótki rozpoczynamy z pl. Wolności. Przed nami pierwszy zabytków – kamienny, późnogotycki kościół św. Anny Samotrzeciej. Tuż przy kościele prasłowiańska rzeźba kultowa „Grzyb”. W okolicy Ślęży znajdziemy wiele tego typu unikatowych rzeźb. Na skrzyżowaniu za kościołem skręcamy w lewo i ul. Świdnicką wzdłuż terenu zielonego dochodzimy do rynku (ok. 300 m). Tutaj mamy ratusz w stylu klasycystycznym a przed nim przestronny plac otoczony licznymi klombami, krzewami i drzewami. Rynek zbudowany jest na kilku poziomach, na które wiodą szerokie schody, co może stanowić pewną barierę dla wózków. Na placu makieta masywu Ślęży. Wokół placu kamieniczki ze sklepami i punktami usługowymi. Na rynku pomnik 1000-lecia Państwa Polskiego, a za nim kościół św. Jakuba zbudowany w 1400 r., odnowiony w stylu barokowym. Warto znaleźć czas na zwiedzenie Muzeum Ślęzańskiego, mieszczącego się przy ul. św. Jakuba kilkadziesiąt metrów za kościołem, po prawej stronie. Teraz cofamy się do ul. Świdnickiej do skrzyżowania przy kościele św. Anny Samotrzeciej i skręcamy w lewo, w al. św. Anny. Jest to malownicza droga przystosowana po obu stronach jezdni do ruchu turystycznego zarówno dla pieszych, jak i wózków. Po prawej stronie mijamy zielony skwer z pomnikiem, za którym znajduje się cmentarz, a kawałek dalej miejski stadion sportowy. Aleja prowadzi nas do skrzyżowania. Tu skręcamy w prawo w ul. Armii Krajowej. Droga wiedzie tu nieco pod górę ok. 1,1 km. Po prawej stronie mijamy parkingi, a za nimi po lewej stronie obiekty lecznicze i wypoczynkowe, a także kolejną rzeźbę kultową o nazwie „Mnich”. Asfaltową drogą docieramy do Domu Turysty „Pod Wieżycą”. W obiekcie znajduje się restauracja, bufet. W cieniu drzew mamy tablice informacyjne oraz przestrzenny model góry Ślęży z oznaczonymi szlakami. W tym miejscu kończy się szlak dostosowany do możliwości wózków. Mogą oni jeszcze z pomocą osób towarzyszących wybrać się na początkowo płaski etap szlaku czarnego (szlak niedźwiedzia – archeologiczny), biegnący już leśnymi ścieżkami. Po zakończeniu spaceru tą samą trasą wracamy do parkingu przy pl. Wolności w Sobótce.

Informacja:

Urząd Miasta i Gminy w Sobótce, Rynek 1, 55-050 Sobótka
tel. 71 316 20 43 do 45. www.sobotka.pl, www.it.slezanie.eu

ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE

ok. 3,5 km * **DŚL 28A**

Ząbkowice Śląskie to miasto położone we wschodniej części Pogórza Sudeckiego nad Budzówką na trasie Wrocław – Kłodzko.

Spacer po mieście rozpoczynamy przy dworcu kolejowym, autobusowym. Aleją Niepodległości i ul. 1 Maja kierujemy się do rynku (ok. 600 m). Po drodze mijamy Urząd Miejski, kościół pw. św. Józefa. Po prawej planty i pozostałości średniowiecznych murów miejskich. Do rynku wchodzimy ul. T. Kościuszki, a na końcu wschodniej pierzei skręcamy w ul. św. Wojciecha, przy

której jest Krzywa Wieża. Jest to wolno stojąca dzwonnica obok zabytkowego kościoła św. Anny z 1415 r., ufundowanego przez Karola IV Luksemburskiego. Krzywa Wieża ma 34 m wysokości, odchylna jest od pionu o 214 cm i udostępniona do zwiedzania dla sprawnych turystów. Przy wieży znajduje się Punkt Informacji Turystycznej. Nieco dalej przy ul. Krzywej jest małe Laboratorium doktora Frankensteina. Frankenstein – taką nazwę Ząbkowice nosiły aż do 1945 r. Po zwiedzeniu muzeum ul. Krzywą docieramy do ruin kościoła ewangelickiego, dalej do murów obronnych i do zamku książąt ziębickich (ok. 200 m). W pobliżu mamy park z możliwością odpoczynku. Dalej ul. Szpitalną w lewo wchodzimy w ul. Kłodzką, a jej przedłużeniem, ul. Dolnośląską, wracamy do rynku. Tu znajduje się neogotycki ratusz – dziś Urząd Stanu Cywilnego. Przy tej trasie szczególnie warte są obejrzenia nad

rzeczką Budzówką ruiny wspomnianego zamku książąt ziębickich i pomnik Jana Nepomucena na moście. Z pozostałości murów obronnych interesująca jest tzw. Baszta Gołębia. Z rynku ul. Grunwaldzką i 1 Maja wracamy do punktu wyjścia.

Warto zobaczyć:

- krzywą Wieżę o wys. 34 m, (dawna dzwonnica kościelna),
- neogotycki ratusz z XIX w.,
- kamienne mieszczkańskie z XIX i XX w.,
- ruiny zamku książąt ziębickich z XVI w.,
- kościół pw. św. Anny z XV w., wnętrza neogotyckie,
- kościół pw. św. Jadwigi z XV w., wnętrza barokowe i rokokowe,
- kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego i klasztor poddominikański,
- Muzeum Miejskie – Izba Pamiątek Regionalnych.

Wydarzenia:

- Weekend z Frankensteinem,
- Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej.

Informacja:

57-200 Ząbkowice Śląskie, ul. św. Wojciecha 5/1, tel. 74 815 74 01
www.zabkowice.com.pl, www.zabkowice-powiat.pl, www.zabkowiceslaskie.pl

ZŁOTY STOK – MIASTO I SZTOLNIE

DŚL 28B ok. 3,5 km *

Miasto położone jest u podnóża północnego krańca Gór Złotych na Sudeckim uskoku brzeżnym bezpośrednio przy granicy z Czechami (ok. 2 km Bila Voda).

Największą atrakcją Złotego Stoku jest dawna kopalnia złota oraz Muzeum Górnictwa i Hutnictwa Złota. I od tego miejsca rozpoczynamy trasę. Wejście do muzeum i sztolni znajduje się na końcu ul. Złotej, ok. 400 m od drogi łączącej Złoty Stok z pobliskim Paczkowem. Część muzeum zorganizowano w komorze – byłym magazynie materiałów wybuchowych oraz we wlotowej części sztolni „Gertruda”. Druga część trasy to stare wyrobiska sztolni „Czarnej”. Zwiedzanie tego muzeum tylko z przewodnikiem, który może poprowadzić fragmentem dostępnym dla wózków. Miejsce to zawiera sporo dodatkowych atrakcji. Można część trasy przepłynąć łodzią (duża atrakcja dla wózków) lub przejechać podziemną kolejką. Godnym odwiedzenia miejscem jest punkt bicia monet i pflukania złota. W miniumzeum mineralogicznym wystawione są przedmioty i pamiątki związane z wydobywaniem i przeróbką hutniczą rud złota i arsenu. Po zwiedzeniu kopalni złota warto wybrać się do centrum Złotego Stoku ok. 1,5 km.

Warto zobaczyć:

- poewangelicki kościół św. Barbary z XV w.,
- budynek mennicy z XVI w.,
- kamieniołom w Złotym Jarze,
- kopalnię złota (sztolnia „Czarnej” – trasa o długości 200 m, z XVII w., z ręcznie kutymi chodnikami, prowadzi do podziemnego wodospadu o wysokości 8 m, w kopalni przejazdka kolejką i pływanie na łodzi częściowo dostępna dla wózków),
- Średniowieczny Park Techniki,
- liczne zabytkowe kamienice w rynku i na ul. Wojska Polskiego,
- kościół parafialny pw. Niepokalane-go Poczęcia NMP z lat 1875-1876,
- przed kościołem figura św. Jana Nepomucena z 1786 r.

Wydarzenia:

- Święto Poszukiwaczy Złota Gwarkiada.

Informacja:

Kopalnia Złota w Złotym Stoku, ul. Złota 7, 57-250 Złoty Stok, tel. 74 817 55 08, 74 817 55 74, www.kopalniazłota.pl

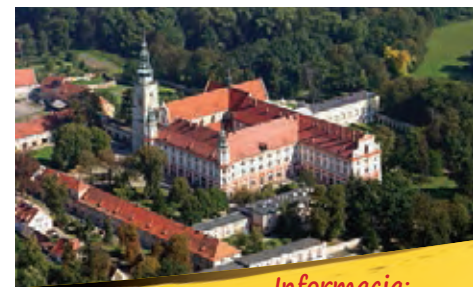
PO CYSTERSKIM HENRYKOWIE

ok. 2 km * **DŚL 28C**

Henryków to stara wieś klasztorna, położona u podnóża Wzgórz Strzelińskich nad rzeką Oławą, znajduje się na Międzynarodowym Szlaku Cysterskim. Na pocz.

XIII w. Henryk Brodaty zaprosił do Henrykowa Cystersów z Lubiąża. Od kiedy wybudowano murowany klasztor, historia nie była dla opactwa łaskawa. Wojny husyckie w XV w., wojna trzydziestoletnia w XVII w., wojny śląskie w XVIII w. przyniosły wiele szkód. W 1810 r. król pruski Fryderyk Wilhelm III na mocy edyktu zlikwidował opactwo, a jego dobra skonfiskowano. Władze pruskie zamknęły klasztorne gimnazjum, zagarnęły także najbogatszą na Dolnym Śląsku bibliotekę liczącą 132 rękopisy i 20 tys. książek. W 1945 r. kościół klasztorny oraz część klasztoru przekazane zostały przybyłym do Henrykowa cystersom szczyrzyckim. Dzisiejsze Opactwo Henrykowskie, otoczone parkiem krajobrazowym, to jeden z najcenniejszych zabytków sakralnych w Polsce. Wnętrze gotyckiego kościoła klasztornego jest barokowe, w wystroju uwagę przyciągają obrazy i polichromie. W ołtarzu głównym rzeźby Macieja Steinla i obraz „Boże Narodzenie w wizji św. Bernarda” – dzieło Michała Willmanna, najwybitniejszego malarza śląskiego baroku. W 2 poł. XIII w. spisano w Henrykowie tzw. księgę henrykowską – znajduje się w niej prawdopodobnie pierwsze zdanie w języku polskim, które brzmi: „Day ut ia pobrusa, a ti poziwai” („Daj, niech ja pomieję, a ty odpoczywaj” albo „Pozwól, że ja będę mełł, a ty odpocznij”). Najnowsze badania mówią, że wypowiedziano to zdanie w języku czeskim. W rozległych ogrodach klasztornych z pawilonem i oranżerią rośnie cis – pomnik przyrody.

Zwiedzanie pocysterskiego kompleksu klasztornego w Henrykowie – obecnie oddział Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu – rozpoczynamy od bocznego wejścia na zabudowania przyklasztorne. Znajduje się tu budynek bramny, obok fontanna z figurą św. Jana Nepomucena, a za nią kaplica św. Andrzeja. Przechodzimy przez tunel i wąską drogą dochodzimy do zabudowań folwarcznych. Skręcamy w prawo i przechodzimy pod kościół klasztorny cystersów, obecnie parafialny pw. Wniebowzięcia NMP. Zarówno kościół, jak część zewnętrzna klasztoru w większości przygotowana do przyjęcia wózków.

Informacja:

Klasztor Księgi Henrykowskiej, pl. Cystersów 1, 57-210 Henryków, tel. 74 810 50 50, 74 810 51 35, www.henrykow.eu

NA ZAMKU I U CYSTERSÓW W KAMIEŃCU ZĄBKOWICKIM

DŚL 28D ok. 3 km *

Kamieniec Ząbkowicki to duża, stara wieś w powiecie ząbkowickim, położona nad Budzówką i Nysą Kłodzką. Do 1810 r. własność klasztoru Cystersów. Na Górze Zamkowej wybudowany został na zlecenie księżnej Marianny Orańskiej, w latach 1838-1872 monumentalny neogotycki zamek z arkadowym dziedzińcem wg projektu berlińskiego architekta K.F. Schinkla, otoczony parkiem. Z cysterskiego opactwa zachował się gotycki kościół i barokowy budynek prałatury. W pobliżu na Górze Wapiennej znajduje się rezerwat przyrody Skałki Stoleckie – rezerwat ścisły owadów, m.in. czarnej pszczoły budującej swe gniazda z gliny.

Z dworca PKP idziemy ul. Kolejową ok. 1 km, a następnie skręcamy w lewo, w ul. Zamkową. Tu na końcu drogi przy dawnym kościele protestanckim mamy parking i tablice informacyjne o atrakcjach w okolicy. Nasz spacer możemy rozpocząć również z parkingu przy zbiegu drogi nr 382 i ul. Młyńskiej. Ulicą Młyńską idziemy 100 m do klasztoru pocysterskiego w Kamieńcu Ząbkowickim. Na teren klasztoru wchodzimy przez budynek bramny z XVIII w., przez most z pomnikami św. Jana Nepomucena i św. Floriana. Wchodzimy na dziedziniec. Po prawej mamy gospodarstwo rolne i hodowlę zarodową krów. Na wprost kościół pocysterski pw. NMP i św. Jakuba Starszego, a po lewej dawne zabudowania klasztorne. W budynku narożnym urządzono dziś muzeum cysterskie (2 stopnie przed wejściem) a w budynku sąsiednim jest Archiwum Państwowe. Mijamy kościół wybrukowaną kostką z prawej i pomiędzy budynkami kierujemy się na most na Budzówce i do widocznego u podgórza kościoła neogotyckiego. Idziemy pod górę na zamek w Kamieńcu. Dla wózkowiczów dostęp jest od bramy ogrodowej. Aby tam dojechać, należy minąć tarasy i wejście boczne i drogą szutrową dla samochodów podjechać od tyłu (trzeba to stosownie wcześniej zgłosić). Po zwiedzeniu zamku (dla wózkowiczów dostępna górna część ogrodów i dziedziniec) wracamy tą samą drogą na parking przy ul. Zamkowej, a stąd ul. Zamkową i w prawo ul. Kolejową do dworca PKP lub przez część klasztorną do parkingu przy. ul. Młyńskiej.

Informacja:

Pałac w Kamieńcu Ząbkowickim, tel. 74 637 01 67, www.kamzab.pl,
www.mariannaoranska.eu

ZIĘBICE – HISTORYCZNE MIASTO

ok. 3 km *

DŚL 28E

Ziębice położone są na Przedgórzu Sudeckim, na prawym brzegu rzeki Oławy.

Trasę po Ziębicach rozpoczynamy z dworca PKP (parking). Stąd ul. Kolejową po ok. 700 m dochodzimy do rynku. Tu warto zwrócić uwagę na ratusz miejski z XIV w. oraz wejść do Muzeum Gospodarstwa Domowego. Ziębice posiadają doskonale zachowany średniowieczny układ urbanistyczny z murami obronnymi. Aby się tam dostać przechodzimy obok muzeum ul. Kościelną i w lewo w ul. ks. Gacka przy gotyckiej bazylice mniejszej pw. św. Jerzego i przy domu parafialnym, a potem skręcamy w ul. Gliwicką. Z ulicy Gliwickiej po 200 m skręcamy w prawo w ul. Wałową i nią ok. 400 m wzdłuż murów do ul. Grunwaldzkiej. Ponownie wkraczamy w obręb starego miasta przez XV-wieczną Bramę Paczkowską. Ul. Grunwaldzką wracamy pomiędzy historycznymi kamienicami do rynku, a stąd ul. Kolejową do dworca PKP i na parking.

Warto zobaczyć:

- zabytkową zabudowę z XVII-XIX w.,
- fragmenty murów miejskich z XIII i XIV w. z Bramą Paczkowską z XIV w.,
- zespół klasztorny Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą z kościołem pw. św. św. Piotra i Pawła z XIII w., przebudowany w XVIII w., z budynkiem klasztoru z XVIII w.,
- kościół pw. św. Jerzego z XIII w., rozbudowany w XV w., z wieżą obronną, (bazylika mniejsza, Sanktuarium Męki Pańskiej),
- klasycystyczny kościół ewangelicki z końca XVIII w.,
- ratusz miejski – trójepokowy, fundamenty średniowiecznej wieży i renesansowej, nowy ratusz w stylu mieszanym z 1890 r. (neogotycko-neorenesansowy),
- Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego,
- granicę św. Jana, dawne słupy biskupie (6 szt.).

Wydarzenia:

– Dni Ziębic.

Informacja:

Urząd Miejski, ul. Przemysłowa 10, 57-220 Ziębice,
tel. 74 816 38 70, www.ziebice.pl

DŚL 28F ok. 3 km **

Bardo często nazywane „Wrotami Kotliny Kłodzkiej”, to jedna z najpiękniej położonych miejscowości w Polsce. Usytuowana jest w głębokiej dolinie Nysy Kłodzkiej, która tutaj kończy swój malowniczy przełom przez Góry Bardzkie.

Trasę rozpoczynamy na parkingu pod zespołem klasztornym oo. Redemptorystów przy głównej trasie Wrocław – Kłodzko. Można się tu także dostać z dworca PKP przez most gotycki na Nysie Kłodzkiej, ale trasa wiedzie lekko pod górę. Z kamiennego mostu z XV w. podziwiać można nurt Nysy Kłodzkiej oraz urwisko skalne z widocznym na szczycie białym krzyżem. Postawiono go po obsunięciu się zbocza i zasypaniu koryta rzecznego, co doprowadziło w XVII w. do powodzi. Urwisko to pochłonęło także ofiary spośród uczestników jednej z wycieczek szkolnych. Pod urwiskiem uchowały się też resztki grodziska z wałem obronnym z XIII w. Wózkowiczom proponujemy parking przy klasztorze ze względu na konieczność pokonania wzniesienia z parkingu dolnego. Zwiedzanie rozpoczynamy od dziedzińca klasztornego i kościoła. Muzeum Sakralne i Ruchoma Szopka ze względu na liczne schody niedostępne dla wózkowiczów. Na dziedzińcu klasztoru pomnik Jana Pawła II i podcienie z ławkami (możliwy wypoczynek). Po opuszczeniu klasztoru kierujemy się ul. Noworudzką na rynek (górną parking) a dalej przy Urzędzie Gminy ul. Męki Pańskiej i Spacerową do ul. Cmentarnej (ok. 0,6 km). Tu przy ul. Różańcowej rozpoczyna się Szlak Różańcowy z zespołem 13 kaplic (ok. 1 km). Każda kaplica to zabytek architektury zbudowany w innym stylu.

Odwiedzenie tych obiektów to znaczny wysiłek, ale wózkowicze z pomocą opiekunów powinni sobie poradzić. Trasa wokół Wzgórza Różańcowego zatacza koło i wraca do ul. Cmentarnej, a stąd do ul. Głównej i zespołu klasztornego na parking. Trasa na Kałwarię i do kaplicy jest dla wózkowiczów nieosiągalna.

Informacja:

Sanktuarium Matki Bożej Bardzkiej, pl. Wolności 5, 57-256 Bardo Śl., tel. 74 817 14 21, Muzeum Sakralne klasztor oo. Redemptorystów, pl. Wolności 12, tel. 74 817 14 21, Urząd Miasta i Gminy, 57-256 Bardo Śl., Rynek 2, tel. 74 817 14 78, www.bardo.pl.

spływ ok. 15 km * DŚL 28G

Proponujemy przepłynięcie Przełomu Bardzkiego na Nysie Kłodzkiej, jednego z najpiękniejszych miejsc kraju, odcinka na tyle wyjątkowego, iż docenia to kilkadziesiąt tysięcy osób każdego sezonu.

Tym samym zasługuje on na miano jednej z największych atrakcji turystycznych Kotliny Kłodzkiej – Przełom Bardzki – Cud Sudetów. Spływ tym odcinkiem jest wyprawą pięcioma meandrami, wśród skał wysokich na kilkadziesiąt metrów, lasów schodzących do samej rzeki i między łąkami. Pontony oferowane są na tyle bezpieczne, by mogły na nich pływać nawet osoby bez doświadczenia na wodzie. Trasa Nysa Kłodzka – Przełom Bardzki przy odpowiednio niskim stanie wody jest proponowana nawet dla rodzin z dziećmi, dla osób starszych i niepełnosprawnych w tym wózkowiczów.

Trasę rozpoczynamy na przystani w Bradzie tuż przy stacji PKP. Stąd organizatorzy zabierają osoby już własnym transportem, w tym wózkowiczów na spływ po Nysie. Po dobraniu sprzętu (kamizelki, pagaja, pontonu) wsiadamy w auta organizatora i jedziemy do miejscowości Ławica, gdzie znajduje się górna przystań. Na miejscu przeprowadzane jest szkolenie z zakresu pływania na pontonie, zasad bezpieczeństwa. Trasa ma niecałe 15 km, a spływ trwa od 2,5 do 3,5 godz. Dopytywa się do Barda, gdzie zdaje się sprzęt na przystani. Na miejscu jest miejsce na ognisko i ławeczki, gdzie można odpocząć po spływie. Minimalna ilość uczestników na pontonie to 3 osoby, 2 osoby na kajaku. Spływ odbywa się z opieką na wodzie, z pełnym szkoleniem z zakresu pływania, ubezpieczeniem NNW, transferem z Barda do Młynowa i instruktorem – ratownikiem. Po spływie można spróbować w smażalni miejscowego pstrąga.

Informacja:

Spływy Pontonowe przełomem Bardzkim, Przystań Wodna, ul. Skalna 1, Bardo, tel. 72 530 03 03, www.ski-raft.pl

ZGORZELEC – OD DOMU KULTURY DO MOSTU NA NYSIE ŁUŻYCKIEJ

DŚL 29A ok. 7 km **

Zgorzelec położony jest na prawym brzegu Nysy Łużyckiej, na pograniczu Niemiec, Czech i Polski. Znajduje się tu dawne przejście graniczne do Niemiec. W X w. był to gród słowiański.

Spacer rozpoczynamy na stacji PKS. Po wyjściu ze stacji i dworca PKS Zgorzelec Ujazd, za przejazdem kolejowym należy skręcić w lewo do ul. Powstańców Śląskich. Po lewej stronie mamy budynek Zespołu Szkół Zawodowych i Licealnych. Dochodzimy do ul. Warszawskiej. Po drugiej stronie ulicy znajduje się Centrum Sportowe. U zbiegu ul. Warszawskiej i Domańskiego jest zabytkowy budynek Urzędu Miasta. My schodzimy w dół ul. B. Domańskiego do parku im. J. Popiełuszki. W głębi Miejski Dom Kultury, wzniesiony w latach 1898-1902 według projektu architekta H. Behra z Görlitz. W Miejskim Domu Kultury 6 lipca 1950 r. został podpisany między PRL i NRD układ „o wytyczeniu ustalonej i istniejącej polsko-niemieckiej granicy państwowej”. Dalej udajemy się w prawo, w kierunku ul. Wolności. Po lewej stronie mamy przejście graniczne z Niemcami dla pieszych i dla ruchu samochodowego. My skręcając w prawo w ul. Piłsudskiego, dochodzimy do skrzyżowania z ul. Daszyńskiego. Przy ulicy tej znajdują się zabytkowe kamienice. Ulica Daszyńskiego jest głównym ciągiem handlowym. Podążając dalej w dół mamy przed sobą panoramę Görlitz. Przed nami do przejścia dość długi, prosty odcinek (ok. 1 km), od połowy biegnący wzdłuż brzegu Nysy Łużyckiej. Dla zmęczonych możliwość odpoczynku na mijanym po drodze Bulwarze Greckim. Po drodze mijamy Muzeum Łużyckie, a następnie dochodzimy do kamienicy, w której znajduje się Dom Jakuba Böhme – mistrza szewskiego, jednego z ważniejszych teologów okresu reformacji.

Kilkanaście metrów dalej, po lewej stronie, przecina rzekę Most Staromiejski, stanowiący przejście graniczne dla pieszych. Można więc wybrać się na drugą stronę i zwiedzić Starówkę Görlitz oraz dobrze widoczną gotycką katedrę św. św. Piotra i Pawła (ok. 1,5 km). Przez Most Staromiejski do 1945 r. przebiegał najstarszy w historii Zgorzelca trakt drogowy z Drezna do Wrocławia, Krakowa i Warszawy. Przy moście znajduje się restauracja „Piwnica Staromiejska” – w budynku dawnego młyna. We wnętrzu piwnicy znajduje się Galeria Sztuki Współczesnej. Powrót do dworca PKS ul. Daszyńskiego, w kierunku centrum miasta, a następnie ul. Bohaterów Getta i Emilii Plater. Przy dworcu PKS kościół św. Bonifacego.

Informacja:

Urząd Miasta Zgorzelec, tel. 75 775 66 04, www.it.zgorzelec.pl

BOGATYNIA

ok. 5,5 km * **DŚL 29B**

Ośrodek przemysłowy węgla brunatnego – kopalnie i elektrownie.

Trasę po Bogatyni sugerujemy rozpocząć spod kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP. Stąd ul. I. Daszyńskiego ok. 70 m i skręcamy w prawo na ul. Polną. Po 150 m skręcamy w lewo i dalej ul. Nadbrzeżną, a następnie ul. Biskupią wzdłuż rzeki. Poruszamy się deptakiem wśród licznych domów o konstrukcji przystupowej. Sugerujemy z ul. Biskupiej skręcić w prawo w ul. Armii Czerwonej a następnie w lewo, w ul. 1 Maja i dalej ul. T. Kościuszki. Nigdzie więcej w Polsce nie ma takiego nasycenia tego typu zabytkami, jak w tej części Bogatyni. Z ul. T. Kościuszki warto zejść 100 m w ul. Białogórską i zerknąć na kościół św. św. Piotra i Pawła Apostołów. Dalej po przejściu ok. 1 km za mostem skręcamy w lewo, w ul. II Armii Wojska Polskiego i po ok. 1,4 km wracamy stroną usługowo-administracyjną Bogatyni. Po lewej stronie mijamy Urząd Miasta i Gminy, a dalej idziemy do parkingu przed kościołem na ul. Kurzańską.

Warto zobaczyć:

- zachowane łużyckie drewniane domy – punkt widokowy na kopalnię, o konstrukcji przystupowej z XVII-XIX w.,
- kościół pw. św. św. Piotra i Pawła z XVII w.,
- zagrodę z 1812 r.,
- Muzeum Górnictwa Węgla Brunatnego,
- punkt zejścia trzech granic (polskiej, niemieckiej, czeskiej), trasa piesza i rowerowa,
- park z pomnikiem papieża Jana Pawła II.

Wydarzenia:

- Nysa Film Festiwal,
- Międzynarodowy Festiwal Hałda Jazz.

Informacja:

Urząd Miasta i Gminy, ul. I. Daszyńskiego 1,
59-920 Bogatynia, tel. 75 772 51 00,
www.bogatynia.pl

DŚL 30A ok. 1,6 km *

Złotoryja położona jest na Pogórzu Kaczawskim nad rzeką Kaczawą.

Spacer po Złotoryi rozpoczynamy sprzed Złotoryjskiego Ośrodka Kultury. Kierujemy się na Basztę Kowalską i za nią skręcamy w prawo w ul. Basztową a następnie lekko w lewo. Idziemy lekkim łukiem w prawo i po 150 m dochodzimy do Muzeum Złota. Warto udać się do kopalni złota. Zwiedzanie podziemnej kopalni „Aurelia” trwa ok. 30 minut. Dodatkową atrakcją jest możliwość obejrzenia zbiorów znajdujących się w Muzeum Złota. Mieści się ono w budynku, w którym mieszkał kat. W muzeum znajdują coś dla siebie miłośnicy minerałów i kamieni, szczególnie popularnych w tej okolicy agatów. Stąd ul. Zaufek ok. 100 m wracamy na ul. Basztową i skręcamy w lewo, po czym wchodzimy na pl. Niepodległości z gotyckim kościołem Narodzenia NMP z XIV w. Dalej podążamy na ul. Żeromskiego i wchodzimy do rynku. Tu mamy rządy i liczne kamienice, dwie fontanny oraz całoroczny ogródek pod „kopułą”. Teraz kierujemy się przez rynek wzdłuż skweru po lewej i kamieniczek po prawej i skręcamy w ul. św. Jadwigi. Po prawej stronie stoi kościół parafialny pw. św. Jadwigi Śląskiej i klasztor pofranciszkański z XIII w. Kolejne 100 m podążamy ul. S. Staszica i skręcamy w prawo, wzdłuż murów. Ścieżką wśród zieleni kierujemy się do ul. H. Sienkiewicza i punktu startu przy Baszcie Kowalskiej – ok. 600 m.

Warto zobaczyć:

- sztolnię dawnej kopalni złota „Aurelia” pod Górą św. Mikołaja,
- fragmenty murów obronnych z XIV-XV w., z Basztą Kowalską z XIV w. o wys. 25 m, z renesansową attyką (punkt informacji),
- fontannę Delfina z pocz. XVII w. na Rynku Górnym,
- fontannę Górników na Rynku Dolnym, upamiętniającą śmierć 500 górników złota w bitwie z Mongołami pod Legnicą w 1241 r.,
- gotycki kościół Narodzenia NMP z XIV w. z wieżą widokową,
- kościół pw. św. Jadwigi z XVIII w. i dawny klasztor franciszkański z XIII w.,
- Dom Kata z XIV/XV w., obecnie Muzeum Złota,
- pomnik Władysława Reymonta.

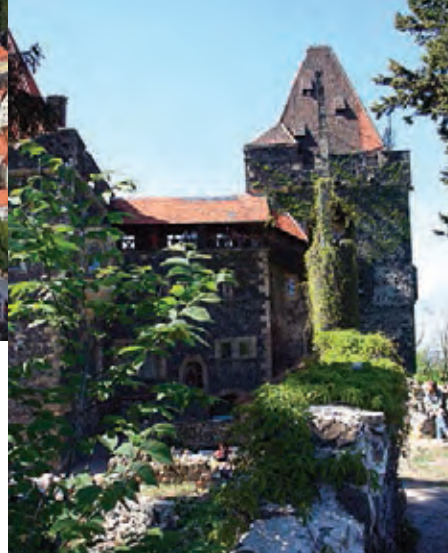
Wydarzenia:

- Międzynarodowe Mistrzostwa w Płukaniu Złota,
- Dni Złotoryi.

Informacja:

Kopalnia Złota „Aurelia” Polskie Bractwo Kopaczy Złota, ul. Żeromskiego 15a, Złotoryja, tel. 76 878 70 40, ZOKiR, pl. Reymonta 5, tel. 76 878 33 74
Urząd Miasta, pl. Orłąt Lwowskich 1, tel. 76 87 79 100, www.zlotoryja.pl

ok. 3,5 km ** DŚL 30B

Zamek Grodziec położony w północno-zachodniej części powiatu złotoryjskiego, w pobliżu drogi nr 363 do Bolesławca. Ostatnio stał się modny, tworząc scenery średniowieczną dla wielu realizowanych filmów, także przez Szwedów i Rosjan.

Trzeba go zobaczyć, choć jest tylko częściowo dostępny dla wózków. Wychodzimy z głównej drogi (przystanek autobusowy) i po-

wolutku pniemy się łagodnym podejściem wśród lasu liściastego do góry. Po około 600 m po lewej kościółek pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny. Stąd jeszcze do bramy około 800 m. Dla wózków dostępne tylko otoczenie zamku z murami obronnymi i dziedzińcem, gdyż na wyższe kondygnacje wiodą kamienne schody (obsługa pomaga wnieść wózek). Wracając z powrotem, radzimy pospacerować wokół góry zamkowej, o podłożu bazaltowym, na wysokości ok. 380 m n.p.m. Jest to najwyższe wzniesienie Pogórza Bolesławieckiego. Przy okazji spaceru można też zobaczyć z góry pałac z 1718 r. położony w parku u podnóża wzgórza zamkowego. Pałac jest obecnie prywatną własnością bez możliwości zwiedzania.

Informacja:

Zamek Grodziec, Kasztelan zamku tel. 76 877 44 52, 504 051 022,
www.zamek-grodziec.pl